

В. С.Коваленко, Ф. О. Чмиленко, В. Ф. Варгалюк

**Історія хімічного факультету
Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара
(наукові напрямки, події, люди)**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ	5
1.1. Перші роки існування університету	5
1.2. Хімічний факультет у 30-ті роки ХХ століття	8
1.3. Хімічний факультет у роки Великої Вітчизняної війни.....	11
1.4. Факультет у перші післявоєнні роки.....	14
1.5. Хімфак у 60-ті – 80-ті роки минулого століття	16
1.6. Хімічний факультет у роки незалежності України.....	21
1.7. Громадське життя факультету	24
1.7.1. Суспільно-політичне життя.....	24
1.7.2. Культурне життя та спорт на хімфаку.....	28
1.8. Найважливіші події становлення та розвитку хімічного факультету ДНУ	32
РОЗДІЛ 2. НАУКОВІ НАПРЯМИ	34
2.1. Кафедра неорганічної хімії.....	35
2.2. Кафедра аналітичної хімії.....	37
2.3. Кафедра фізичної хімії	40
2.4. Кафедра технічної хімії	43
2.5. Кафедра органічної хімії.....	44
2.6. Кафедра хімії та хімічної технології ВМС	47
РОЗДІЛ 3. ВИКЛАДАЧІ, СПІВРОБІТНИКИ ТА ВИПУСКНИКИ ФАКУЛЬТЕТУ	48
3.1. Правофлангові хімфаку	48
3.2. Викладачі та співробітники кафедри неорганічної хімії	52
3.3. Викладачі та співробітники кафедри аналітичної хімії	58
3.4. Викладачі та співробітники кафедри фізичної хімії.....	66
3.5. Викладачі та співробітники кафедри технічної хімії.....	73

3.6. Викладачі та співробітники кафедри органічної хімії.....	75
3.7. Викладачі та співробітники кафедри хімії та хімічної технології ВМС	82
3.8. Професори факультету	86
3.9. Декани, завідувачі кафедрами, заслужені викладачі.....	111
3.10. Випускники хімічного факультету	121
БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ.....	125
ДОДАТКИ.....	128
Додаток 1	128
Додаток 2	130

ПЕРЕДМОВА

Провідному вищому навчальному закладу України – Дніпропетровському національному університету імені Олеся Гончара в 2008 р. виповнилось 90 років. Ця книга присвячена історії становлення та розвитку одного з найстаріших підрозділів університету – хімічного факультету. Понад дев'ять десятиліть колектив хімфаку вписав немало яскравих сторінок у літопис рідного навчального закладу.

Книга складається з 3-х розділів. У першому прослідковуються основні віхи історії факультету, у другому – розкривається спадкоємність наукових досліджень, що проводились на кафедрах, у третьому розділі наводяться короткі біографічні відомості про викладачів, співробітників та найвідоміших випускників хімфаку за весь період його існування.

Це перша спроба створення видання про історію хімічного факультету. Автори, звичайно, усвідомлюють всю неповноту і недовершеність своєї роботи; на превеликий жаль, далеко не всі події діяльності факультету зафіксовані на папері та зберігаються в архівах, а людська пам'ять має неприємну властивість забувати. Все ж вони сподіваються, що в книзі вдалося відобразити найважливіші епізоди життя факультету, згадати людей, які найбільшою мірою сприяли створенню його сьогоденного «обличчя».

Автори вдячні ветеранам факультету професорам Л. П. Циганок, Л. І. Кас'ян, доцентам К. Ф. Завгородній, В. П. Федашу, С. О. Хмеловській, зав. лабораторією В. І. Рижило, нині вже, на жаль, покійним М. О. Терешкевич, В. І. Резніку, В. Н. Ковтуну, Ю. С. Кудріну за надані спогади, що були використані при написання книги.

РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ (основні віхи становлення хімічного факультету)

1.1. Перші роки існування університету

Катеринославський (Дніпропетровський) університет створений на базі Вищих жіночих курсів восени 1918 року [27]. Серед чотирьох його основних підрозділів хімічний факультет не значився. Проте до складу фізико-математичного факультету входило природниче відділення, що складалось із трьох циклів – загального, геологічного та хімічного. Незабаром хімічний цикл перетворили в хімічне відділення, на базі якого дещо пізніше і було організовано хімічний факультет [59].

Спочатку, ще за існування жіночих курсів, хімічний цикл складала лише одна кафедра – неорганічної хімії, заснована Л. В. Писаржевським, одним із фундаторів університету, «батьком» хімічної науки в Катеринославі. Штат кафедри налічував всього трьох осіб – самого професора Л. В. Писаржевського, асистента та служителя [15; 59]. Згодом з'явилися ще три кафедри – аналітичної, фізичної та органічної хімії [59]. Скоріш за все, це сталося восени 1918 року, разом із заснуванням університету: статут університету передбачав організацію 74 кафедр, зокрема на фізико-математичному факультеті – 16 [27]. Однак створення нових кафедр було здебільшого номінальним актом, бо ні матеріальною базою, ні викладацьким складом вони не були забезпечені. Справа в тому, що створений за часів гетьманщини університет мав статус приватного навчального закладу і матеріальної підтримки з боку держави не отримував [28].

Всі три кафедри очолив проф. Г. Ю. Тимофєєв, один із небагатьох фахівців-хіміків у штаті університету [59]. Г. Ю. Тимофєєв був досить відомим вченим фізико-хіміком [2], який незадовго перед цим переїхав із Харківського університету. Одночасно він працював деканом фізико-математичного факультету.

Незабаром (найімовірніше, наприкінці того ж 1918 р.) кафедру органічної хімії очолив проф. Д. П. Коновалов. Втікаючи з голодного Петрограда на південь, він по дорозі захворів і потрапив до земської лікарні Катеринослава. Тут його знайшов Л. В. Писаржевський і умовив співпрацювати в гірничому інституті та університеті [15]. Це була безумовна удача, бо Д. П. Коновалов – один із найвизначніших вітчизняних фізико-хіміків (згодом академік), визнаний спеціаліст з теорії розчинів (студентам добре відомі закони перегонки Коновалова) та хімічної технології [29; 38; 55].

Наукові та педагогічні ідеї Л. В. Писаржевського, Д. П. Коновалова (а потім і О. І. Бродського) на багато років вперед визначили напрямок розвитку хімічного факультету, тематику та стиль науково-дослідницьких робіт [32; 33; 60].

Особливо значна роль у становленні факультету належить проф. Л. В. Писаржевському [6; 65], засновнику великої хімічної школи в Катеринославі. Він – один із організаторів Катеринославського університету, з його ініціативи тут у 1918 року почалась підготовка спеціалістів з хімічною освітою [28; 59]. Написаний Л. В. Писаржевським підручник з неорганічної хімії був одним із перших у світі, де увесь матеріал розглядався з електронно-йонних позицій. У довоєнні роки цей підручник вважався одним з кращих посібників з неорганічної хімії та неодноразово перевидавався [62].

Перші роки існування університету були дуже важкими. Йшла громадянська війна. Навкруги панували голод, розруха, безвладдя. У 1919 році влада в місті змінювалась мало не щотижня –22 рази! [12]. Гетьманський уряд, штаб «вільних козаків», денікінці, петлюрівці, махновці... Щодня лунали постріли. Осінній семестр в університеті було відмінено. Тільки в грудні 1919 року, коли в Катеринославі остаточно встановилась радянська влада, ситуація дещо стабілізувалась. Університет одержав статус державного, однак становище його залишалось досить важким [27].

У перше десятиріччя хімічне відділення не мало ні своїх приміщень, ні власної матеріальної бази. Заняття проводились переважно в корпусах гірничого інституту [59]. Там же організували практикуми з неорганічної та аналітичної хімії. З фізичної та органічної хімії лабораторні заняття в перші роки не проводились, читались лише лекційні курси. Практикум з фізичної хімії було організовано силами студентів у 1919 р. на базі того ж гірничого інституту [59]. Незабаром у приміщеннях державної лабораторії хімічних виробництв, створеної з ініціативи проф. Д. П. Коновалова, почали проводити практичні заняття з органічної та технічної хімії [59]. В цій же лабораторії виконували наукові дослідження співробітники хімічного відділення університету та деякі студенти старших курсів [42]. Окремі студенти та деякі співробітники мали змогу проводити експерименти в лабораторії Л. В. Писаржевського при гірничому інституті.

У 20-ті роки в країні відбувалась реорганізація вищої та середньої освіти. Державі були потрібні спеціалісти для певних галузей господарства – інженери, техніки, вчителі. Через те в Україні залишились лише спеціалізовані навчальні заклади, більшість університетів трансформувались в педінститути. Катеринославський університет розділили на медичний інститут та інститут теоретичних наук (ІТЕН) [28]. Ректором останнього було обрано проф. Л. В. Писаржевського. Уже через рік (у 1921 р.) ІТЕН перетворено в Катеринославський вищий інститут народної освіти (КВІНО), що мав два факультети – профосвіти (у його складі існувало хімічне відділення) та соціального виховання (з 1926 р. після переіменування Катеринослава в Дніпропетровськ цей навчальний заклад став називатися Дніпропетровським інститутом народної освіти – ДІНО). Обидва факультети КВІНО перейшли з двосеместрової на трисеместрову трирічну освіту [27].

Проведення експериментальних робіт в педінститутах не передбачалось, тому перетворення університету в інститут народної освіти суттєво погіршило умови для наукової роботи. Щоправда керівники вищої освіти в Україні планували організацію декількох науково-дослідних кафедр. Однак більшість із них було створено в столиці – Харкові. В Катеринославі ж організували лише дві науково-дослідні кафедри хімічного профілю – електронної хімії в гірничому інституті (на базі лабораторії Л. В. Писаржевського) та органічної хімії в КВІНО (передбачалось, що її очолить Д. П. Коновалов) [27]. Через те немало провідних вчених, що працювали в Катеринославському університеті, переїздить до інших міст, туди, де існували кращі умови для наукових досліджень.

Так, наприкінці 1921 р. повертається до Харкова проф. Г. Ю. Тимофєєв [2]. Наступного року проф. Д. П. Коновалов, обраний членом-кореспондентом Російської академії наук, виїздить до Петрограда [38]. Звільнену посаду завідувача кафедри органічної хімії (вона стала називатись кафедрою органічної та технічної хімії) займає проф. Ю. В. Коршун, відомий хімік-органік, вихованець харківської хімічної школи [56]. Іншими хімічними кафедрами протягом кількох наступних років керував Л. В. Писаржевський [59].

У грудні 1921 р. факультету профосвіти виділили двоповерхове приміщення колишнього першого реального училища на пр. К. Маркса, 18 (нині – пр. К. Маркса, 36, – це корпус № 2 ДНУ). Там же розмістилось правління КВІНО. Однак тут студентам-хімікам читали тільки лекції, практичні ж роботи вони продовжували виконувати на території гірничого інституту та лабораторії хімічних виробництв.

У той час навчальні плани першого та частково і другого курсів й всіх відділень факультету були однаковими, тому всі студенти вивчали одні і ті ж навчальні предмети: історію революційного руху в Росії, основи марксизму, політекономію, психологію, педологію [3]. Оскільки хімічна «складова», уособлювана проф. Л. В. Писаржевським, мала в КВІНО досить міцні позиції, то всі студенти факультету профосвіти, незалежно від подальшої спеціалізації, вивчали неорганічну, органічну, аналітичну та фізичну хімію, виконували хімічні практикуми [43]. Сам Л. В. Писаржевський читав загальний курс вступу до хімії. Натомість студенти-хіміки більш глибоко вивчали фізичні та математичні дисципліни. Практикувалось також читання загальнонаукових курсів. Так, перший ректор університету проф. В. П. Карпов, колишній професор Московського університету, викладав курс «Еволюція неорганічної і органічної природи». Читались також окремі лекції з загальної біології, ботаніки, фізіології, геології [3].

Сесій як таких в той час не було, студенти могли здавати екзамени професору будь-коли. Часто це відбувалось уже на останньому, четвертому курсі [43] (з 1924 – 1926 рр. КВІНО перейшов до чотирирічного терміну навчання).

У зв'язку із слабкістю матеріальної бази науково-експериментальною діяльністю мали змогу займатися лише деякі студенти, переважно старших курсів. Натомість широко практикувалось залучення студентів до наукової роботи через студентські наукові гуртки. Діяльність таких гуртків відзначалась високою активністю, з доповідями виступали як викладачі, так і студенти. Останні були повноправними членами правління гуртків. Хімічний гурток очолювали і брали в ньому активну участь проф. Л. В. Писаржевський, студенти С. З. Рогінський, В. А. Ройтер, К. С. Ляліков та ін. [27].

Студенти залучались і до викладацької діяльності, оскільки кваліфікованих педагогічних кадрів бракувало. Асистентами працювали, зокрема, студенти III курсу (у майбутньому – професори) В. А. Ройтер, О. С. Афанасьєв та ін. [59].

У 1927 р. на базі кафедри електронної хімії за ініціативи Л. В. Писаржевського створюється Науково-дослідний інститут фізичної хімії (ІФХ), який згодом стає провідним у цій галузі в Україні [49; 65]. Директором цього наукового закладу призначають академіка Л. В. Писаржевського. З того часу наукова діяльність вченого зосереджується в ІФХ. Тому з другої половини 20-х років Л. В. Писаржевський не займав у ДВІНО офіційних адміністративних посад, але продовжував бути його професором і брати участь у роботі хімічного відділення. Тематика наукових досліджень хімічних кафедр у 20 – 30-ті роки так чи інакше пов'язувалась з розвитком робіт, розпочатих цим вченим. Наукові та педагогічні ідеї Л. В. Писаржевського продовжували розвивати його учні та послідовники – М. А. Розенберг (завідувач кафедри неорганічної хімії), Ф. І. Березовська (вона очолила кафедру органічної хімії після від'їзду проф. Ю. В. Коршуна до Харкова), А. М. Занько (керував кафедрою аналітичної хімії) тощо. До представників школи Л. В. Писаржевського можна віднести і проф. О. І. Бродського [45], що у 20-ті роки деякий час завідував кафедрою фізичної хімії [59].

Крім них, на хімічному факультеті у 20-ті роки працювали доцент К. В. Ролл, асистенти К. С. Ляліков, М. С. Беленький, М. Я. Рубаник, О. С. Афанасьєв, В. А. Ройтер, С. А. Гусинська, М. С. Ашкіназі та ін. Багато з них згодом стали професорами, докторами наук.

1.2. Хімічний факультет у 30-ті роки ХХ століття

Перше десятиріччя існування університету (та навчальних закладів, що наслідували його) було одним із найважчих для хімічного відділення. Післявоєнна розруха, часті реорганізаційні зміни, відсутність достатнього матеріального і кадрового забезпечення... До того ж кафедри і лабораторії відділення були розкидані по всьому місту: вони розміщувались в приміщеннях гірничого інституту, землемірного училища, на вул. Московській тощо.

У 30-ті роки сталися суттєві зміни на краще. Радянська країна взяла курс на індустріалізацію, що викликало значне розширення мережі технічних вищих навчальних закладів. Так, у Дніпропетровську за один лише 1930 рік їх число

зросло з 3 до 10 [43]. Різко збільшилась потреба у підготовці кадрів для них. Це викликало переорієнтацію у підготовці спеціалістів, яких випускали ІНО. Значна частина ІНО в Україні була розформована, а натомість організовані фізико-хіміко-математичні інститути (ФХМІ). Останні почали готувати не лише вчителів шкіл, але і викладачів вузів та працівників науково-дослідних установ. Зокрема, хімічне відділення Дніпропетровського ФХМІ готувало хіміків-аналітиків та фізико-хіміків у галузі мінеральної промисловості, хіміків-синтетиків у галузі органічної промисловості, які могли працювати в науково-дослідних інститутах і лабораторіях, вступати до аспірантури [27, с. 54]. Випускали також викладачів неорганічної, фізичної та аналітичної хімії [27, с. 54].

У тому ж 1930 році хімічне відділення (в деяких документах відділення ДФХМІ іменуються факультетами) нарешті отримує власне приміщення (нині це корпус № 3 ДНУ на пр. К. Маркса, 37). До революції у ньому, а також у нинішньому корпусі № 4, була духовна семінарія [50], тому і нинішня вулиця К. Цеткін називалась Семінарською. Потім у цьому приміщенні розміщувався ДОПР (дім примусових робіт). На кінець 20-х років цей триповерховий будинок був у дуже занедбаному стані і потребував капітального ремонту. Перебудова його здійснювалась спеціально для хіміків, у розробці проекту реконструкції брав участь Л. В. Писаржевський. У проекті враховувались особливості діяльності кожної з кафедр [57]. Створено також дві великі предметні аудиторії, побудовані амфітеатром, які мали затемнення, спеціальні лабораторно-демонстраційні столи, роздвижні дошки тощо. В одній із них (№ 17) читав лекції акад. Л. В. Писаржевський, на які обов'язково ходили члени його кафедри, а також нерідко і всі викладачі факультету (для них завжди студенти залишали вільними перші два ряди) [50].

Незабаром у хімічному корпусі організували спецпрактикуми з фізичної та органічної хімії, а дещо пізніше – і з технічної хімії. Під керівництвом В. А. Масальського створено унікальну установку з синтезу аміаку – такої не було в інших університетах країни [25].

Досить знаменна подія на освітянській ниві сталася 10 березня 1933 р. У цей день Раднарком УСРР ухвалив постанову, згідно з якою в Україні відновлювалась університетська освіта. Приймаючи цю постанову, уряд сподівався, що університети будуть здатні підвищити якість підготовки спеціалістів, які змогли б вирішувати задачі індустріалізації країни. «Кадри вирішують все» – таким був головний лозунг перших п'ятирічок.

У Дніпропетровську університет відновлюється на базі фізико-хіміко-математичного інституту та інституту профосвіти. Свою діяльність поновлений Дніпропетровський державний університет розпочав 1 жовтня 1933 р. [27]. Серед шести його факультетів як самостійна структурна одиниця почав функціонувати хімічний факультет з відділеннями неорганічної, аналітичної і фізичної хімії [27, с. 65]. Першим його деканом стала проф. М. А. Розенберг [59], учениця та найближча соратниця акад. Л. В. Писаржевського.

Термін навчання в університеті продовжувався до 5 років, а система навчання наблизилась до нинішньої. Від так званих дельта-плану та бригадного методу, які деякий час практикувались, перейшли до традиційних лекційно-семінарської системи та диференційованих оцінок. З 1936 р. знову запровадили захист дипломних робіт, а з 1939 р. на всіх кафедрах ввели спеціалізації [59]. В 1938/39 н.р. усі вищі навчальні заклади Радянського Союзу перейшли в навчальному процесі на єдині навчальні плани.

У 1936 р. хімічний факультет здійснив перший випуск спеціалістів (на 5-річний термін навчання були переведені і студенти набору 1931 та 1932 років). У довоєнні часи здійснено 6 таких випусків – близько 350 спеціалістів (набір на факультет у цей період складав 60 осіб).

На кафедрах факультету велась досить інтенсивна навчально-методична та наукова робота (значна частина викладачів здійснювала її на експериментальній базі ІФХ). Нового подиху набула робота заснованої ще в 1925 р. аспірантури, яка стала основним джерелом поповнення науково-педагогічних кадрів в університеті. У передвоєнні роки на хімічному факультеті щорічно проходили аспірантську підготовку 10 – 15 осіб. У цей час ДДУ дістав право присуджувати наукові ступені доктора і кандидата хімічних наук з неорганічної, фізичної та органічної хімії і кандидата хімічних наук з аналітичної хімії [27, с. 70]. Докторські дисертації захищались на засіданнях Ради університету, а кандидатські – на засіданнях факультетської Ради з наступним затвердженням рішення Радою університету.

З 1935 по 1941 рр. співробітники факультету підготували і захистили 2 докторські (В. Ф. Стефановський та Ф. І. Березовська) та 24 кандидатські (В. П. Галушко, М. С. Гаухман, О. Л. Давидов, В. Л. Масальський, Б. Є. Резнік та ін.) дисертації [62].

Керували виконанням кандидатських дисертацій професори Л. В. Писаржевський, М. А. Розенберг (каф. неорганічної хімії), А. М. Занько, В. Ф. Стефановський (кафедра аналітичної хімії), Ф. І. Березовська (кафедра органічної хімії), В. А. Ройтер, О. І. Бродський, М. В. Поляков, в.о. професора О. С. Афанасьєв, доцент Н. С. Філіпова (кафедра фізичної хімії), в.о. професора В. С. Масальський (кафедра технічної хімії).

Все це створило умови для суттєвого поповнення викладацького складу хімфаку спеціалістами високої кваліфікації.

Взагалі 30-ті роки були одними з найдинамічніших в історії факультету. Країна бурхливо розвивалась, зводились нові електростанції, металургійні заводи, хімічні комбінати. Всюди панував трудовий ентузіазм, розгорталось соціалістичне змагання. Хімічний факультет, один із 6 в ДДУ, підтримуючи загальний ритм країни, кілька років поспіль виходив переможцем соціалістичного змагання в університеті і отримував перехідний Червоний прапор [17].

Проф. М. А. Розенберг, яка працювала в університеті з перших днів його існування, у статті, присвяченій 40-річчю ДДУ, характеризує особливості

стилю наукової роботи та викладання на хімічному факультеті, відзначала, що Дніпропетровський університет як молодий навчальний заклад у 30-ті роки не «сковувався рамками усталених традицій і сприймав усе нове – в науці, викладанні, в підборі та вихованні кадрів радянських спеціалістів» [53].

В цей період кафедри факультету очолювали: неорганічної хімії – проф. М. А. Розенберг, органічної хімії – доц. Ф. І. Березовська, аналітичної хімії – доц. А. М. Занько та доц. В. Ф. Стефановський, фізичної хімії – доц. В. А. Ройтер, чл.-кор. АН УРСР В. С. Фінкельштейн, доц. Н. С. Філіпова, технічної хімії – доц. В. О. Масальський.

На факультеті працювали також доценти Е. Л. Герман, Р. Б. Ямпольська (каф. неорганічної хімії), А. Л. Давидов, С. А. Гусинська, Є. В. Тимченко, Г. А. Бутенко, Н. С. Круговий (каф. аналітичної хімії), М. Г. Дикова, М. Є. Неймарк, І. С. Тартаковський (каф. фізичної хімії), асистенти Д. Б. Донська, Ф. Б. Юрковська, Ф. А. Манусова, О. Н. Семихатова, М. С. Коган, М. І. Шапошникова, Л. С. Сердюк, М. Я. Рубаник, Б. Є. Резнік, С. М. Москович, І. Л. Хейфец, В. П. Галушко, І. О. Гориславець, О. Г. Юдасіна, М. Є. Манжелей, П. П. Шатько, П. М. Федаш та ін.

1.3. Хімічний факультет у роки Великої Вітчизняної війни

21 червня 1941 р., коли німецько-фашистські війська напали на Радянський Союз, в університеті ще продовжувалась екзаменаційна сесія. Значна частина студентів та викладачів факультету стала на захист Батьківщини, воювала з ворогом у лавах Радянської Армії. Частина викладачів (переважно жінки та чоловіки похилого віку, професори) евакуювалась у тил. Деякі викладачі та студенти залишились у Дніпропетровську на окупованій території.

Чоловіків-офіцерів запасу (в передвоєнні роки в університеті існувала військова кафедра, очолювана полковником В. А. Готлібом, яка готувала офіцерів запасу: артилеристів, льотчиків-спостерігачів (штурманів) і зв'язківців) було мобілізовано до військових частин, і вони прийняли перші удари ворожих військ.

Значна частина хімфаківців (переважно студенти та молоді викладачі) пішли на фронт добровольцями. За спогадами О. К. Чернової, яка на той час була секретарем комітету комсомолу університету, уже в перший день війни на її стіл лягло близько 2 тисяч заяв від добровольців з проханням про відправлення їх на фронт [4]. Одразу ж сформували перший університетський загін студентів-добровольців – 43 бійці. До його складу входили і студенти хімічного факультету – Василь Гречановський (4-й курс), Леонід Френкель і Федір Підопригора (5-й курс). Перед відправкою на фронт з кожним із добровольців особисто зустрівся секретар Дніпропетровського обкому партії з оборонної промисловості Л. І. Брежнев [14].

Уже в перших боях загинув Л. Френкель. Полк, в якому служив В. Гречановський, потрапив в оточення. Після втечі з полону В. Гречановський

працював у підпіллі, служив розвідником, брав участь у звільненні Кривого Рогу, Кіровограда. В боях під Корсунем його було тяжко поранено. В післявоєнні роки В. Ф. Гречановський тривалий час працював доцентом, завідував кафедрою фізичної хімії ДДУ.

Федір Підопригора служив у танкових військах. У травні 1944 р. у боях під Шепетівкою «гвардії лейтенант Ф. Підопригора на своєму танку сім разів атакував ворога, відбив дев'ять його контратак. За три дні боїв він підбив два важких німецьких танки, кілька гармат, бронемашину, вісім кулеметів і убив близько сотні гітлерівців» [35]. За мужність у боях під Шепетівкою Ф. Ф. Підопригору представили до звання Героя Радянського Союзу. За цим поданням командир танкової роти Ф. Підопригора нагороджений орденом Леніна. Загинув відважний танкіст у 1944 р. при звільненні Львівщини. У 1962 р. ім'я Ф. Підопригори присвоєно робсільфаку Дніпропетровського університету.

У перші тижні війни близько 300 добровольців направлено для підготовки до воєнних дій до Дніпропетровського артилерійського училища. Серед них був і студент IV курсу хімфаку Дмитро Юрко, якого незабаром направили на Волховський фронт. Він став учасником оборони Ленінграда, згодом – начальником штабу дивізіону, начальником штабу 88-го артилерійського полку. За мужність, проявлену в боях, нагороджений кількома орденами і медалями. Після війни Д. Г. Юрко працював доцентом кафедри органічної хімії.

Старший викладач кафедри фізичної хімії В. П. Галушко воював під Сталінградом. Під час виснажливих оборонних боїв читав бійцям лекції з проблем термодинаміки і радіоактивності, вів наукові дискусії і бесіди [13, с. 157]. У 1942 р. його було важко поранено. Після перемоги В. П. Галушко став професором, завідувачем кафедри технічної хімії ДДУ, обирався деканом факультету.

Старший викладач П. М. Федаш, колишній комсорг факультету та університету, за завданням обласного комітету партії залишався на окупованій ворогом території, воював у партизанському загоні під командуванням В. О. Шахновича, що діяв у лісах під Новомосковськом [10]. П. М. Федаша на перших же зборах загону обрали парторгом. Після звільнення області, він у рядах Радянської Армії брав участь у форсуванні Дніпра. Повернувшись в університет, захистив дисертацію, працював доцентом, деканом хімічного факультету.

До останніх днів війни воювали на фронті Є. І. Погорельський, Б. Є. Рєзнік, Г. А. Ємельяненко, В. Н. Ковтун (в післявоєнні роки всі вони стали доцентами хімфаку).

Всі труднощі фронтового життя мужньо переносили і дівчата факультету. Вони служили зв'язківцями, санітарками, снайперами, політпрацівниками. В числі перших добровольців пішла на фронт студентка 3-го курсу З. Попільнюк (Соломко) (пізніше професор кафедри органічної хімії). Вона пройшла всю війну, працюючи медсестрою евакогоспіталю на Південно-Західному,

Брянському, 2-му Українському фронтах [27]. Студентка 4-го курсу М. Крупникова (Терешкевич) з 1942 по 1945 р. служила медичною сестрою в 334 стрілецькій дивізії, з якою пройшла шлях від Кавказу до Відня [27]. Асистент кафедри аналітичної хімії, комсорг університету О. Чернова пройшла шлях від рядового до капітана, командира зенітної батареї, воювала під Сталінградом [4]. Повернулась до університету, маючи кілька бойових нагород. Після війни працювала доцентом університету та транспортного інституту. В рядах Радянської Армії служили також Л. Дешко, Р. Шіндель, І. Фіксель та інші студентки факультету.

На жаль, багато студентів та викладачів з війни не повернулися. Уже в перші дні війни загинули на фронті студенти-добровольці І. Бандура (3 курс), П. Драган (4 курс, комсорг факультету), В. Красний, А. Герко (5 курс), аспірант П. Алексеєв, В. Кузьмін. Студент 4-го курсу Є. Білецький, командир партизанського загону Сибірської партизанської дивізії, загинув у 1943 р. Колишній секретар комітету комсомолу ДДУ Федір Булич (студ. 5-го курсу), гвардії капітан, кавалер 4 бойових орденів, загинув у 1944 р. при визволенні Литви. Доцент О. Л. Давидов у 1942 р. втік з концтабору, воював на кількох фронтах (нагороджений орденом Червоної Зірки), загинув у 1944 р. на території Польщі. Не дожив до перемоги і доцент хімфаку І. С. Тартаковський.

При наближенні лінії фронту до Дніпропетровська відбувалась евакуація університету в тил країни. Одні співробітники хімфаку евакуювались разом з іншими факультетами на Урал (м. Чкалов), інші разом з фармацевтичним інститутом виїхали спочатку до П'ятигорська, а потім до Семипалатинська. Частина співробітників евакуювалась із інститутом фізичної хімії до Уфи. Проф. В. Ф. Стефановський працював заступником директора фармацевтичного інституту, проф. М. А. Розенберг очолювала кафедру інституту інженерів залізничного транспорту, що розмістився в м. Кемерово. Проф. Ф. І. Березовська разом з іншими вченими університету проводила в евакуації дослідження з оборонної тематики [27].

Німецькі війська захопили Дніпропетровськ наприкінці серпня 1941 р. У середині вересня окупаційна влада вирішила відновити роботу деяких вузів. У місті було створено 3 вищі навчальні заклади – університет (до його складу включили також медичний та сільськогосподарський інститути), політехнічний та транспортний інститути. Навчання в Дніпропетровському українському державному університеті (ДУДУ) було платним (400 крб/рік), велось українською мовою. На хімічному факультеті налічувалось близько 30 співробітників і всього лиш 50 студентів (із них половина – п'ятикурсники, на 2 – 4-му курсах навчалось від 2 до 8 студентів [27]). Деканом хімічного факультету спочатку призначили доц. А. Т. Чорного, а пізніше – проф. В. В. Степанову. Кафедру неорганічної хімії очолював проф. В. А. Ройтер, аналітичної хімії – проф. А. М. Занько [27].

Уже в січні 1942 р. заняття припинились. Викладачів відправили у відпустку, студентам дозволили здавати екзамени екстерном. Восени 1942 р. на

чотирьох кафедрах факультету залишилось всього 5 співробітників [27], які займались складанням словників та розбиранням бібліотечних фондів.

25 жовтня 1943 р. війська Радянської Армії під командуванням генерала Р. Я. Малиновського звільнили Дніпропетровськ від німецьких військ. У місті знову встановилась радянська влада.

1.4. Факультет у перші післявоєнні роки

У листопаді 1943 р., одразу ж після звільнення Дніпропетровська, розпочалось відновлення діяльності університету. Одним із перших на хімічний факультет повернувся доц. В. Л. Масальський, якого було призначено завідуючим кафедрою технічної хімії (цю посаду він обіймав і до війни) та деканом хімічного факультету (наступного року деканом обрали проф. В. Ф. Стефановського, а після його смерті у 1945 р. – доц. Б. Є. Резніка). Уже в січні 1944 р. на факультеті поновились регулярні заняття, які проходили у дуже нелегких умовах. Продовжувалась війна, місто час від часу бомбили. Аудиторії не опалювались і погано освітлювались. Не було столів та стільців. Підручників майже не залишилось, оскільки основний книжковий фонд бібліотеки ДДУ загинув під час окупації [28].

Відступаючи з міста, німецькі війська знищили більшу частину будинків на пр. К. Маркса. Майже повністю зруйнували і корпус хімічного факультету. Тому хімікам надали приміщення в нинішньому корпусі № 2, де до війни знаходився біологічний факультет. Крім хімічного факультету, в ньому розмістились також ректорат, фізико-математичний, біологічний та геолого-географічний факультети. У 50-ті роки до них ще приєднався і новостворений фізтех. Взагалі проблема з приміщеннями в університеті у перші повоєнні роки була дуже гострою. Під час війни з усіх корпусів університету збереглися лише два. У корпусі № 1 на вул. Шевченка, 59 розмістились гуманітарні факультети, служби університету, гуртожиток (гуртожиток на вул. Університетській тимчасово було віддано під госпіталь). Навчальна площа на одного студента в ці роки складала всього лише $1,5 \text{ м}^2$ замість 10 м^2 за нормою, тому заняття проводились у дві, а то і в три зміни [50]. Лише після того, як у 1956 р. відремонтували корпуси № 3 та № 4, де розмістились фізико-технічний та фізико-математичний факультети, ситуація із забезпеченням аудиторним фондом дещо покращилась.

Кафедрам фізичної та технічної хімії в корпусі № 2 дістався напівпідвальний поверх, інші ж кафедри факультету розмістились на четвертому поверсі. В роки війни у підвальних приміщеннях німці тримали полонених червоноармійців. При відступі німецьких військ полонених розстріляли, а підвал засипали землею [57]. Всі роботи з розчищення підвалу, його ремонту та створення необхідного для занять обладнання здійснювали викладачі та співробітники факультету, перш за все доценти О. К. Скарре та В. П. Галушко.

У перші післявоєнні роки на факультеті хронічно не вистачало хімічного посуду, приладів, реактивів. Для зняття гостроти цієї проблеми при факультеті організували складувну майстерню, яку тривалий час очолював знатний майстер складувної справи Олександр Васильович Смирнов. У майстерні в перші повоєнні роки із перегорілих електролампочок виготовляли колби, а із випадково знайдених скляних трубок – пробірки [57].

У післявоєнні роки помітно змінився викладацький склад факультету. Доценти О. Л. Давидов, І. С. Тартаковський та деякі інші викладачі загинули на фронті. Проф. О. І. Бродський, доц. М. Є. Неймарк, М. Я. Рубаник та інші разом з ІФХ виїхали до Києва, доц. С. М. Москович залишився в Уфі, куди інститут фізичної хімії був евакуйований в роки війни. Окремих викладачів (А. М. Занька, Н. С. Філіпову, В. В. Степанову, А. Т. Чорного), які, залишаючись на окупованій території, займали в ДУДУ адміністративні посади, до занять на хімічному факультеті не допустили, і вони виїхали до інших міст. Натомість на факультет прийшли колишні фронтовики (З. П. Соломко (Попільнюк), М. О. Терешкевич (Крупникова), О. К. Чернова, В. Ф. Гречановський, Д. Г. Юрко, С. С. Гітіс, О. П. Бринза, В. Н. Ковтун та інші, які одразу ж включились у навчальну та науково-дослідну діяльність.

Уже в 40-ві роки захистили кандидатські дисертації Л. С. Сердюк, М. М. Фельдман, О. Г. Юдасіна, Ф. Б. Юрковська та ін. У 50-ті роки кандидатами наук стали Г. П. Федорова, Р. Ю. Длугач, С. С. Гітіс, О. П. Бринза, В. Ф. Гречановський, Д. Г. Юрко, М. О. Терешкевич, З. П. Соломко, К. Ф. Завгородня та ін. Вимоги до докторських дисертацій у цей час підвищились, тому досить тривалий час (до середини 60-х років) докторські дисертації на хімічному факультеті не захищались, хоча над ними активно працювали О.К. Скарре, В.Л. Масальський, В.П. Галушко, М.О. Терешкевич, О.П. Бринза, Г.А. Ємельяненко. (Про високі вимоги до здобуття докторського ступеня свідчить і те, що в усьому університеті в 1955 р. налічувалось всього 7 професорів).

Наприкінці 50-х років провідні позиції в наукових дослідженнях на хімфаці займали кафедра органічної хімії, де під керівництвом проф. М. С. Малиновського здійснювались синтези нових інсектицидів, та кафедра технічної хімії, на якій вивчались електродні процеси при високих густинах струму (керівник – доц. В. П. Галушко) [5].

У 50-ті роки продовжувалось вдосконалення навчального процесу. Так, у 1954 р. реорганізовано педпрактику. Вона стала поділятися на 3 етапи – піонерську на II курсі (в піонерських таборах), ознайомчу та навчально-виховну на V курсі (в школах). На факультеті активно працювали науковий (керівник проф. Ф. І. Березовська), методичний (доц. О. К. Скарре) та методологічний (філософський) (керівник В. П. Галушко) семінари.

1.5. Хімфак у 60-ті – 80-ті роки минулого століття

Новий імпульс для свого розвитку хімічний факультет одержав наприкінці 50-х – початку 60-х років. У цей період вийшли відомі постанови Травневого (1958 р.) та Грудневого (1963 р.) Пленумів ЦК КПРС про розвиток хімічної промисловості. Внаслідок цього набір на факультет збільшили з 50 спочатку до 60, а потім – до 75 студентів, відкрили підготовку спеціалістів без відриву від виробництва з набором 50 осіб (вечірнє відділення проіснувало на факультеті до 1996 р.). У цей період хімічні професії мали неабиякий попит серед абітурієнтів. Конкурси на факультет складали 5 – 8 осіб на місце, а в окремі роки доходили до 10 – 12 [63]. І це незважаючи на те, що абітурієнти складали тоді 5 вступних іспитів – з хімії, математики, фізики, іноземної мови, рідної мови та літератури [63]. Зросла кількість аспірантів та пошукачів, зміцнилася матеріальна база навчального процесу і науково-дослідної роботи. Восени 1958 р. Рада Міністрів СРСР затвердила наказ Міносвіти про обладнання кафедр органічної хімії Дніпропетровського та Харківського університетів новітнім устаткуванням. Наприкінці того ж року на факультеті з'явилися колонки для молекулярної розгонки речовин, надточні терези та інше обладнання.

Зміцненню матеріальної бази сприяло також розширення зв'язків факультету з виробництвом. Всі кафедри хімфаку за замовленням промислових підприємств вели щорічно по кілька так званих господарських тем. Однією з умов укладання договорів з підприємствами було виділення певної частки коштів на придбання устаткування, необхідного для проведення науково-дослідних робіт. Таким чином, кафедри отримували сучасне наукове обладнання – хроматографи, полярографи, осцилографи, потенціостати, металографічні мікроскопи, спектрографи, спектрофотометри тощо.

Після того як фізтех переїхав у відремонтований корпус № 3 (у довоєнні роки в ньому розміщувався хімфак), а фізмат – у корпус № 4 (а згодом і в новозбудований корпус № 5) виправилась ситуація із забезпеченням аудиторним фондом і на хімфаці. У 60-ті роки корпус № 2 ділили між собою хімічний та біологічний факультети. А після того, як наприкінці 60-х років біологи переїхали у збудований для них корпус у ботсаду, хіміки залишилися основними «господарями» цього корпусу. На 4-му поверсі розмістились кафедри неорганічної та органічної хімії, а на 3-му і частково на 2-му поверхах – кафедри аналітичної, технічної та фізичної хімії. У цьому ж корпусі розмістили бібліотеку (на першому поверсі та у напівпідвальних приміщеннях) та музей історії ДДУ. Кілька кімнат другого поверху займав зоологічний музей.

Велику роботу щодо організації діяльності факультету, оснащення кафедр сучасним обладнанням проводили декани та завідувачі кафедр. У 60-ті роки деканами були доценти О. П. Бринза та П. М. Федаш. В 1970 році деканом факультету обрали Ю. М. Лошкарьова, який займав цей важливий пост понад 25 років. Проф. Ю. М. Лошкарьов, за висловом одного з найстаріших

співробітників університету І. О. Рейнгарда, надав «старіючому факультету нового подиху», взяв курс на омолодження викладацького складу, підготовку наукових кадрів високої кваліфікації [52]. В період його деканства понад 90% викладачів мали науковий ступінь доктора чи кандидата наук. У 1977 р. на факультеті працювали 6 докторів і 56 кандидатів хімічних наук. Заступниками декана в цей період часу були В. А. Черних, А. Б. Журавльова, О. Ф. Курочкін, В. С. Коваленко, У. Ф. Голобородько, В. А. Булавка.

Докторські дисертації захистили Л. С. Сердюк (1967), Ю. М. Лошкар'єв (1973), В. Г. Дрюк (1984), Л. П. Циганок (1989), підготували роботи до захисту Л. І. Кас'ян та В. Ф. Варгалюк. Понад 80 аспірантів та пошукачів захистили кандидатські дисертації. Захисту кандидатських дисертацій сприяла і та обставина, що на факультеті працювала спеціалізована Рада з аналітичної, органічної, фізичної хімії, електрохімії (її в різні роки очолювали проф. В. Т. Чуйко та проф. Ю. М. Лошкар'єв). До того ж помітно зріс набір в аспірантуру. У 1968 році, наприклад, на хімічному факультеті навчалось 25 аспірантів.

У 1966 р. Дніпропетровський університет передали у відомче підпорядкування Головному управлінню навчальних закладів МВССО СРСР [27]. Він отримав статус базового вищого навчального закладу і йому відвели роль координуючого методичного центру в регіоні. Це помітно підвищило авторитет університету, збільшило його привабливість для абітурієнтів. У 1967 р. в ДНУ відкрито факультет підвищення кваліфікації викладачів вузів, до складу якого ввійшло хімічне відділення. Окрім Дніпропетровського університету, таку роботу доручалось вести в Україні лише Київському та Харківському університетам [27, с. 112].

У 1974 р. в університеті створено Раду молодих вчених. Активну участь в організації її роботи взяли молоді вчені та аспіранти хімічного факультету, зокрема В. Ф. Варгалюк (зараз професор, декан хімічного факультету) та Г. П. Литовка (працював доцентом ДМетІ). Вони ж очолювали факультетську Раду молодих вчених. У ці ж роки членом обласної Ради молодих вчених був Ф. О. Чмиленко (зараз професор, завідувач кафедри).

З кінця 60-х років спостерігається тенденція наближення освіти до життя, поглиблення практичної підготовки студентів. На кожній із кафедр факультету були введені нові спецкурси практичного спрямування. Більше уваги стали приділяти виробничій практиці. Кафедри намагались забезпечити проходження практики в провідних наукових закладах країни, на великих промислових підприємствах. Серед них академічні інститути органічної хімії, хімічної фізики, електрохімії, Науково-дослідний фізико-хімічний інститут ім. Карпова (м. Москва), Інститут фізичної хімії (м. Київ), Науково-дослідний трубний інститут (м. Дніпропетровськ), лакофарбовий завод, Металургійний завод ім. Петровського (м. Дніпропетровськ), автозавод «Комунар» (м. Запоріжжя), ВО «Азот» (м. Дніпродзержинськ) тощо. У 1982 р., наприклад, студенти проходили виробничу практику в 4 академічних, 10 науково-дослідних інститутах та на

9 промислових підприємствах країни. Зближенню освіти з виробництвом сприяло також створення в 1969 р. підготовчого відділення для працюючої молоді. Щорічно 12 – 15 студентів нового набору були випускниками цього відділення.

Значна частина студентів виконувала експериментальні дослідження на кафедрах факультету. Вони, як правило, ставали членами студентського наукового товариства (СНТ). Тривалий час СНТ на хімічному факультеті очолювала доцент кафедри органічної хімії Л. І. Кас'ян, під керівництвом якої його діяльність набула особливого пошвавлення [30]. СНТ координувало роботу студентських наукових гуртків, що працювали при кафедрах, організувало факультетські олімпіади з хімії і направляло їх переможців для участі в республіканських хімічних олімпіадах. Переможцями цих олімпіад ставали студенти Володимир Феденко (нині провідний науковий співробітник інституту біології ДНУ) у 1975 та Людмила Салтикова (зараз співробітник одного з московських НДІ) у 1982 р. Призові місця республіканських олімпіад у цей період займали Ольга Дзюба (1977), Наташа Воленко (1982), Сергій Сеферов (1984).

Багато студентів, особливо ті з них, хто працював на кафедрах з перших курсів, ще в студентські роки мали наукові публікації, а деякі – по кілька публікацій. Наприклад, у творчому доробку студенток Галини Левашової та Лариси Порубльової значилось відповідно 10 та 11 опублікованих робіт.

Щорічно кращі студентські дослідження надсилалися на обласний та республіканський конкурси студентських наукових робіт. Неодноразово студенти хімічного факультету ставали переможцями таких конкурсів. Дипломами I ступеня та золотими медалями Всесоюзного та республіканського конкурсів нагороджувались Григорій Литовка (1973), Ірина Назарець (1978), Наталія Степанова (1979), Ірина Жиганова (1980), Світлана Гарбук (1983), Галина Левашова (1988), Дмитро Черноусов (1988). Призерами цього ж конкурсу ставали В. Хмельницька (1962), Е. Шольта (1962), В. Коваленко (1971), В. Варгалюк (1972), В. Житник (1974), В. Мовчан (1977), О. Брускін (1978), А. Лук'яненко (1978), І. Ситник (1982), З. Яценко (1983), Л. Дмитрикова (1983), Т. Белякова (1984), І. Косенко (1984), Г. Войтюк (1985), В. Мартинова (1989), М. Морковіна (1989), Л. Порубльова (1989) та ін.

Чимало студентів факультету стали переможцями обласних та міських конкурсів наукових робіт. Серед призерів міського огляду наукових робіт 1955 р. був колишній фронтвик студент хімфаку Віталій Ковтун (пізніше – доцент хімічного факультету), а обласного конкурсу 1958 р. – студент Г. Шелехов, нагороджений премією в розмірі 300 крб. [18]. Переможцями обласного конкурсу 1968 р. стали одразу 6 студентів хімфаку – Косарева, Лифар, Малиновська (I премія), а також Єфимочкіна, Сорокозуб, Прокопенко (III премія). З середини 70-х років переможці обласних конкурсів студентських робіт з хімії нагороджуються премією ім. Л. В. Писаржевського. Серед тих, хто отримав цю нагороду, – Л. Шевченко (1976), Н. Степанова (1978), О. Бублик

(1979), В. Коробов (1980), Л. Салтикова (1982), О. Лельганд (1985), Г. Левашова (1987), В. Мартинова, М. Морковіна, Л. Порубльова (1988).

Немало результатів студентських досліджень захищались авторськими свідоцтвами на винаходи. Однією з перших серед студентів-хіміків авторське свідоцтво на винахід одержала в 1961 р. студентка IV курсу Ж. Піскунова [19]. Його назва – «Методи синтезу нових барвників».

Вищою відзнакою студентської праці було нагородження іменною Ленінською стипендією. Її одержували (один студент з факультету) кращі з кращих, ті, хто відмінно навчався і вів активну громадську роботу. В 60-ті роки Ленінськими стипендіатами були Галина Овчаренко, Людмила Беляєва, в 70-ті – Григорій Литовка, Віталій Корецький, Світлана Нефьодова, Ірина Жиганова, Людмила Вергун, у 80-ті – Світлана Лісниченко, Олена Щербаченко, Галина Левашова, Тетяна Пасхалова, Вікторія Мартинова.

Як і в попередні роки, головним завданням факультету вважалась підготовка кваліфікованих спеціалістів для народного господарства. На хімфаці завжди приділяли значну увагу проблемам викладання хімічних дисциплін. За спогадами [15; 51], чудовим лектором був акад. Л. В. Писаржевський. Він надзвичайно старанно готувався до кожної з лекцій, а потім майстерно її читав. Згодом його традиції продовжили Ф. І. Березовська, В. П. Галушко, О. К. Скарре та ін. Викладачі хімічного факультету неодноразово визнавались серед кращих в ДДУ, ставали переможцями конкурсів-оглядів педагогічної майстерності. Серед них проф. В. П. Галушко (кілька разів), проф. Ю. М. Лошкар'єв (1977, 1987), доц. В. В. Трофименко (1978, 1988), доц. В. Ю. Ковтун (1979), доц. В. Г. Дрюк (1980), доц. О. П. Бринза (1982), доц. Р. В. Малая (1984), проф. З. П. Соломко (1985), доц. С. О. Хмеловська (1985), доц. Л. П. Циганок (1986), доц. В. С. Коваленко (2003).

За постановкою науково-методичної роботи хімічний факультет завжди займав чільне місце в університеті. У післявоєнні роки цю ділянку роботи на факультеті очолювали проф. Ф. І. Березовська та доц. О. К. Скарре, які самі були прекрасними методистами та лекторами. У 60-ті–70-ті роки їх справу продовжив проф. В. П. Галушко, який очолював і методологічний і науково-методичний семінари з фізичної хімії та електрохімії. Ці семінари були дуже популярними у місті, крім викладачів хімфаку, в їх роботі брали участь співробітники інших вузів, зокрема металургійного інституту, інституту трубної промисловості, а також виробничники. Проф. В. П. Галушко був незрівнянним лектором, багато сил віддавав розробці методологічних і методичних аспектів курсів, які він читав, основних понять природничих наук [51]; розробив оригінальний курс «Основні закони руху», який з успіхом читав протягом декількох років. Запропонував так званий ергетичний підхід до викладу основних понять термодинаміки. Його методичні напрацювання узагальнювались на міському семінарі з педагогіки вищої школи, що діяв при Будинку вчених. У рішеннях семінару вказувалось, зокрема, що «професор В. П. Галушко вміє читати лекції не тільки глибоко, але і надзвичайно стисло.

Йому вдалось не лише скоротити курс хімічної термодинаміки більш ніж удвічі, але і виграти у глибині викладу» [51].

Наприкінці 70-х років набір на хімічний факультет збільшився до 125 осіб. Але це збільшення було формальним – до складу факультету включили геологічне відділення. В перші післявоєнні роки в ДДУ існував геолого-географічний факультет, який закрили у 1960 р. В 1977 р. геологічну спеціальність в університеті відновили у вигляді геологічного відділення. На початку 90-х років на його базі створено геолого-географічний факультет.

Період 60–80-х років можна назвати періодом стабільного розвитку факультету. В ці роки хімфак неодноразово (1962, 1970, 1981, 1982 рр.) займав I місце в ДДУ за успішністю. В окремі роки (1981, 1982, 1987 тощо) успішність студентів за результатами екзаменаційної сесії перевищувала 97%. Кілька разів, наприклад у 1976, 1987 рр., факультет виборював першість у соцзмаганні серед інших підрозділів університету і нагороджувався перехідним Червоним Прапором.

Починаючи з 60-х років поступово розширювались і зміцнювались міжнародні наукові зв'язки вчених факультету. Так, асист. А. М. Батурін пройшов наукове стажування в Гарвардському університеті (США), доц. В. Г. Дрюк – в Оксфордському університеті (Великобританія), доц. Ю.М. Нороха – в Гамбурзькому університеті (ФРН), асист. В.Ф. Варгалюк – в університетах Брно і Праги та в інституті полярної географії ім. Я. Гейровського (Чехословаччина) тощо.

Професор Ю. М. Лошкарьов виступав з науковими доповідями на 28-му (1977, Болгарія), 29-му (1978, Угорщина), 32-му (1981, Югославія) Конгресах Міжнародного електрохімічного товариства, Європейській конференції з аналітичної хімії (1984, Польща), доцент В. В. Трофименко – на Міжнародному полярнографічному конгресі пам'яті Гейровського (1980, 1987, Чехословаччина), доцент В. С. Коваленко – на 31-му Міжнародному конгресі ІЮПАК (1987, Болгарія) тощо.

У 1987 р. університетське містечко, що почало будуватись ще наприкінці 60-х років у районі парку ім. Ю. Гагаріна (на території, прилеглої до пр. Гагаріна та вул. Козакова), поповнилось новим, 16-м корпусом. Ця сучасна 6-поверхова споруда проектувалась спеціально для хімфаку. В тому ж році факультет переїхав у новозбудований навчально-лабораторний корпус. На його 2-му та 3-му поверхах розмістились кафедра фізичної хімії, НДЛ електроосадження металів, деканат, 4-й поверх зайняла кафедра аналітичної хімії, 5-й – кафедра неорганічної хімії, 6-й – кафедра органічної хімії (на 1 поверсі розмістились загальноуніверситетські аудиторії). Переїзд у новий корпус помітно розширив загальну «площу» факультету і об'єктивно покращив умови для навчання та дослідницької роботи.

У тому ж 1987 р. студенти хімфаку одержали новий комфортабельний 9-й поверховий гуртожиток (№ 7). Тепер всі іногородні студенти

забезпечувались житлом. Покращились і побутові умови мешканців гуртожитку.

1.6. Хімічний факультет у роки незалежності України

У 1991 р. розпався Радянський Союз і Україна стала самостійною країною. Перше десятиліття незалежності було дуже важким. Україну охопила глибока системна криза, що продовжувалося упродовж 90-х років. Цю економічну кризу відчули і студенти та викладачі факультету. Мізерні бюджетні асигнування не дозволяли підтримувати на належному рівні експериментально-технічну базу; новим обладнанням у цей час факультет практично не поповнювався. Протягом кількох років продовжувались тривалі затримки заробітної плати та стипендій. До того ж і зарплати викладачів, і студентські стипендії були дуже низькими. У середині 90-х років, наприклад, розмір стипендії становив всього 7–9 гривень! Коридори студентських гуртожитків у нічні часи занурювались у цілковиту темряву, бо електролампочок ледве вистачало для освітлення хоча б кімнат. Викладачі не мали змоги їздити у відрядження, на наукові конференції. Часто викладачі, особливо здібна молодь, переходили в інші сфери діяльності; дехто виїхав за кордон.

Змінились пріоритети в освіті. Найпривабливішими для абітурієнтів стали юридичні та економічні спеціальності, конкурси ж на природничі та технічні напрямки помітно знизились. Почали відчуватись помітні труднощі із працевлаштуванням випускників. Замовниками молодих спеціалістів у радянські часи поряд із школами виступали промислові підприємства. В 90-ті роки більшість із них або зовсім зупинились, або ж працювали лише частково. Тому розподілу випускників практично не було – кожен працевлаштовувався самотужки, переважно не за спеціальністю на різні приватні фірми.

Наукова співпраця факультету з виробництвом практично припинилась. Якщо де-не-де і укладались договори, то їх невеликі суми повністю витрачались на зарплату співробітників, матеріальна ж база не оновлювалась. Щоправда, окремі викладачі (проф. Ю. М. Лошкар'єв, доц. Ф. О. Чмиленко, доц. Т. С. Чмиленко) отримали так звані Соросівські гранти, кошти яких пішли переважно на придбання комп'ютерної техніки. Соросівські гранти одержали і аспіранти – Р. Гапонова, Т. Деркач, О. Красновська та ін.

Однак, попри всі негаразди, факультет витримав нелегкі випробування, пов'язані зі зміною суспільної формації, і продовжував розвиватися.

Хімічний факультет протягом багатьох років здійснював підготовку випускників лише за однією спеціальністю – «хімія». В 1993 р. введена підготовка спеціалістів у галузі технології твердого палива. Наступного року створено кафедру хімії та хімічної технології високомолекулярних сполук, яка обслуговувала цю спеціальність. Її очолив доц. О. Ф. Курочкін, на плечі якого легла копітка робота по створенню та організації діяльності нової спеціальності та відкриттю кафедри.

У 1997 р. на хімфаці розпочата підготовка студентів (25 осіб) за спеціальністю «хімія та інформатика». Вона проіснувала на факультеті до 2006 р., коли всі так звані подвійні спеціальності в Україні ліквідували.

На початку XXI ст. в Дніпропетровському регіоні почала відчуватися досить гостра потреба у фахівцях з харчових виробництв, зокрема з технології молочних продуктів дієтичного та лікувального призначення. Враховуючи запити регіону, в 2005 р. на факультеті відкрили нову спеціальність – «технологія харчування» [8]. Нова спеціальність виявилась привабливою для абітурієнтів, щорічно 10–15 студентів поступили на неї на умовах контракту. Кошти, отримані як плата за навчання, поповнювали досить скромний факультетський бюджет, використовувались для покращення матеріальної бази навчального процесу. Базовою кафедрою для нової спеціальності стала кафедра неорганічної хімії, яку у зв'язку з цим перейменували на кафедру загальної хімії та харчових технологій. Її завідувачем стала доц. Т. М. Деркач.

У 1996 р. деканом хімічного факультету обирається проф. В. Ф. Варгалюк, під керівництвом якого проведено значну роботу щодо переведення навчального процесу на багатоступеневу систему освіти, відкриття нових спеціальностей і спеціалізацій, їх акредитації та ліцензування, розробки відповідних навчальних планів та робочих програм. Основний тягар підготовки необхідної документації ліг на плечі заступників декана з навчальної роботи Г. В. Мальцеву, М. Ф. Сеферову, Т. М. Деркач, С. Д. Коптеву.

Продовжувався пошук нових форм організації навчального процесу. Наприкінці 90-х років у вищих навчальних закладах України почалось впровадження багатоступеневої системи освіти: бакалавр (I–IV курс) – спеціаліст, магістр (V курс), яка більшою мірою відповідає стандартам європейської освіти. Протягом кількох років на факультеті при вивченні багатьох предметів застосовувалась модульно-рейтингова, а потім кредитно-модульна системи організації навчального процесу та контролю знань студентів.

З 2005–2006 рр. розпочалось впровадження в навчальний процес так званої Болонської системи.

Хоча загальна успішність на факультеті дещо знизилась, все ж значна частина студентів демонструвала на екзаменах міцні знання, відмінно навчалась. Кращі із студентів отримували іменні стипендії. Так, стипендію Президента України у 2002–2003 рр. одержував Сергій Букреєв, стипендію Верховної Ради – Євген Курочкін (2000 р.), Ольга Стець (2004) та Олександра Бондаренко (2007 р.), стипендію Кабінету Міністрів України – Олександр Жураківський (2005), Ганна Гриньова (2006), Ольга Кас'ян (2007). Стипендія міського Голови надавалась Максиму Шелупенку (2005), Олександрю Жураковському (2006), а вченої ради ДНУ – Тетяні Патласі (2000), Ользі Кас'ян (2008) та ін.

Нинішні студенти – члени СНТ – гідно продовжили традиції своїх попередників, не лише займаючи призові місця на національних конкурсах

наукових робіт та студентських олімпіадах, але й перемагаючи на них. Вже згадуваний Сергій Букреев «попав» в історію університету [27] чотири роки поспіль (2000–2003) посідаючи найвищі місця на Всеукраїнських олімпіадах з хімії, а в 2002 р. одержавши перемогу. Призерами олімпіад ставали також Володимир Головня (1996), Олександр Ісаєв (2000), Володимир Середюк (2000).

Перші місця на республіканських конкурсах студентських наукових робіт займали Сергій Оковитий (1992) (нині професор, зав. кафедрою органічної хімії), Лариса Порубльова (1992), Оксана Савельєва (1998), Андрій Токар (2005), Катерина Маторіна (2006), Олександр Жураківський (2006, 2007), Лідія Ключник (2009), Тетяна Сергєєва (2010), Вероніка Шиян (2010). Призерами цих конкурсів були О. Кравець (1998), Л. Умрихіна (1998, 1999), О. Циганков (1999), Є. Подолян (1999), М. Яровий (1999), Г. Злигостєва (2006), О. Биков (2006), А. Харіна (2007), К. Голембієвська (2008) та ін.

Багато студентів були авторами та співавторами наукових публікацій. «Рекордсменами» тут стали О. Ісаєв (20 публікацій), В. Пальчиков (15 публікацій), С. Придьма (14 опублікованих робіт).

На кафедрах факультету продовжувалась інтенсивна експериментально-дослідницька діяльність. Передові позиції займали тут кафедри органічної та аналітичної хімії. Викладачі, аспіранти та наукові співробітники хімфаку в цей період захистили 7 докторських (Л. І. Кас'ян (1990), В. Ф. Варгалюк (1991), Ф. О. Чмиленко (1997), В. І. Ткач (1999), С. П. Івонін (2002), С. І. Оковитий (2006), В.Г. Штамбург (2007) та близько 60 кандидатських дисертацій.

Переможцями обласного конкурсу «Кращий молодий учений року» стали доцент І. М. Тарабара (2007) та ст. науковий співробітник В. О. Пальчиков (2009).

У 1993 р. відновлено випуск наукового журналу «Вісник Дніпропетровського університету. Хімія», який виходить щорічно (в післявоєнні роки видавався збірник наукових праць «Ученые записки ДГУ. Серия «Химия»).

У 90-х роках значна частина творчих зв'язків науковців хімфаку із зарубіжними вченими перервалася. Проте останнім часом вони поступово почали відновлюватися, встановились нові зв'язки. Так, проф. Л. І. Кас'ян запрошувалась на міжнародні симпозиуми з органічної хімії в Німеччину (1994) та Нідерланди (1997), виступала з доповіддю на міжнародній конференції з медичної хімії в Італії (1999). Досить тісна співпраця встановилась між кафедрою органічної хімії та лабораторією комп'ютерної хімії Джексонаського державного університету (США), де працює випускник хімфаку 1976 р. Леонід Горб. Завідувач кафедри С. І. Оковитий кілька разів проходив стажування, а випускники факультету Є. Подолян, О. Ісаєв, А. Фурманчук, Я. Холод, Т. Петрова навчалися в аспірантурі у цьому навчально-науковому закладі. Налагоджується співпраця із університетом штату Юта (США), де працює випускник хімфаку 1971 р. Яків Летучий.

Переможцями обласного конкурсу «Кращий молодий учений року» ставали доцент І.М. Тара бара (2007) і ст. науковий співробітник В.О. Пальчиков (2009).

У 2008 р. всі кафедри факультету успішно пройшли атестацію, а кафедра органічної хімії атестована з відзнакою. В 2009-2010 рр. на факультеті відбулась певна реорганізація – кафедру загальної хімії та харчових технологій перейменували на кафедру харчових технологій; частина викладачів цього підрозділу перейшла на кафедру фізичної хімії, яка стала називатись кафедрою фізичної та неорганічної хімії.

1.7. Громадське життя факультету

1.7.1. Суспільно-політичне життя

Більшість викладачів та значна частина студентів хімічного факультету не обмежувались виконанням професійних обов'язків, а завжди брали участь у суспільному житті факультету та університету.

Уже в перші роки існування університету студенти, оцінюючи викладачів, враховували їхні політичні погляди. Так, проф. Л. В. Писаржевського вони вважали лівим, а проф. Д. П. Коновалова – правим [15]. Л. В. Писаржевський беззаперечно сприйняв зміни в країні, активно втілював ідеї революції у життя. Д. П. Коновалов сприйняв події революції досить стримано. Проф. Ю. В. Коршун у молодості брав участь у революційному русі, проте під час громадянської війни підтримував білих і мав намір виїхати з ними за кордон [59].

З перших років існування університету в ньому діяли партійна, комсомольська та профспілкова організації. На хімфаку комсомольську та профспілкову організацію створено в довоєнні часи, а партійну – одразу після війни. Вони вели значну роботу щодо згуртування колективу факультету, мобілізації його на виконання завдань, що стояли в той час перед країною.

У 30-ті роки в університеті, як і по всій країні, широкого розмаху набуло соціалістичне змагання. Ударним фронтом студентів вважалась тоді боротьба за знання [61], бо молодій радянській країні потрібні були спеціалісти з вищою освітою. Серед основних пунктів соцзобов'язань студента були – навчання (боротьба за добрі та відмінні оцінки з усіх галузей знань), культурне зростання (читання книг, вивчення праць класиків марксизму, відвідування кіно, театрів, лекцій), побут (підтримування кімнати в чистоті, відвідування лазні тощо). Інституту кураторів та керівників студентських груп тоді не було, тому всі питання університетського життя студенти вирішували самостійно. Підбиття підсумків змагання відбувалось у комсомольських групах. Проходило воно неформально [61; 64], дуже прискіпливо перевірявся кожен пункт. Найважливіші питання виносились на комсомольські збори, які також

проводились за активною участю всіх присутніх. Були випадки, коли збори тривали 2–3 дні [61].

Розгортався рух ударників фронту соціалістичної культури. Одним із перших це почесне звання одержав у 1936 р. студент хімічного факультету Петро Федаш (згодом – парторг партизанського загону, декан факультету).

Серед головних завдань того періоду, у розв'язанні яких брали участь студенти-комсомольці, були ліквідація неписьменності, боротьба з безпритульністю, агітаційна робота на селі [3; 64]. Студенти вели гуртки з ліквідації неписьменності, працювали вихователями в ізоляторах, де жили безпритульні, ходили по селах (транспорту тоді, як правило, не було), виступали з лекціями з актуальних наукових та політичних питань, випускали бойові листки, «блискавки» різної тематики (відображали, наприклад, підготовку до посівної) тощо [1; 3; 64].

У ці ж роки комсомольці організували комітет з поліпшення побуту студентів (КУБУЧ). Він допомагав селянській бідняцькій молоді отримувати вищу освіту [1].

Хімічний факультет, як ми вже зазначали, у 30-ті роки неодноразово виборював першість у соцзмаганні і нагороджувався перехідним Червоним Прапором. Студентів та викладачів факультету не раз заносили на університетську Дошку пошани. У 1935 р., наприклад, на неї занесено студентів – профорга хімфаку, відмінника навчання В. Галушка (у післявоєнні роки професор, зав. кафедрою, декан факультету) та відмінницю, комсомолку-активістку О. Юдасіну (пізніше – доцент хімфаку). На свята відмінників навчання нагороджували польотом на літаку над містом [64].

Характерними рисами студентства того часу були наполегливість, самостійність та непідробний ентузіазм [1; 3; 64]. Адже попереду вони бачили високу і благородну ціль – побудову справедливого суспільства, заможної індустріально розвиненої держави. Дух того часу передають поетичні рядки, записані у щоденнику студентки хімфаку О. Юдасіної [64]:

Хочешь знать, почему мы навеки великими стали?

Почему нас враги ни согнуть, ни сломать не смогли?

Нас никто не ковал из железа и стали

Превратила нас в сталь – цель, к которой мы шли.

Може й не випадково, що секретарями комітету комсомолу університету в передвоєнні роки були винятково студенти хімфаку: Віктор Дорошенко (в 1937–38 рр., політпрацівник на фронті, потім – викладач ДМетІ), Петро Федаш (1939), Федір Булич (1939–40 рр., бойовий офіцер, загинув на фронті), Олександра Чернова (1940–41 рр., офіцер-артилерист, пізніше доцент ДДУ та ДШТу). Серед комсоргів факультету довоєнних років відзначимо того ж П. Федаша (1937–38) та П. Драгана (1940–41, загинув на фронті).

У післявоєнні роки студенти організували будівельні загони для відбудови зруйнованих під час війни навчальних корпусів, створення обладнання для лабораторних робіт. У 60–80-ті роки такі ж будівельні загони

створювались для спорудження університетського містечка, будівництво якого розпочали на території ботанічного саду та прилеглої до нього та об'явили ударним комсомольським будівництвом. Студенти-хіміки протягом кількох років організовували будівельні загони, кожен з яких близько місяця працював на будівництві нових корпусів університету.

Наприкінці 50-х років в Радянському Союзі розпочалось освоєння цілинних земель. У перші роки освоєння цілини до складу загонів, що формувалися на базі ДДУ, входило близько 400-х студентів, переважно з фізтеху. В 60-ті роки по кілька разів виїжджали в складі будівельних загонів до Сургуту та Тюмені студенти хімфаку М. Андрієнко, В. Буглакова, В. Литвин, Г. Литовка та ін.

У 60–70-ті роки літні місяці вважались третім трудовим семестром студентів. Щорічно комітет комсомолу ДДУ формував по кілька студентських загонів, що працювали на будівництві різних об'єктів у межах області. Одним з кращих вважався будівельний загін хімфаку «Гренада-68» (командир – студент 3 курсу Л. Настійчук, комісар В. Журавель). В обласній і університетській пресі відзначалась чудова праця студентів Г. Ткаченка, В. Гергеля, С. Васильченка, А. Ляшенка, В. Зайця та ін. [16; 40].

Тривалий час кожного вересня студенти виїжджали допомагати колгоспам та радгоспам області у збиранні картоплі, кукурудзи, пізніх овочевих культур. У 80-х часто виїжджали на збір винограду в Херсонську область. У 1979 р. сільгоспзагін студентів IV курсу хімфаку визнали кращим в області і нагородили поїздкою до Молдавії (куратор – ас. Ф. О. Чмиленко, комсорг І. В. Коробова)

Весною співробітники і студенти факультету часто їздили в підшефний радгосп ім. Котовського (с. Волоське) на прополювання огірків та інших овочевих культур.

Досить поширеною формою суспільно-корисної праці в той період стало прибирання території університету та міста. Такі заходи називались суботниками. Цією сферою діяльності факультету опікувався, як правило, помічник декана. Тривалий час цю посаду займав колишній офіцер Іван Іванович Корунчик.

Однією з поширених форм громадської роботи у 1950–60-ті роки було шефство над військовими частинами, колгоспами, машино-тракторними станціями (МТС), школами. Хімфак у ці роки здійснював шефство над військовою частиною, колгоспом ім. ХХІ партз'їзду, Новомосковською та Попаснянською (Перещепинський район) МТС, кількома школами. Представники факультету часто виїжджали туди з лекціями та концертами художньої самодіяльності, демонстрували хімічні досліди, пов'язані з антирелігійною тематикою. На початку 60-х років вони, наприклад, допомогли Попаснянській МТС створити агрохімлабораторію, обладнали хімкабінет в одній із шкіл Павлоградського району [22].

В радянські часи значну увагу приділяли стінній пресі. Бути відповідальним за випуск факультетських стіннівок, бойових листків, «Комсомольського прожектора», бюлетеня СНТ вважалось важливим громадським дорученням. Досить тривалий час редколегію факультетської стінгазети «Хімік» очолювали С. С. Гітіс (50-ті роки), М. О. Терешкевич (60-ті роки), В. П. Журавель (60-ті роки), В. С. Коваленко (70-ті роки). Бюлетень студентського наукового товариства редагували М. С. Гаухман, Ю. С. Кудрін та ін. В 60-ті роки дуже популярними на факультеті були випуски «Комсомольського прожектора» (КП). Його редактором та художником-карикатуристом у цей період був Анатолій Письменний, а автором текстів – Віктор Селезньов (він же очолював штаб КП на факультеті, а згодом і в ДДУ). «Комсомольський прожектор» факультету тих років визнавався серед кращих не лише в університеті, а і в місті [39].

Соцзмагання за звання кращої студентської групи в різні періоди набувало різних форм. На початку 60-х років це був рух за звання «Передова група по підготовці активних будівників комунізму». У 1963 р. це почесне звання отримала перша група II курсу хімфаку [21]. Згодом змагання між групами трансформувалось в інші форми, зокрема в Ленінські огляди, змагання за право підписати рапорт до знаменних дат, партійних з'їздів тощо. Кілька разів пальму першості в університеті виборювали академічні групи хімічного факультету. В 1969 р. переможцем огляду студентських груп до 100-річчя від дня народження В. І. Леніна стала 311 група хімфаку (куратор доц. В. Д. Василенко, комсорг В. Купрін (зараз доктор хімічних наук, професор УДХТУ). Групі присвоєно ім'я академіка Л. В. Писаржевського, а студентів нагороджено поїздкою по ленінських місцях (Казань, Кокушкіно). Переможцем Ленінського огляду наступного року також стали хіміки, на цей раз 421 група. Краща студентська група 1976 р. (куратор доц. Є.Я. Байбарова) нагороджена поїздкою до Канева на могилу Т. Шевченка. Краща студентська група ДНУ 1983 р. (куратор доц. Ф. О. Чмиленко, комсорг Г. Кравець) нагороджена поїздкою до Севастополя.

Неодноразово комсомольська організація хімфаку визнавалась кращою в університеті. Так було, наприклад, у 1968 р. (комсорг Л. Беляєва), в 1976 та 1977 рр. (комсорг С. Малабенський) тощо.

Взагалі, попри певну заформалізованість, комсомольська організація відіграла важливу роль у згуртуванні студентського колективу, формуванні колективізму, активної життєвої позиції, сприяла тому, щоб життя студентів стало більш цікавим та різноманітним. Серед комсоргів факультету було немало яскравих, непересічних особистостей, справжніх лідерів колективу. У 50-ті роки це Євгенія Даниленко (згодом викладач хімфаку), Світлана Цвітуліна, Жанна Піскунова; у 60-ті роки – Світлана Афакірова (Лобанова) (працювала ст. викладачем на хімічному факультеті), Тамара Кульчицька (Кудерська) (була доцентом кафедри філософії), Віра Штан, Галина Головань, Віктор Кротов, Валентина Коваленко, Галина Овчаренко (Івашина) (ленінський стипендіат, зав. кафедрою хімії Херсонського педагогічного університету),

Людмила Беляєва (Хмельникова) (доцент медакадемії), Валентина Буглакова (Більчук) (ст. наук. співробітник НДІ біології). У 70-ті роки комсоргами обирались Віталій Корецький (ленінський стипендіат, директор СШ № 106), Ольга Антоненко, Сергій Заседателев, Сергій Малабенський, Олександр Бакланов (доктор хімічних наук, завідувач кафедри, м. Артемівськ), а у 80-ті роки – Світлана Лісниченко (ленінський стипендіат, головний інженер хімкомбінату, м. Чернівці), Лариса Ткаченко, Беглер Бабаєв, Юрій Ставко, Сергій Глушко.

Всіма сферами життя колективу опікувалась у ті роки партійна організація факультету. Думка парторганізації з тих чи інших питань була досить вагомою, тому секретарями партійного бюро факультету обирались найавторитетніші члени колективу. У 40-ві роки парторганами обирались проф. Ф. І. Березовська, доценти О. К. Чернова, П. М. Федаш, у 50–60-ті роки – доценти Л. М. Юриліна, О. П. Бринза, Д. П. Юрко і В. Н. Ковтун, Н. І. Гришко, в 70–80-ті роки – доценти Г. Д. Зегжда, Ю. М. Нороха, В. І. Авраменко, В. П. Гамазов, О. П. Бринза, В. С. Коваленко, О. Ф. Курочкін. Особливо слід відзначити Л. М. Юриліну, О. П. Бринзу та О. Ф. Курочкіна – кожен із них обирався секретарем партбюро хімфаку більше 3-х разів. Секретарем парткому ДДУ в 1954–1955 рр. був П. М. Федаш, членами парткому обирались В. Д. Василенко, З. П. Соломко, К. Ф. Завгородня, В. Н. Ковтун, О. П. Бринза.

Ряд викладачів та студентів вели громадську роботу в масштабах міста, області і навіть республіки. Так, професор Л. В. Писаржевський обирався членом ЦВК УРСР і кандидатом в члени ЦВК СРСР, тривалий час був депутатом Дніпропетровської обласної та місцевої Рад. Депутатами Дніпропетровської обласної Ради депутатів трудящих обирались доц. В. Д. Василенко (60-ті роки) та студентка М. Ф. Галафеєва (Сеферова) (80-ті роки), міської Ради – проф. Березовська Ф. І. (5 скликань, починаючи з 1931 р.), проф. Стефановський В. Ф. (1939–1945), доц. М. С. Гаухман (1939–1947), студентка Л. Вергун (80-ті роки). Обов'язки депутатів Жовтневої районної Ради м. Дніпропетровська виконували доцент В. Д. Василенко, студентка С. О. Конюхова (Хмеловська) (початок 60-х років) та доцент Ф. О. Чмиленко, голова комісії з освіти і науки (початок 90-х рр.).

1.7.2. Культурне життя та спорт на хімфаку

У 20-ті роки культурно-масові заходи проводились переважно в масштабах університету, а то і міста (в Катеринославі в той час існували лише 3 вищі навчальні заклади). Вечори відпочинку проводились, як правило, в клубі Будинку пролетарського студентства на вулиці Шевченка, 59 (там же знаходився і гуртожиток). Досить популярними у студентів того часу були студентський джаз Кухаренка та виступи так званої «Синьої блузи», в яких критикувались міщанський побут, буржуазна мораль, недоліки на факультеті тощо [3]. До міста часто приїздили відомі актори, поети, політичні діячі.

Восени 1918 р. в приміщенні Палацу студентів виступала дуже популярна тоді актриса Віра Холодна [27]. Студентам запам'ятались виступи політика А. В. Луначарського, поета В. В. Маяковського.

У перші післявоєнні роки основними святами на факультеті були відзначення річниць Жовтня, свята Першого Травня, Дня Радянської армії. Останнє свято користувалося особливою популярністю, оскільки на факультеті навчалось і працювало багато фронтовиків. У 50-ті роки перелік свят поповнився відзначенням Всесоюзного Дня хіміка – в останню неділю травня.

Після концерту, з яким виступав кожен курс, викладачі та студенти нерідко разом сідали за накриті святкові столи [25]. Практикувались вечори відпочинку, які проводились у клубі ДДУ чи Палаці студентів. Найчастіше хіміки проводили вечори спільно зі студентами фізтеху. Як правило, такі вечори були тематичними, вони присвячувались, наприклад, творчості Дунаєвського, Фрадкіна чи інших композиторів.

У 1978 р. на хімічному факультеті, за прикладом інших університетів, зокрема Мінського, Московського та Ленінградського (туди виїжджали студентські делегації хімфаку), встановилася традиція відзначення Днів хімфаку (ДХ) [7; 34]. Ця традиція продовжується і в наші дні – уже понад 30 років! З особливим ентузіазмом відзначали ДХ у перші 10–15 років. Заздалегідь створювався оргкомітет, який розробляв програму свята, розрахованого на 2–3 дні. В п'ятницю – вечір знайомств з гостями (приїжджали делегації з Харкова, Києва, Одеси, інколи з Мінська та Москви). В суботу – традиційні КВК (були й інші варіанти – прес-конференція викладачів, «інтелектуальний хокей», «бої кафедр» тощо). У неділю зранку – футбол: команда студентів проти команди випускників. У другій половині дня в клубі культурно-побутового комплексу – спектакль студентського театру хімфаку (він мав назву ДУСТ), «лебедина пісня» випускників, аукціон. Увечері – традиційний «вогник». Голова оргкомітету, який координував усю роботу з підготовки та проведення ДХ, був найпопулярнішою людиною на факультеті протягом усього року. Першими головами оргкомітету були Віктор Коробов (нині зав. кафедрою фізичної хімії) та його майбутня дружина Ірина Колногузенко (Коробова) (доцент хімфаку). У наступні роки оргкомітет очолювали Марк Садовський (двічі поспіль), Ірина Косенко, Ірина Чуйко, Світлана Лісниченко, Вікторія Ріпна, Галина Левашова, Олена Здоровець, Сергій Глушко, Олексій Гнатенко, Костянтин Гавшин, Олег Селютін, Ольга Гуляєва, Наталя Кушнір (Кондратюк), Віктор Плясовський, В'ячеслав Воропаєв...

На Днях хімфаку завжди з піднесенням виступала команда викладачів на чолі з незмінним капітаном В. Ф. Варгалюком, який останні 15 років є деканом факультету. Серед ветеранів команди професори В. Г. Дрюк та Ф. О. Чмиленко, доценти В. І. Коробов, В. С. Коваленко, Н. В. Стець, І. В. Коробова, Т. М. Деркач, ст. наук. співробітник О. В. Походенко та ін.

На хімічному факультеті завжди навчались художньо обдаровані студенти. Серед них були і чудові читці-декламатори, наприклад, Галина Овчаренко (60-

ті роки), Валентина Прошкіна (70-ті), Наталія Вітвицька (Квятковська) (70-ті); піаністи, зокрема Юлія Бочарова (50-ті) та Олександр Дяченко (60-ті роки); виконавці естрадних (Л. Малишевська, Л. Виноградова (60-ті), Геннадій Фадєєв (70-ті) і народних (Тамара Крячок (50-ті), Ірина Михайлик (сьогоднішня студентка) пісень; прекрасні міми, наприклад, Олександр Романов (60-ті роки); «універсали» сцени (Віктор Коробов, Володимир Будченко, Олена Оношина (Нестерова), Лариса Горбачук, Тетяна Зайцева (70-ті роки), Марк Садовський, Наталя Мирошкіна, Борис Хейфець, Костянтин Лиходід, Олександр Казарін, Вікторія Ріпна, Тетяна Боголуцька (80-ті роки) та ін.).

Викладачі і особливо студенти хімічного факультету завжди, як кажуть, «дружили» зі спортом. Щоправда в перші роки існування університету умов для організованих занять спортом практично не було [43]. Кожен займався спортом самостійно.

У 30-ті роки з'явилися спортивні секції. Особливу популярність здобула секція альпінізму. Серед перших альпіністів міста поряд із О. Зайдлером, О. Зюзіним, Л. Ходюш, які стали визнаними майстрами альпінізму, зачинателями альпіністського руху в Україні, були хімфаківці В. Галушко та Ф. Булич. Учасник знаменитого альпіністського сходження команди Дніпропетровська у 1935 р. на Ельбрус [26; 54], В. П. Галушко у післявоєнні роки проводив тренування альпіністів ДДУ на скелях біля Комсомольського острова, організовував поїздки в альпіністські табори на Кавказ. Серед перших значкістів-альпіністів були аспірантка К. Завгородня (пізніше доцент хімфаку), студентка Ярошенко та ін. [25].

У 50–60-ті роки у підвальному приміщенні корпусу № 2 розміщувався спортзал, який часто відвідували і студенти, і викладачі факультету (В. П. Галушко, Г. А. Ємельяненко, О. П. Бринза, В. Ф. Гречановський, В. Д. Василенко, К. Ф. Завгородня та ін.).

Досить популярними у студентів хімфаку були волейбол, баскетбол та футбол. Деякі студенти досягли в цих видах спорту значних успіхів. Наприклад, випускник 1963 р. Володимир Пурцхванідзе виступав захисником у футбольній команді майстрів дніпропетровського «Металурга» [20]. У дівчат хімфаку популярними були гімнастика та спортивне орієнтування. За збірну команду університету з художньої гімнастики виступали в 60-ті роки студенти-майстри спорту Валентина Яланська (Шевченко) (зараз ст. викладач кафедри фізвиховання) та Тамара Мазурова, а із спортивної гімнастики – Світлана Кільчицька (50-і роки).

Чимало перемог на лісових доріжках здобули в 70–80-ті роки кандидати в майстри спорту із спортивного орієнтування Галина Черкасова, Алла Рибалко, Валентина Яковенко. На початку 60-х років першість університету з волейболу виграла жіноча команда хімфаку.

Безперечний підйом спортивно-масової роботи на факультеті спостерігався у другій половині 70-х – на початку 80-х років. У цей період на факультеті проводилися міжкурсіві спартакіади з футболу, волейболу, баскетболу,

настільного тенісу, шахів. Залучалась до виступів на спартакіаді і команда викладачів. Футбольна команда хімфаку двічі поспіль (у 1976 та 1977 рр.) ставала чемпіоном університету, завойовувала кубок ДДУ з міні-футболу [23; 24] (і це, попри те, що на хімічному факультеті юнаків навчалось майже в 50 разів менше, ніж, скажімо на фізтеху). Незмінним капітаном команди був випускник підготовчого відділення Володимир Щербаков. Він же – головний організатор та ідейний «натхненник» спартакіади, голова створеної з його ж ініціативи спортради факультету. Найактивнішу участь у роботі спортради брали Олена Оношина (Нестерова) (вона ж очолювала спортсектор комсомольського бюро, була капітаном факультетської збірної з волейболу; зараз – зав. кафедрою хімії ВМС ДНУ), Григорій Ольхов (викладач Дніпродзержинського технічного університету), Анатолій Гуртовий (директор школи в м. Нікополі), Олександр Гапонов (наук. співробітник ДНУ). Хід змагань регулярно висвітлювався в спеціальних випусках фотогазети. Добра традиція проведення спартакіад тривала близько 10 років.

Ще довше – понад 15 років – продовжувалася традиція проведення Днів здоров'я факультету, які щорічно відбувались 8–9 травня в лісі під Новомосковськом [7; 31]. Проводились індивідуальні і командні змагання (туртехніка, спортивне орієнтування), різноманітні пісенні конкурси тощо. Активну участь в організації змагань брали студенти – Віктор Конобас (провідний інженер ВО «Смоли»), Віталій Кривенець (директор фірми), Володимир Полонський (доцент хімфаку), викладачі – Л. І. Кас'ян, В. С. Коваленко тощо.

Період зародження традицій ДХ та факультетської спартакіади (кінець 70-х – початок 80-х років) був часом чи не найвищого піднесення культурно-масової та спортивної роботи на факультеті. Крім уже згадуваних Днів хімфаку, Днів здоров'я та спартакіади, на факультеті щорічно проводились (в клубі культурно-побутового комплексу чи гуртожитку № 2) конкурси політичної пісні, туристської (самодіяльної) пісні, посвячення у студенти, курсові огляди художньої самодіяльності, концерти («капусники») до Міжнародного жіночого дня та Дня Радянської Армії. Проводились також спортивні свята факультету, звітні концерти хімфаку на університетському огляді тощо.

Останнім часом пріоритети «наповнення» дозвілля студентів помітно змінилися. На зміну «колективістським» заходам прийшли більш індивідуальні – комп'ютерні ігри, дискотеки, заняття в секціях та гуртках університетського та обласного масштабу. Із численних раніше факультетських культурно-масових та спортивних заходів залишились лише Дні хімфаку та частково посвята у студенти і вибори «Міс факультету».

Все ж і за таких умов члени студентського колективу хімфаку мають ряд здобутків. Студентка Наталія Кушнір (Кондратюк) (зараз викладач факультету) здобула перемогу на обласному конкурсі «Суперстудентка-96», а Леся Корнієнко виборола першість на конкурсі «Міс весна-2005», покоривши журі неперевершеною сукнею... із макаронів. Серед спортсменів останніх років

відзначимо членів збірних ДНУ з плавання Євгена Клоца (зараз декан природничого факультету Кіровоградського педуніверситету) та Максима Шелупенка (працює в органах СБУ), з академічної греблі – Мирославу Харун (науковий співробітник НДІ у Великобританії), з пауерліфтингу – Олександра Жураковського (аспірант Оксфордського університету). Нинішні студенти Станіслав Крамаренко й Андрій Алдошин входять до складу спортивних команд з регбі й гандболу відповідно. Перша з них виступає в чемпіонаті України, а друга - чемпіонаті області.

1.8. Найважливіші події становлення та розвитку хімічного факультету ДНУ

- 1916 – створено кафедру неорганічної хімії (на вищих жіночих курсах).
- 1918 – відкрито Дніпропетровський (Катеринославський) університет, до складу фізико-математичного відділення якого входить хімічне відділення; створено кафедри аналітичної, фізичної, органічної хімії.
- 1918–1919 – на базі хімічних лабораторій гірничого інституту організовано лабораторні практикуми з аналітичної, неорганічної, фізичної хімії.
- 1919 – Катеринославський університет одержав статус державного навчального закладу
- 1920–1921 – університет реорганізовано в інститут теоретичних наук (ІТЕН), а потім у Вищий інститут народної освіти (КВІНО, з 1926 р. – ДІНО).
- 1930 – хімічне відділення входить до складу фізико-хіміко-математичного інституту (ФХМІ); став до ладу навчально-лабораторний корпус (№ 3 пр. К. Маркса, 37), в якому розміщується хімічне відділення.
- 1933 – відновлено діяльність Дніпропетровського державного університету; хімічне відділення одержує статус факультету.
- 1934 – на факультеті створено хіміко-технологічну лабораторію з одержання хімічно чистих реактивів.
- 1935 – на базі ІФХ, ДХТІ та хімічного факультету ДДУ проведена Міжнародна фізико-хімічна конференція.
- 1938 – створена лабораторія фізико-хімічних методів аналізу.
- 1941–1944 – факультет евакуйовано в тил країни (Середня Азія, Урал, Поволжжя).
- 1943–1944 – відновлюється діяльність ДДУ; хімічний факультет розміщується в корпусі № 2 (пр. К. Маркса, 36).
- Кінець 1940-х – при факультеті створено ізотопну лабораторію, складувну майстерню.
- 1960 – на базі кафедри органічної хімії створено НДЛ з синтезу фізіологічно активних речовин та мономерів для ВМС; на факультеті починає працювати вечірнє відділення, яке функціонувало до 1996 р.
- 1966 – Дніпропетровський держуніверситет віднесено до числа базових вищих навчальних закладів СРСР.

- 1970-ті – при факультеті функціонує лабораторія аналізу стічних вод.
- 1974 – проведена Всесоюзна конференція з хімії епоксидних сполук (на базі кафедри органічної хімії).
- 1977 – до складу хімічного факультету включено геологічне відділення.
- 1979 – створена науково-дослідна лабораторія друкованих плат (на початку 80-х рр. передана у підпорядкування фізико-технічного факультету).
- 1981 – проведена Всесоюзна конференція з хімії гетеросполук.
- 1983 – проведені I Всесоюзний семінар з електрокристалізації металів (на базі кафедри фізичної хімії) та Всесоюзний семінар з хімії гетеросполук (на базі кафедри аналітичної хімії).
- 1987 – факультет розміщується в новому навчально-лабораторному корпусі (№ 16, вул. Козакова); студенти одержують новий комфортний гуртожиток (№ 7).
- 1980-ті – при кафедрі аналітичної хімії функціонує лабораторія фізико-хімічних методів аналізу, де виконувались атестаційні аналізи металів і сплавів.
- 1988 – при кафедрі фізичної хімії створено НДЛ електроосадження металів.
- 1990 – проведено Всесоюзний семінар «Хімія, будова і властивості ізо- та гетерополісполук» (на базі кафедри аналітичної хімії).
- 1993 – відкрита спеціальність «Хімічна технологія ВМС».
- 1994 – створена кафедра хімії та хімічної технології ВМС.
- 1997 – відкрита спеціальність «Хімія та інформатика» (набір на неї припинено в 2005 р.).
- 1998 – проведена XVIII українська конференція з органічної хімії (на базі кафедри органічної хімії).
- 1999 – проведена (спільно з УДХТУ) Міжнародна наукова конференція з електрохімії.
- 2004 – створена міжкафедральна навчальна лабораторія персональних комп'ютерів.
- 2004 – проведена сесія Наукової ради НАН України з аналітичної хімії.
- 2005 – відкрита спеціальність «Технологія харчування».
- 2008 – організована навчальна лабораторія харчових технологій.

РОЗДІЛ 2. НАУКОВІ НАПРЯМИ (розвиток наукових досліджень на кафедрах факультету)

У перші роки існування університету хімічне відділення, як ми вже відзначали, не мало своєї науково-лабораторної бази, тому у вчених-хіміків не було можливості вести експериментальні дослідження у «рідних» стінах. Наукові роботи виконувалися ними переважно на базі лабораторій гірничого інституту, науково-дослідної кафедри електронної хімії Л. В. Писаржевського та державної лабораторії хімічних виробництв, створеної за участю Д. П. Коновалова, а з 1927 р. – в інституті фізичної хімії (ІФХ). Таким чином, з перших днів існування хімічних підрозділів університету наукові пошуки хіміків тісно стикались з дослідженнями вчених інших наукових закладів міста.

У 20–30-ті роки в Дніпропетровську відбувалось формування хімічної (фізико-хімічної) школи, яка досить швидко стала провідною в Україні. Її засновником і визнаним науковим лідером був проф. Л. В. Писаржевський. Характерною рисою цієї школи, її своєрідною «візиткою» став розгляд широкого кола фізико-хімічних явищ на основі електронно-іонних уявлень. Ще в 1914 р. Л. В. Писаржевський розпочав розробку електронної теорії окисно-відновних реакцій. Ідеї, розвинуті ним самим та його учнями, сприяли утвердженню сучасних поглядів на роль електрона в хімічних взаємодіях, стали основою електронних теорій гетерогенного каталізу [6; 15; 32; 42; 49; 65].

Іншим ученим, який здійснив помітний вплив на вибір напрямку наукових досліджень факультету, став проф. Д.П. Коновалов, вчений із світовим ім'ям, автор класичних робіт з теорії розчинів, перегонки рідин, хімічної технології, теорії каталізу [29; 38; 55].

Л. В. Писаржевський – «вихованець» одеської хімічної школи (учень П. Г. Мелікова та О. А. Веріго), а Д. П. Коновалов – петербурзької (учень Д. І. Менделєєва). Формування тематики та стилю наукових досліджень з хімії в ДДУ відбувалось під впливом переважно саме цих наукових шкіл (представником останньої був і А. М. Занько, учень О. О. Байкова). Певний вплив на розвиток наукових досліджень справили також харківська (проф. Г. Ю. Тимофєєв, проф. Ю. В. Коршун) та київська (проф. В. С. Фінкельштейн) хімічні школи.

В 30-ті роки наукові роботи хімічного факультету ДДУ найбільш тісно пов'язувались з напрямком Інституту фізичної хімії АН УРСР, організованого на базі кафедри електронної хімії Л. В. Писаржевського у 1927 р. Багато викладачів факультету (М. А. Розенберг, Ф. І. Березовська, О. І. Бродський, В. А. Ройтер, В. С. Фінкельштейн, А. М. Занько, В. Ф. Стефановський, Н. С. Філіпова, М. Я. Рубаник, І. Є. Неймарк, О. Л. Давидов, Ю. В. Коршун, С. М. Москович та ін.) свої наукові дослідження проводили в ІФХ, поєднуючи свою працю в ДДУ із співробітництвом в інституті. Завідувачі кафедр хімічного факультету університету очолювали відділи ІФХ: О. І. Бродський – відділ електрохімії розчинів, а згодом – ізотопів, В. А. Ройтер – відділ кінетики і

каталізу, М. А. Розенберг, а потім В. С. Фінкельштейн – електрохімії, Ф. І. Березовська – кінетики реакцій в розчинах, А. М. Занько та В. Ф. Стефановський – фізико-хімічних методів аналізу [42].

Співробітниками ДНУ і ІФХ виконано багато спільних експериментально-дослідницьких робіт [42; 62].

Таким чином, розвиток і становлення хімічних досліджень в університеті проходили під впливом дніпропетровської наукової школи, яка в цей період активно формувалась. У той же час вчені факультету належали до тих дослідників, які брали безпосередню участь у визначенні напрямку та виробленню стилю наукових робіт ІФХ, НДІ трубно-промислової та інших наукових закладів міста, тобто дослідження хімічного факультету стали важливим елементом створення самої школи.

2.1. Кафедра неорганічної хімії

Тематика науково-дослідницьких робіт найстарішої з хімічних кафедр університету – неорганічної хімії – формувалась під безпосереднім впливом її засновника та першого завідувача проф. Л. В. Писаржевського. Дослідження вчених кафедри в довоєнний період спрямовувалися переважно на розвиток уявлень електронної хімії.

З 1925 р. кафедру очолила проф. М. А. Розенберг, учениця та послідовниця проф. Л. В. Писаржевського, його дружина. В цей час вивчаються електронна природа окисно-відновних процесів, що відбуваються в розчинах, їхня кінетика та механізм, вплив на ці процеси ультрафіолетового випромінювання та магнітного поля [47]. Розпочалось також вивчення кінетики і механізму розчинення металів та сплавів у кислотах, корозії і методів захисту від неї з використанням інгібіторів. У наступні роки корозійна тематика стає провідною, вона продовжувалась на кафедрі до кінця 90-х років.

Наукові дослідження кафедри тісно пов'язувались із запитами виробництва Придніпровського регіону. Під керівництвом М. А. Розенберг кафедра впровадила на Придніпровській залізниці методи зм'якшення води, видалення накипу з поверхні парових котлів, надавала суттєву допомогу металургійним підприємствам міста у проведенні кислотного травлення прокату чорних металів [47].

У післявоєнні роки на кафедрі продовжуються дослідження корозії металів і сплавів, ведеться пошук ефективних інгібіторів корозійних процесів (М. А. Розенберг, Р. Б. Ямпольська, Є. І. Погорельський). Після виходу в 1952 р. проф. М. А. Розенберг на пенсію кафедрою деякий час керував доц. Є. І. Погорельський. В 1956 р. на чолі кафедри неорганічної хімії став доц. О. П. Бринза. Під його началом проводилось широке коло досліджень щодо пошуку інгібіторів корозії титану, встановленню механізму його дії (Л. І. Герасютіна, В. П. Федаш, С. О. Хмеловська, Є. О. Животовський, В. Д. Воротягіна та ін.). Виконані також дослідження механізму взаємодії

перехідних металів IV групи періодичної системи елементів та їх сполук з розчинами кислот та лугів; вивчений вплив насичення поверхні титану киснем на корозійну стійкість; досліджені кінетика і механізм розчинення в кислотах металопоподібних фаз змінного складу (карбідів, нітридів, деяких твердих розчинів), у яких поєднуються ковалентно-металічні зв'язки (Л. М. Данилова, С. О. Хмеловська, А. Г. Патрушева, В. С. Буглакова, Л. Г. Каряка та ін.) [47].

У 50–70-ті роки на кафедрі під керівництвом Г.А. Ємельяненка велись також дослідження процесів електроосадження компактних порошкоподібних осадів, визначені умови катодного отримання покриттів та металічних порошоків.

У 1972 р. завідувачем кафедри неорганічної хімії обирається проф. Ф. М. Тулюпа, відомий спеціаліст з комплексоутворення, що прийшов із хіміко-технологічного інституту (м. Дніпропетровськ). Під його керівництвом розпочались дослідження з комплексоутворення перехідних і біологічно-активних металів із складними поліфункціональними нітроген-, оксиген- і сульфурвмісними органічними лігандами (Є. Я. Байбарова, І. Г. Винниченко, В. П. Гамазов та ін.). Співробітники кафедри в 70-ті роки вивчили і описали понад 100 нових сполук металів з дитіокарбамінатами і тіамінокислотами; встановили закономірності, що визначають процеси комплексоутворення у водних та змішаних розчинах

У цей же період на кафедрі розпочались дослідження в галузі біонеорганічної хімії (Г. Д. Зегжда, І. Г. Винниченко, С. І. Нейковський). Паралельно продовжувалось вивчення процесів корозії металів, зокрема титану та срібла (О. П. Бринза, Л. І. Герасютіна, В. П. Федаш, Г. А. Ємельяненко та ін.). Питома вага цих досліджень виросла на початку 80-х років, коли кафедру знову очолив О. П. Бринза. На замовлення підприємств виконувались також дослідження з прикладної тематики, зокрема щодо технології виробництва мінеральних добрив, якісного каоліну тощо.

На рубежі 80–90-х років кафедру очолювали доц. Г. Д. Зегжда та В. П. Федаш, а в 1992 р. завідувачем кафедри обирається проф. В. Ф. Варгалюк, який незадовго перед цим захистив докторську дисертацію в галузі кінетики електрохімічних процесів. В цей же період продовжуються дослідження з корозії металів (доц. В. П. Федаш), біонеорганічної хімії (Г. Д. Зегжда, І. Г. Винниченко, О. О. Чернушенко, Г. Б. Левашова та ін.); проведено вивчення комплексів, утворених так званими біметалічними елементами (Хром, Цинк, Манган, Купрум) з біолігандами (фрагменти амінокислот, пептидів), умов їх синтезу. Розвиток цього напрямку дав змогу розробити серію нових перспективних хіміотерапевтичних препаратів [11]. Розпочаті дослідження властивостей динамічно нестійких метал-оксидних електрохімічних систем, виявлення механізму анодних реакцій квантово-механічними та фізико-хімічними методами (В. Ф. Варгалюк, В. А. Полонський, Л. В. Борщевич, О. В. Болотін).

Враховуючи процес реформування освітньої системи України, зокрема середньої школи, який розпочався у 90-ті роки і потребував створення нового

методичного забезпечення навчального процесу, на кафедрі велись розробки нових методик викладання хімії (С. О. Хмеловська, В. Ф. Варгалюк, Н. С. Стець, Г. Г. Рєзнікова, Н. І. Цокур, Л. В. Борщевич, Л. В. Шевченко).

У 2005 р. на хімічному факультеті відкрито нову спеціальність з напрямку підготовки “Харчова технологія та інженерія” [8]. У зв’язку з цим кафедра неорганічної хімії була перейменована спочатку у кафедру загальної хімії та харчових технологій, а в 2009 р. – харчових технологій. З цього часу кафедра веде переважно підготовку інженерів-технологів для харчових виробництв та закладів ресторанного господарства (спеціальність “Технологія харчування”, спеціалізація “Технологія продукції оздоровчого, дієтичного та функціонального харчування”). Підготовка фахівців-хіміків з неорганічної хімії починає здійснюватись на кафедрі фізичної та неорганічної хімії.

У 2005-10 рр. кафедру очолює доц. Т. М. Деркач. В цей період на кафедрі ведуться дослідження з синтезу та вивчення властивостей комплексів $d^5 - d^{10}$ металів з біолігандами (О. О. Чернушенко, А. В. Бондаренко); вивчення механізму впливу поверхнево-активних речовин на електродні реакції (В. Ф. Варгалюк, В. А. Полонський, Л. В. Борщевич); розробки методологічних аспектів викладання хімії в школі та ВНЗ (Т. М. Деркач, С. О. Хмеловська, Н. В. Стець, Л. В. Шевченко, Н. І. Цокур); вдосконалення технологій виробництва харчових продуктів та створення нових продуктів функціонального призначення (Т. М. Деркач, Т. О. Колісниченко, М. В. Луценко, Н. В. Кондратюк, Л. Л. Івашина).

В 2010 р. кафедру харчових технологій очолив проф. К. О. Мельников. Наукові дослідження кафедри зосереджуються в галузі технології виробництва харчових продуктів.

2.2. Кафедра аналітичної хімії

Наукова тематика кафедри в довоєнний період спрямовувалась, головним чином, на розробку фізико-хімічних методів аналізу, вивчення кінетики і механізмів окисно-відновних реакцій. Вона значною мірою визначалась запитами підприємств металургійної промисловості, визнаним центром якої був Дніпропетровськ, і мала важливе народно-господарське значення. Фізико-хімічні методи аналізу переважали традиційно аналітичні методи – вагові і об’ємні – за експресністю і простотою при збереженні достатньої точності.

Науковці кафедри стали піонерами розробки фотоелектроколориметричних методів аналізу. В 30-ті роки О. Л. Давидов сконструював і впровадив у практику заводських хімічних лабораторій один з перших у країні портативний фотоелектроколориметр з селеновим фотоелементом [46]. Завдяки простоті користування та високій точності визначення, фотоколориметр Давидова широко використовувався на виробництві. Фотометричним методом визначався вміст кремнію, фосфору, ванадію, миш’яку, міді, заліза, марганцю, сірководню у чорних і кольорових металах і сплавах, воді, повітрі. До 1940 р. фотоколориметр Давидова використовувався уже на 25 металургійних і

машинобудівних заводах та в багатьох науково-дослідних інститутах країни [33]. Для вдосконалення існуючих і розробки нових методів аналізу на хімічному факультеті ДНУ створена лабораторія фізико-хімічних методів аналізу [46]. В ній же опановували нові методи аналізу заводські працівники. Для виконання замовлень на виготовлення фотоколориметрів відкрили спеціальні майстерні. В подальшому розробкою фотометричних методів займались В. Ф. Мальцев, Б. Є. Резнік та ін.

Іншим провідним нукловим напрямком кафедри в 30-ті роки став розвиток електрохімічних методів дослідження. А. М. Занько та В. Ф. Стефановський (вони послідовно очолювали кафедру в довоєнні та перші післявоєнні роки) розробили потенціометричні методи аналізу чорних і кольорових металів, сплавів, руд, займались розвитком теоретичних основ аналітичних методів, вивченням механізму реакцій окиснення-відновлення.

У післявоєнні роки кафедру аналітичної хімії тривалий час (1945–1961pp.) очолював доц. Б. Є. Резнік. Під його керівництвом продовжувались дослідження в газузі фізико-хімічних методів аналізу (Л. С. Сердюк, Л. Ф. Голобородько, Г. М. Ганзбург, Л. П. Циганок, В. С. Смирна та ін.). В цей період досить суттєвим був внесок співробітників кафедри в пропаганду найновіших для того часу методів аналізу та впровадження їх у виробництво. Б. Є. Резнік створив портативний титраційний фотоколориметр, розробив прості експресні методики визначення ряду металів з використанням фотоколориметричного титрування. Ці методики використовувались, зокрема, вченими-гідробіологами та працівниками геологічних експедицій. Серед інших напрямків досліджень цього періоду вкажемо на вивчення каталітичних реакцій і розробку методів визначення сполук на їх основі (Б. Є. Резнік, Р. Ю. Длугач), вивчення комплексів рідкісноземельних елементів з органічними реагентами, що містять гідроксильні групи (Л. С. Сердюк, Л. Ф. Голобородько, В. С. Смирна, В. І. Довгаль). Продовжувались також дослідження комплексних гетерополікислот (Б. Є. Резнік, Г. М. Ганзбург, Л. П. Циганок, Г. В. Мальцева, В. П. Григорьева (Стаценко), розпочаті ще в довоєнні роки.

З 1963 до 1978 рр. кафедрою завідував проф. В. Т. Чуйко, один з найкрупніших спеціалістів зі співосадження з неорганічними колекторами. З його ініціативи на кафедрі розпочались дослідження з концентрування ультрамікродомішок металів шляхом співосадження, розробки методів визначення низьких концентрацій солей. Застосовуючи закон діючих мас до процесів співосадження, В. Т. Чуйко одержав вираз для константи рівноваги йонного гетерогенного обміну, який регулює співосадження і розподіл мікрокомпонента між фазами [46]. В дослідженнях з цієї тематики брали участь В. С. Смирна, В. П. Портретний, Ф. О. Чмиленко, Н. В. Царьова (Ковальова) та ін. Поряд із дослідженням процесів співосадження під керівництвом Л. С. Сердюк вивчались реакції комплексоутворення рідкісних та рідкісноземельних елементів з органічними гідроксилвмісними барвниками. Результати цих досліджень узагальнені в докторській дисертації Л. С. Сердюк

(1967). У ці ж роки продовжувалось вивчення комплексних гетерополікіслот (Б. Є. Резнік, Л. П. Циганок), виконана низка робіт, присвячених кінетичним методам визначення Кобальту (В. Т. Чуйко, В. І. Вершинін).

В восьмидесяті роки, коли кафедру очолювала Л.П. Циганок, пріоритетним став напрямок з вивчення хімії гетерополісполук, їх використання в аналітичній хімії (В. І. Ткач, А. Б. Вишнікін, О. І. Глухова). Особлива увага приділялась вивченню реакцій відновлення гетерополікомплексів (ГПК), досить перспективних для аналізу. Поряд з традиційними для ГПК центральними атомами (As, P), вивчались нові комплекси тризарядних аніонів третьої групи (Ga, In). Результати досліджень дозволили висловити ряд припущень про закономірності утворення ГПК, їхні окисно-відновні властивості, розробити рекомендації щодо використання відновлених форм ГПК в аналітичній хімії і запропонувати методи визначення Ga в напівпровідниках, As і P в сталях без розділення тощо. Виявлено, що ГПК мають особливості, які дозволяють використовувати їх як іонообмінники, каталізатори в органічному синтезі, інгібітори корозії металів.

З 1980 р. на кафедрі розвивається напрямок по використанню поліелектролітів як модифікаторів органічних реагентів. Систематично вивчено взаємодію поліелектролітів (полісульфонів, полігаунідинів, полівінілпіролідонів тощо) з органічними аналітичними реагентами. Встановлено, зокрема, матричну дію поліелектролітів у розчинах. Результати досліджень дозволили сконструювати принципово нові аналітичні реагенти, що мають властивості супрамолекулярних систем (Т. С. Чмиленко, Ю. М. Піскун, Л. П. Жук, М. В. Харун, О. В. Мікуленко, О. В. Терещенко, К. В. Маторіна, Ф. О. Чмиленко). З 1990-х рр. співробітниками кафедри розвивається новий науковий напрямок з комплексного використання ультразвукового, мікрохвильового випромінювання та плазми для одержання аналітичного сигналу та інтенсифікації пробопідготовки в аналітичній хімії доквілля, харчових продуктів, біомедичних об'єктів (Ф. О. Чмиленко, О. М. Бакланов, Л. П. Сидорова, Л. В. Шевчук (Бакланова), Ю. В. Бохан, О. В. Саєвич, Ю. М. Піскун, Н. М. Смітюк). Встановлена та практично реалізована можливість підвищення ефективності стадії пробопідготовки геологічних і металургійних об'єктів при визначенні в них благородних металів шляхом дії на процес пробірної плавки ультразвуком (Ф. О. Чмиленко, В. О. Воропаєв). Вперше як джерело аналітичного сигналу використано сонолюмінесценцію; розроблені теоретичні основи нового спектроскопічного методу аналізу – сонолюмінесцентної спектроскопії (Ф. О. Чмиленко, О. М. Бакланов); результати досліджень в цьому напрямку узагальнені в докторській дисертації О. М. Бакланова. На основі дослідження комплексоутворення платинових металів та хіміко-аналітичних властивостей отриманих сполук запропоновані нові аналітичні форми для концентрування, виділення та кількісного визначення їх різними методами (Ф. О. Чмиленко, С. М. Худякова).

Співробітники кафедри аналітичної хімії виконали в цей період також кілька прикладних досліджень, що мають важливе народногосподарське значення. Під керівництвом Ю. М. Норохи проведені госпдоговірні роботи, спрямовані на боротьбу з біологічним обростанням гідроспруд, вивчені, зокрема, закономірності поширення дрейсени. В організованій при кафедрі лабораторії фізико-хімічних методів аналізу понад 10 років виконувались атестаційні аналізи кольорових металів і сплавів (В. С. Смирна, Л. П. Циганок).

З 1994 р. кафедру аналітичної хімії очолює проф. Ф. О. Чмиленко. Ним та його співробітниками (О. М. Бакланов, Л. П. Сидорова, Л. В. Бакланова (Шевчук), Т. М. Деркач, Ю. М. Піскун) виконані дослідження з теорії вимірювально-інформаційного аналітичного сигналу та його практичного використання для інтенсифікації аналітичного процесу фізичною дією, зокрема ультразвуком та плазмою. Результати цих робіт узагальнені в докторській дисертації Ф. О. Чмиленка (1997). Науковці кафедри виконали цикл робіт з інтенсифікації пробопідготовки при аналізі харчових продуктів, зокрема при атомно-абсорбційному визначенні металів. Ними розроблено 6 ДЕСТів для визначення Hg, Ag, Pb, Cu, Zn, Cd у харчовій кухонній солі.

В останні роки вчені кафедри продовжують розвивати теорію вимірювально-інформаційного аналітичного сигналу та практичні аспекти його застосування для підвищення точності, експресності та чутливості визначення основних речовин та домішок в об'єктах навколишнього середовища та речовинах, важливих для життєдіяльності людини (Ф. О. Чмиленко, Л. П. Сидорова, Л. П. Жук, І. В. Коробова, В. О. Воропаєв, Н. М. Смітюк, О. В. Саєвич). Вивчаються також реакції утворення гетерополікомплексів структури Кеггіна та їх використання в аналітичній хімії (А. Б. Вишнікін).

З 1990 р. на кафедрі захищено 3 докторські та понад 20 кандидатських дисертацій.

2.3. Кафедра фізичної хімії

У 1924 р. колектив кафедри фізичної хімії очолив О. І. Бродський [59; 60], один з найвідоміших фізико-хіміків України, згодом директор Інституту фізичної хімії АН УРСР, академік, Герой Соціалістичної праці [45]. На початку 30-х років кафедрою завідував В. А. Ройтер, крупний спеціаліст в галузі каталізу, пізніше академік.

Основний напрямок науково-дослідницьких робіт кафедри в довоєнні роки пов'язувався з вивченням властивостей розчинів, зокрема неводних розчинів електролітів. Цим питанням присвячувалась докторська дисертація О. І. Бродського, яку він захистив у 1926 р. В середині 30-х років зазначений напрямок очолив чл.-кор. АН УРСР, професор В. С. Фінкельштейн, що завідував кафедрою в 1934–1937 роках. Вивчаючи сольватацію і комплексоутворення в неводних розчинах галогенідів Арсену та Стибію, він запропонував загальну схему міжмолекулярних взаємодій в розчинах

електролітів, яка об'єднувала всі відомі на той час різновиди рівноваг у розчинах [49]. За цією тематикою працювали також доц. Н. С. Філіпова (зав. кафедрою в передвоєнні роки), доц. І. С. Тартаковський, що вивчав сольватацію електролітів у неводних розчинах, С. М. Москович, І. С. Хейфец та ін. В цей же час на кафедрі розпочались дослідження з електрохімії (В. С. Фінкельштейн, В. П. Галушка). Слід зазначити також, що дослідження науковців кафедри в 30-ті роки дуже тісно стикались з тематикою Інституту фізичної хімії, більшість викладачів виконували свої дослідження в його лабораторіях.

Починаючи з середини 30-х рр. в Інституті фізичної хімії під керівництвом О. І. Бродського проводились піонерські дослідження з хімії ізотопів. У 1934 р. в лабораторії цього інституту шляхом багатоступеневого електролізу вперше в СРСР виділено важку (дейтерієву) воду [49]. Паралельно працювали над одержанням концентратів важкоокисненої води, перші зразки якої з'явилися (також вперше в СРСР) у 1937 р. В ІФХ розроблялась теорія тонкого фракціонування та розділення сумішей методом термодифузії. У виконанні цих досліджень, що зробили помітний внесок у вирішення атомної проблеми, важлива роль належала О. К. Скарре, який очолив кафедру фізичної хімії у післявоєнні роки.

Ізотопна тематика стала головною у науковій роботі кафедри в 40–60-ті роки. Для одержання концентратів важкоокисненої води, покращення методики збагачення води ізотопом Оксигену-18 О. К. Скарре та В. Ф. Гречановський створили оригінальну установку для фракційної перегонки води. Поряд із вдосконаленням методів отримання важкої води, велись дослідження рухомості атомів Оксигену в різних сполуках для виявлення механізмів ряду хімічних реакцій. Пізніше (з 1952 р.) для розв'язання таких питань використовувався також радіоізотоп Сульфур-35. Одночасно вивчався ізотопний склад кисню і водню в різних природних об'єктах – вапняках, мінеральних водах, залізних та марганцевих рудах (М. О. Терешкевич). Вивченню структури розчинів та установленню механізмів хімічних реакцій з використанням ізотопів присвячені також дослідження А. М. Батуріна, Т. С. Куратової, А. В. Куприк, С. А. Волкової, Л. І. Селіної та ін., виконані в 60-ті роки.

У 70-ті роки тематика наукових досліджень кафедри фізичної хімії суттєво змінюється. З приходом у 1969 р. на посаду завідувача Ю. М. Лошкарьова започатковані дослідження з електроосадження металів та впливу поверхнево-активних речовин (ПАР) на електродні процеси. Ці роботи стали продовженням досліджень, традиційних для сформованої в післявоєнні роки на базі хіміко-технологічного інституту дніпропетровської школи електрохіміків, очолюваної чл.-кор. АН УРСР М. О. Лошкарьовим та чл.-кор. АН КазРСР В. В. Стендером. З іншого боку, в них набула подальшого розвитку тематика наукових пошуків, що проводились на кафедрі технічної хімії ДДУ під керівництвом проф. В. П. Галушка.

У 70–90-ті роки під керівництвом Ю. М. Лошкарьова досліджено вплив ПАР на кінетику електроосадження кадмію (Л. П. Снеткова, Р. В. Малая, А. В. Плахотник), міді (В. О. Омельченко, В. Ф. Варгалюк, В. А. Полонський) та інших металів, виявлені основні закономірності впливу аніонів фону на інгібуючу дію добавок (Л. П. Снеткова, Р. В. Малая), розглянуті ефекти неелектростатичної взаємодії деполаризаторів з ПАР (В. О. Омельченко, В. Ф. Варгалюк), вивчені закономірності адсорбції органічних речовин на металах (В. П. Купрін, В. А. Булавка). В електрохімічних дослідженнях, виконаних на кафедрі, враховується дія ПАР на всі стадії процесу електроосадження – розряд, хімічні, кристалізаційні, що дозволило одержати більш повну і об'єктивну картину виділення металів [36]. В цей же період співробітниками кафедри одержані дані про тісний взаємозв'язок між здатністю ПАР до комплексоутворення та можливістю ефективного управління електродним процесом з їх допомогою (Ю. М. Лошкарьов, В. Ф. Варгалюк, В. С. Іванко, В. А. Полонський, Л. В. Штеменко, О. Я. Пикельний), виявлені закономірності дії ПАР як інгібіторів наводнювання (А. М. Батурін). Доц. В. В. Трофименком спільно з іншими співробітниками кафедри (В. С. Коваленко, Г. П. Литовка, В. П. Житник, І. М. Косенко) виконано комплекс досліджень початкових стадій електрокристалізації металів, встановлені механізми впливу ПАР на утворення зародків кристалів та їх подальший ріст (ці наукові досягнення стали підставою для проведення в 1983 р. на базі кафедри 1-го Всесоюзного семінару з електрокристалізації металів). Під керівництвом В. Н. Ковтуна вивчено процеси анодного розчинення металів в області високих поляризацій (Є. С. Варенко, В. Ф. Могиленко, В. Д. Мешко, А. М. Грещик, А. В. Журавльова).

У 1988 р. для зміцнення взаємозв'язку теоретичних і прикладних досліджень і розробки нових технологій гальванотехніки при кафедрі організовано науково-дослідну лабораторію електроосадження металів (НДЛ ЕОМ), до штату якої входило 10 співробітників. У 1992 р. лабораторію включено до переліку провідних антикорозійних лабораторій світу.

На основі результатів теоретичних досліджень Ю. М. Лошкарьовим та іншими науковцями кафедри сформульовані основні принципи управління технологічними процесами електроосадження металів, розроблені сульфатні електроліти для міднення друкованих плат (В. П. Житник, О. В. Походенко, О. М. Говорова), нові анодні матеріали для хромування (В. Ф. Варгалюк, В. С. Іванко, Н. В. Стець), цинкатні електроліти з добавками серії ЛВ для покриття деталей складного профілю (В. В. Трофименко, Л. Ю. Гнеденков, В. М. Блинов, О. О. Гапонов, В. С. Коваленко, Ф. О. Чмиленко), які захищені патентами Німеччини, Індії, Китаю, Росії. За рівнем технолого-економічних та екологічних показників цинкатні електроліти не поступаються кращим зарубіжним аналогам і в 80–90-ті роки успішно використовувались більш ніж на 100 підприємствах України та країн пострадянського простору.

Останнім часом на кафедрі під керівництвом В. І. Коробова (завідувач кафедри з 1997 р.) розвиваються дослідження процесів осадження електрохімічно легованих цинкових покриттів. В.І. Коробовим та ін. співробітниками (А. І. Медведєва, Л. В. Петренко) запропоновані електроліти для одержання Zn-Ni, Zn-Fe, Zn-Pb-осаджень, які суттєво підвищують корозійну стійкість покриттів, зберігаючи при цьому основні переваги базових цинкатних розчинів. Продовжуються дослідження з початкових стадій електроосадження металів, вдосконалення методів їх вивчення, встановлення механізмів фазоутворення (В. В. Трофименко, Н. П. Юрченко, Ю. Г. Криштоп), анодного розчинення металів у неводних розчинах (К. А. Плясовська); розробляються ефективні електроліти міднення та латунування (В. С. Іванко, О. В. Єфименко, Т. О. Ткалик). Ведуться також дослідження навчально-методичного спрямування, зокрема з комп'ютерного моделювання електрохімічних систем (В. І. Коробов, А. І. Медведєва, Л. І. Петренко), інтеграції природничих знань у середній та вищій школі (В. С. Коваленко) тощо. В 2010 р. кафедру перейменовано у кафедру фізичної та неорганічної хімії.

2.4. Кафедра технічної хімії

Кафедра технічної хімії створена на початку 20-х років. Однак уже в перші роки існування її об'єднали з кафедрою органічної хімії. Об'єднаною кафедрою (1922–1929 рр.) керував проф. Ю. В. Коршун. Наукові дослідження в цей період стосувались переважно вивчення процесу хлорування бензолу та його похідних [59]. Ця тематика залишалась основною до середини 30-х років. Наукові дослідження та лабораторні заняття зі студентами з технічної хімії проводилися в цей період, головним чином, у лабораторії хімічних виробництв.

У передвоєнні роки в Україні почав діяти Дніпродзержинський азотно-туковий завод, велось будівництво Лисичанського хімічного комбінату. Почала відчуватись гостра необхідність у спеціалістах азотно-тукового виробництва. Тому в 1938 році на кафедрі технічної хімії ввели спеціалізацію з технології зв'язаного азоту. На базі кафедри в університеті, як уже зазначалось, створено унікальну дослідну установку з виробництва синтетичного аміаку, що працювала при високому тиску; під час війни установку зруйнували, у післявоєнні роки її вдалось частково відновити.

Завдяки зусиллям В. Л. Масальського (він очолив кафедру в 1929 році) та інших співробітників кафедри в стислі терміни вдалося організувати підготовку спеціалістів з технології азотного виробництва. Ряд випускників перших післявоєнних років (М. М. Восвілов, І. В. Танський, Г. М. Сокурєнко та інші) стали керівниками великих хімічних підприємств. Основна тематика наукових досліджень співробітників кафедри в довоєнні та перші післявоєнні роки також пов'язувались з вивченням процесів каталітичного синтезу аміаку, властивостей нітридів, природи каталізаторів [25; 37].

У 1950 р. кафедру очолив В. П. Галушко, з приходом якого в наукових дослідженнях стала переважати електрохімічна тематика. Під його керівництвом проведено вивчення електродних процесів при високих густинах струму, процесів інтенсивного розчинення і катодного осадження металів. Виконані дослідження дали змогу сформулювати ряд теоретичних положень з електрополірування металів (П. М. Федаш, В. Н. Ковгун, С. І. Крічмар, Є. С. Варенко). Розроблені способи одержання порошків металів шляхом катодного відновлення важкорозчинних сполук металів, а також способи отримання порошків, що містять два та більше металів або є композицією з металу та неметалу; вивчені закономірності цих процесів (К. Ф. Завгородня, Ю. П. Родак, В. І. Троценко, А. Б. Журавльова).

Співробітники кафедри виконали також кілька прикладних досліджень за госпдоговірною тематикою [37], зокрема з борування (В. Л. Масальський), полірування (П. М. Федаш), хромування та захисту від корозії (В. Н. Ковтун), з одержання порошків заліза (К. Ф. Завгородня) та порошків комплексного складу (В. І. Троценко, А. Б. Журавльова).

У 1978 р. внаслідок структурної перебудови, здійсненої в університеті, кафедру технічної хімії закрили.

2.5. Кафедра органічної хімії

Дієздатною структурною одиницею кафедра органічної хімії стала на початку 20-х років, коли її очолив проф. Д. П. Коновалов. За ініціативою останнього в Катеринославі створено Державну хімічну лабораторію, про яку вже йшла мова (згодом її перетворили у Науково-дослідний хіміко-енергетичний інститут [47], проте останній проіснував недовго). В лабораторії виготовлялись деякі дефіцитні хімічні і лікарські препарати, виконувались технічні аналізи, велись пошуки замінників бензину [38]. Організація лабораторії стала суттєвою підтримкою для кафедри, оскільки ні своїх приміщень, ні лабораторного обладнання у неї не було.

Маючи надійну матеріальну базу для проведення досліджень, кафедра органічної хімії виявилась найжиттєздатнішою серед усіх кафедр хімічного профілю. На початку 20-х років український уряд включив її до обмеженого переліку кафедр (всього 11 в місті і 2 в ІНО), яким передбачалось дати статус науково-дослідних [27].

У 1929 р. кафедру очолила Ф. І. Березовська – учениця і співробітниця Л. П. Писаржевського, послідовниця його наукових і педагогічних ідей. Головним змістом наукових досліджень у цей період (довоєнні та перші післявоєнні роки) стало вивчення реакційної здатності органічних сполук у зв'язку з їх електронною будовою. За цією ж тематикою виконана докторська дисертація Ф. І. Березовської, яку вона захистила перед самою війною. На кафедрі велись також дослідження пероксидів та кінетики їх розкладу

(Ф. І. Березовська, О. Н. Семихатова, О. Г. Юдасіна та ін.), вивчались сульфокислоти ароматичного ряду (Л. М. Юриліна).

У 1957 р. завідувачем кафедри обрано проф. М. С. Малиновського, з приходом якого на кафедрі розпочались дослідження у новому напрямку – вивчення епоксидних сполук. Досить важливим досягненням вчених кафедри 50–60-х років стала розробка нового методу епоксидування ненасичених сполук пероксидом сечовини, який дав змогу одержувати епоксиди з високими виходами продукту (до 80–95%) і окиснювати подвійні зв'язки в таких сполуках, які іншими методами окиснюються з великими труднощами або взагалі не епоксидуються [48]. Високі виходи епоксидів зробили їх доступнішими, що дозволило вивчити їхні різноманітні хімічні перетворення, синтезувати численні похідні (М. С. Малиновський, О. Г. Юдасіна, А. М. Корчагіна, Л. П. Глушко та ін.). Зазначеним методом одержали, зокрема, нові класи епоксидів. Так, на основі галоїдних епоксидів синтезовані епоксіаніди, які використовувались для зміцнення зв'язку корду з гумою в шинній промисловості (О. Ф. Курочкін, В. І. Авраменко та ін.). Одержані також кремнійорганічні епоксиди (Н. Г. Кривошеєва, А. М. Корчагіна), що застосовувались для одержання жаростійких смол, змащуючих масел тощо. З використанням ефірів та амідів сорбінової кислоти синтезовані епоксиди, що виявляють активність проти грибкових захворювань і служать консервантами харчових продуктів (Л. П. Глушко, Н. І. Походенко, Т. М. Малиновська). В 70–80-ті роки на кафедрі проведені детальні дослідження механізму процесів епоксидування (В. Г. Дрюк), розроблені методи синтезу епоксидів з подвійними та потрійними зв'язками та вивчені їх властивості (Л. І. Кас'ян). Серед похідних цих сполук знайдені препарати, що знижують кров'яний тиск (М. П. Хмель).

Результати досліджень реакцій епоксидування узагальнені в монографії проф. М. С. Малиновського «Окиси олефинов и их производные» (1961), переклад якої видано в США у 1965 р. Хімії епоксидних сполук присвячено Всесоюзну конференцію, проведену на базі кафедри в 1974 р.

Інший напрямок науково-дослідницьких робіт кафедри пов'язаний із вивченням фізіологічно-активних сполук. Науковці кафедри синтезували ряд фосфоровмісних сполук нервово-паралітичної дії (З. П. Соломко, Л. М. Юриліна), фосфор-ртуть органічних сполук, що виявляють високу активність проти спор головної (Д. Г. Юрко) тощо. В подальшому проведені дослідження похідних сульфанілідів, синтезовано понад сто нових сульфамідних препаратів (З. П. Соломко, Л. П. Глушко та ін.). Деякі із цих препаратів виявились ефективними засобами в боротьбі із шкідниками сільськогосподарських культур. Під керівництвом проф. З. П. Соломко проведено детальне вивчення властивостей 1,5-бензодіазепінону (Н. Я. Божанова, Л. Г. Гергель, Л. Н. Половина, Т. С. Чмиленко, В. С. Ткаченко, В. Л. Пікалов, В. С. Феденко, Л. В. Соболев). Серед синтезованих сполук

знайдено фізіологічно-активні речовини заспокійливої дії (транквілізатори), сполуки, що виявляють фунгіцидну та гербіцидну активність тощо.

Серед прикладних досліджень 60-х – початку 80-х років треба виділити важливі для народного господарства розробки методів синтезу епоксидних сполук (М. С. Малиновський, О. Г. Юдасіна, економічний ефект від впровадження їх у виробництво лише у 1968 р. склав близько 100 тис. крб.) та роботи щодо виробництва синтетичних жирних кислот із використанням азотної кислоти з одночасним отриманням нітрату калію – цінного мінерального добрива (О. Ф. Курочкін). На Бердянському ОНМЗ збудовано цех для виробництва KNO_3 за цією технологією.

У період з 1979 по 1993 рр. кафедрою завідував учень М. С. Малиновського В. Г. Дрюк. Наукові дослідження в ці роки проводились у руслі наукових напрямків, що склалися в повоєнні роки (хімія епоксидних сполук, властивості фізіологічно активних речовин). Під керівництвом проф. В. Г. Дрюка виконувались дослідження щодо розвитку теорії окиснення та епоксидування органічних сполук, вивчення механізмів цих перетворень. У роботах проф. Л. І. Кас'ян розвивались теоретичні уявлення хімії напружених оксиданів, вивчались стереохімічні особливості циклічних систем. Ці дослідження виконувались із широким залученням ЕОМ (С. І. Оковитий). Дослідження, виконані В. Г. Дрюком, Л. І. Кас'ян та їхніми співробітниками, стали помітним внеском у теорію епоксидування, зокрема гідропероксидного окиснення молекул. Розвинута нова концепція про роль у таких процесах сольватаційних та асоціативних явищ, встановлені закономірності, що мають загальнотеоретичне значення [33].

У 90-ті роки наукові інтереси співробітників кафедри зосереджувались у галузі вивчення будови і властивостей гетероциклічних сполук, розробки методів їх синтезу (С. І. Івонін, Н. Я. Божанова), дослідження реакційної здатності епоксидів (Л. І. Кас'ян, М. Ф. Сеферова, С. І. Оковитий), синтезу біологічно активних сполук з каркасними фрагментами (Л. І. Кас'ян).

Пріоритетний напрямок досліджень останнього десятиліття – хімія каркасних амінів та їх похідних. Розроблені, зокрема, методи синтезу значної кількості потенціально біологічно-активних каркасних сполук, досліджена їх реакційна здатність та стереохімічні особливості, встановлені структури синтезованих складних гетерополіциклічних сполук (Л. І. Кас'ян, І. М. Тарабара, В. О. Пальчиков, Я. С. Бондаренко). Ці теоретичні дослідження дозволили створити ряд препаратів, що виявляють високу нейротропну дію, відзначаються високою анти-ВІЛ-активністю.

Проводиться також вивчення умов синтезу та особливостей хімічної поведінки нових N,N -дизаміщених гемінальних систем (В. Г. Штамбург), дослідження механізмів перегрупування ацилоїнів ароматичного та гетероциклічного рядів (А. О. Аніщенко).

Ще один важливий напрямок досліджень – квантово-хімічні розрахунки та моделювання механізмів складних органічних реакцій (С. І. Оковитий,

А. В. Токар, Т. В. Петрова), теоретичні розрахунки параметрів спектрів ЯМР складних гетерополіциклічних систем. Викладачі і аспіранти кафедри (С. І. Оковитий, Т. В. Петрова, Я. Холод) активно співпрацюють за цією тематикою зі співробітниками хімічного відділу Джексонаського університету (США).

Протягом останнього десятиріччя співробітники кафедри виконали і захистили 3 докторські та 15 кандидатських дисертацій.

2.6. Кафедра хімії та хімічної технології ВМС

Кафедра хімії та хімічної технології високомолекулярних сполук – наймолодша на хімічному факультеті. Вона створена у 1994 р. у зв'язку з відкриттям на факультеті нової спеціальності «Хімічна технологія високомолекулярних сполук». Першим її завідувачем став доц. О. Ф. Курочкін. Десятиріччя, протягом якого кафедру очолював О. Ф. Курочкін, було періодом її становлення. Завідувачу кафедри та співробітникам довелося докласти чимало зусиль для створення навчально-лабораторної бази в умовах майже повної відсутності фінансування, для розробки та вдосконалення навчальних планів та програм. Однак досить швидко кафедра хімії ВМС стала повноцінною структурною складовою факультету.

З 2003 до 2005 р. кафедрою завідувала проф. Л. П. Циганюк. З 2005 р. кафедру хімії та хімічної технології ВМС очолює доц. О. Ю. Нестерова.

Наукові інтереси співробітників зосереджувались переважно в сфері вивчення багатокомпонентних полімерних композицій та розробки методів їх одержання та переробки. Проведено, зокрема, дослідження ненасичених полієфірних смол, розроблено низку синтезів піридиновмісних мономерів (О. Ю. Нестерова), створено ряд полімерних композиційних матеріалів конструкційного призначення (О. Б. Суровцев), створено пастоподібні ракетні палива та досліджено їх фізико-хімічні властивості (О. Ф. Курочкін), встановлено реологічні властивості ряду полімерів та композиційних матеріалів (Е. О. Спорягін). Вивчаються також реакції утворення гетерополікомплексів структури Кеггіна та їх використання як каталізаторів та в аналізі (Циганюк Л. П.). На кафедрі захищено 2 кандидатські дисертації.

РОЗДІЛ 3. ВИКЛАДАЧІ, СПІВРОБІТНИКИ ТА ВИПУСКНИКИ ФАКУЛЬТЕТУ

3.1. Правофлангові хімфаку

3.1.1. Співробітники хімічного факультету, обрані дійсними членами та членами-кореспондентами Академії наук

Академік Академії наук СРСР
Писаржевський Л. В. (1930)
Член-кореспондент Академії наук СРСР
Коновалов Д. П. (1921)
Академік Академії наук УРСР
Писаржевський Л. В. (1925)
Член-кореспондент Академії наук УРСР
Фінкельштейн В. С. (1934)
Академік Академії наук вищої школи України
Лошкар'юв Ю. М. (1996)
Чмиленко Ф. О. (2004)

3.1.2. Співробітники, що працювали на хімічному факультеті, обрані дійсними членами та членами-кореспондентами Академії наук

Академік Академії наук СРСР
Коновалов Д. П. (1923)
Член-кореспондент Академії наук СРСР
Бродський О. І. (1943)
Академік Академії наук УРСР
Бродський О. І. (1939)
Ройтер В. А. (1961)
Академік Академії інженерних наук України
Спорягін Е. О. (1992)

3.1.3. Співробітники хімічного факультету, що мають почесні звання

Заслужений діяч науки УРСР
Писаржевський Л. В. (1935)
Малиновський М. С. (1968)
Заслужений діяч науки і техніки України
Лошкар'юв Ю. М. (1993)
Варгалюк В. Ф. (1998)
Кас'ян Л. І. (1998)
Чмиленко Ф. О. (2003)
Заслужений професор УРСР

Писаржевський Л. В. (1925)
 Заслужений працівник освіти України
 Авраменко В. І. (1998)
 Відмінник вищої школи СРСР
 Розенберг М. А.
 Бринза О. П. (1980)
 Чмиленко Ф. О. (1985)
 Відмінник освіти України
 Чмиленко Ф. О. (1998)
 Варгалюк В. Ф. (2003)
 Циганок Л. П. (2003)
 Хмеловська С. О. (2004)
 Заслужений професор Дніпропетровського університету
 Соломко З. П. (1998)
 Чмиленко Ф. О. (2009)
 Заслужений викладач Дніпропетровського університету
 Ковтун В. Н. (1998)
 Циганок Л. П. (2000)
 Трофименко В. В. (2003)
 Коваленко В. С. (2006)

3.1.4. Співробітники та студенти хімічного факультету, що мають державні нагороди

Орден Леніна акад. Писаржевський Л. В. (1938) студ. Підпригора Ф. Ф. (1943) проф. Афанасьєв О. С. (1953)	Медалі: «За відвагу» ст. викл. Федаш П. М. та ін. «За бойові заслуги» ас. Чернова О. К. студ. Крупникова(Терешкевич) М. О. студ. Ковтун В. Н. та ін.
Орден Червоного Прапора студ. Буліч Ф. К. (1943)	«Партизану Вітчизняної війни» I ст. ст. викл. Федаш П. М.
Орден Трудового Червоного Прапора проф. Березовська Ф. І. (1949) проф. Малиновський М. С. (1972)	«За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні» проф. Розенберг М. А. проф. Березовська Ф. І. ст. викл. Галушко В. П. та ін.
Орден Червоної Зірки доц. Давидов О. Л. (1944) ас. Погорельський Є. І. (1944) студ. Крупникова (Терешкевич) М. О. ас. Чернова О. К. (1944) студ. Юрко Д. Г. (1943, 1944)	«За перемогу над Німеччиною» Галушко В. П. Погорельський Є. І. Федаш П. М.
Орден Вітчизняної війни ас. Чернова О. К. (1945) студ. Підпригора Ф. Ф. (1944)	

студ. Соломко З. П. (1945)	Резнік Б. Є.
студ. Юрко Д. Г. (1945)	Ємельяненко Г. А.
студ. Буліч Ф. К. (1944)	Чернова О. К.
доц. Резнік В. Є.	Юрко Д. Г.
доц. Федаш П. М.	Соломко З. П.
доц. Ємельяненко Г. А.	Терешкевич М. О.
доц. Ковтун В. Н.	Ковтун В. Н.
Орден «Знак пошани»	Гречановський В. Ф.
доц. Ковтун В. Н. (1981)	Дорошенко В. С.
Почесна грамота Президії Верховної Ради УРСР	Ковердинський Д. Г.
проф. Галушко В. П. (1968)	Дешко Л. П.
Грамота Президії Верховної Ради УРСР	Альтерман Л.
доц. Василенко В. Д. (1968)	Шіндель Р. Є.
ст. лаб. Воропай В. М. (1978)	Фіксель І. З.
Орден Міжнародної академії авторів наукових відкриттів і винаходів «Золота корона»	«За трудову доблесть»
проф. Чмиленко Ф. О. (2010)	доц. Циганок Л. П. (1986)

3.1.5. Співробітники хімічного факультету –лауреати наукових премій

Премія ім. Леніна

акад. Писаржевський Л. В. (1930) – за видатні заслуги в розвитку фізичної хімії, значний внесок у створення науково-технічної бази нового суспільства.

Премія ім. М. Г. Кучерова

проф. Бродський О. І. (1927)- за роботи в галузі термодинаміки та теорії розчинів.

Премія ВХТ ім. Д. І. Менделєєва

проф. Малиновський М. С., доц. Юдасіна О. Г. (1968) – за розробку нового методу одержання епоксидних сполук.

3.1.6. Співробітники факультету, що виконали докторські дисертації

Бродский А. И. Химическое равновесие и растворитель (1926).

Березовская Ф. И. Строение органических молекул в связи с их реакционной способностью (1939).

Стефановский В. Ф. Исследование кинетики реакций восстановления окислителей, применяемых в объемном анализе (1941).

Сердюк Л. С. Изучение окрашенных комплексов иттрия, лантана и церия с некоторыми органическими реагентами (1967).

Лошкарёв Ю. М. Исследование процессов электроосаждения металлов в условиях адсорбции поверхностно-активных веществ (1973).

Соломко З. Ф. Гетероциклизация N-арил-β-аминокислот (1973).

Дрюк В. Г. Установление закономерностей химических превращений надкислот в условиях ацилирования перекиси водорода и эпоксидирования олефинов (1984).

Цыганок Л. П. Гетерополисоединения элементов III и V групп периодической системы – аналитические формы в физико-химических методах анализа (1989).

Касьян Л.И. Эпоксиды алициклического ряда. Стереохимия, реакционная способность и методы синтеза (1990).

Варгалюк В. Ф. Роль химических стадий в процессах электровосстановления и электроокисления ионов металлов в условиях адсорбции поверхностно-активных веществ (1992).

Чмиленко Ф. А. Оптимизация аналитического процесса интенсификацией пробоподготовки и усилением аналитического сигнала (1997).

Ткач В. І. Гетерополіаніони структури Кеггіна як аналітичні реагенти на азотвміщуючі органічні речовини (1999).

Івонін С. П. Електрофільне фосфорилування π-збагачених гетероатомів та їх гетероаналогів (2002).

Оковитый С. И. Квантово-химическое исследование механизмов реакций образования и раскрытия эпоксидного цикла (2006).

Штамбург В. Г. N-ацилокси-N-алкоксигеминальные системы и их аналоги (2007).

3.1.7. Декани хімічного факультету

1933–1934	доц. Розенберг М. А.
1934–1935	доц. Березовська Ф. І.
1935–1938	доц. Масальський В. Л.
1938–1939	проф. Розенберг М. А.
1939–1941	проф. Березовська Ф. І.
1943–1944	доц. Масальський В. Л.
1944–1945	проф. Стефановський В. Ф.
1945–1947	доц. Масальський В. Л.
1947–1953	доц. Рєзнік В. І.
1953–1954	доц. Федаш П. М.
1955–1958	доц. Галушко В. П.
1958–1964	доц. Бринза О. П.
1964–1970	доц. Федаш П. М.
1970–1996	проф. Лошкарёв Ю. М.

1996– до ц. ч. проф. Варгалюк В. Ф.

3.2. Викладачі та співробітники кафедри неорганічної хімії

3.2.1. Завідувачі кафедри

1918–1925 проф. Писаржевський Л. В.
1925–1941, 1944–1952 доц. (з 1934 – професор) Розенберг М. А.
1952–1956 доц. Погорельський Є. І.
1956–1972 доц. Бринза О. П.
1972–1981 проф. Тулюпа Ф. М.
1982–1986 доц. Бринза О. П.
1987–1988 доц. Федаш В. П.
1988–1992 доц. Зегжда Г. Д.
1992–2005 проф. Варгалюк В. Ф.
2005–2010. доц. Деркач Т. М.

3.2.2. Викладачі та співробітники, що працювали на кафедрі

Писаржевський Лев Володимирович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі працював у 1918–1938 рр.

Розенберг Мальвіна Асирівна*, професор, зав. кафедри, на кафедрі – в 1920 – 1952 рр.

Беленький М.С., працював на кафедрі в 20-ті роки.

Ляліков Костянтин Сергійович, працював на кафедрі в 20-ті роки.

Донська Д.Б., працювала в 30-ті роки, канд. хімічних наук, вивчала розчинність нітратів у рідкому аміаку.

Юрковська Ф.Б., працювала в 30–40-ві роки, вивчала закономірності корозійних процесів, зокрема жаростійких сталей, канд. хімічних наук (1947).

Манусова Ф.А., асистент (30-ті роки).

Герман Е.Я., доцент, канд. хімічних наук (1938), на кафедрі – в 30-ті роки, вела дослідження пероксидних сполук.

Фельдман Марія Мойсеївна, доцент, канд. хімічних наук (1945). Народилась 10/23.09.1902 р. в м. Луцьку Волинської обл. Закінчила ВІНО у 1924 р. На кафедрі працювала в 30–60-ті роки. Проводила дослідження корозійних процесів з використанням колориметричних методів, визначення мікрокількостей токсичних газів у зоні промислових підприємств. Автор понад 20 наукових публікацій.

Ямпольська Розалія Борисівна, доцент. Народилась у 1906 р, закінчила ДІНО (1926). З 1933 р. працювала на кафедрі неорганічної хімії (з 1938 р. – доцент). Канд. хімічних наук (1937). Автор 26 наукових публікацій в галузі корозії та захисту металів, практикуму із загальної хімії. Читала загальний курс неорганічної хімії. Керувала виконанням дипломних робіт. З 1967 р. – на пенсії.

*Докладніші відомості – у розділі 3.8.

Погорельський Євсій Ілліч**, доцент, зав. кафедри, на кафедрі – в 1938–1963 рр.

Ринська Олена Сергіївна, старший викладач. Народилась у 1910 р. закінчила ДФХМІ в 1932 р. В 1944–1950 та 1959–1968 рр. – асистент та ст. викладач кафедри неорганічної хімії. З 1969 – на пенсії. Була ерудованим хіміком, вважалась одним із кращих викладачів хімічного факультету, викладала курси загальної та неорганічної хімії, вела практикуми з цих предметів. Наукові дослідження (9 наукових праць) присвячені пошуку ефективних інгібіторів корозії.

Фальковська Любов Мінаївна, доцент, на кафедрі – в 40-50-ті роки, вела пошук інгібіторів корозії.

Черевацька Ольга Марківна, працювала в 1950-ті роки, досліджувала корозію металів у присутності інгібіторів.

Овчиннікова Васса Микитівна, працювала в 1950-ті роки.

Агєєв Є.І., працював у 50-ті роки.

Чорних Василь А., асистент, випускник 1954 р., працював на кафедрі у другій половині 1950-х рр., був заступником декана.

Афанасьєв Олексій Сергійович*, професор, працював на кафедрі в 1952–1956 рр.

Симулін Георгій Г., асистент, випускник ДДУ (1962), канд. хімічних наук (1966), на кафедрі – в 60-ті рр.

Бринза Олексій Павлович**, доцент, зав. кафедрою, на кафедрі – в 1953–1988 рр.

Гришко Наталія Іванівна, асистент, канд. хімічних наук (1959), працювала на кафедрі в 1956–1960 рр. (див. каф. органічної хімії).

Смельяненко Георгій Арсентійович, народився 8.12.1918 р., доцент, випускник ДДУ (1940), працював на кафедрі в 50–80-ті рр. Учасник Великої Вітчизняної війни, старший лейтенант, у боях отримав тяжке поранення, інвалід І гр. Канд. хімічних наук (1951). Під його керівництвом в 50–70-ті роки на кафедрі досліджувались процеси електроосадження порошкоподібних металів, визначались умови їх одержання. Проводив пошуки інгібіторів корозії. Читав курс загальної хімії, спецкурси.

Байбакова (Батуріна) Євгенія Яківна, доцент, народилася 9.12.1932 р., випускниця ДДУ 1955 р., на кафедрі працювала в 1955–1993 рр. Канд. хімічних наук (1961). Проводила дослідження в галузі комплексоутворення перехідних металів. Автор близько 100 наукових публікацій. Читала курс загальної хімії, спецкурси, вважалась одним із кращих кураторів факультету. Нагороджена ювілейною медаллю «За доблесну працю» (до 100-річчя з дня народження В. І. Леніна).

** Докладніші відомості – у розділі 3.9

Гамазов Володимир Петрович (18.12.1931 – 10.11.1985), доцент, на кафедрі працював у 1966-1985 рр. Народився в Тбілісі, закінчив Московський інститут сталі і сплавів, працював на заводі „Запоріжсталь”, закінчив аспірантуру ДМетІ. Проводив дослідження в галузі комплексоутворення перехідних металів. Читав курси загальної і неорганічної хімії, спецкурси.

Сотникова Віра Іванівна, доцент, на кафедрі – працювала в 60–70-ті роки (з 1963 – доцент). Читала курси з методики викладання хімії, займалась журналістською діяльністю.

Патрушева Алла Георгіївна (народ. 02.12.1941), асистент, мол. наук. співробітник, на кафедрі працювала у 60–70-ті рр., проводила дослідження інгібіторів корозії титану.

Лобанова(Афакірова) Світлана Миколаївна, асистент, на кафедрі працювала в 60–70-ті роки.

Федаш Володимир Петрович**, доцент, в.о. зав. кафедрою, на кафедрі працював у 1966–1998 рр.

Зегжда Георгій Дмитрович**, доцент, зав. кафедрою, на кафедрі – в 1967-2001 рр.

Куприк Алла Василівна, асистент, працювала на кафедрі – в 1962–1964 рр. (див. каф. фізичної хімії).

Масальський Владислав Люціанович**, доцент, на кафедрі працював у 1966–1967 рр.

Винниченко Ія Григорівна (18.09.1940 – 23.10.2007), доцент, народилася в Дніпропетровську, закінчила Ленінградський держуніверситет (1962), аспірантуру цього вузу (1965). Канд. хімічних наук (1966). В ДДУ з 1967 р (з 1972 р. – доцент). Автор близько 80-ти наукових публікацій, 4-х навчальних посібників. Сфера наукових інтересів: координаційні сполуки, біонеорганічна хімія, хімія благородних металів, методика викладання хімії. Читала курси із загальної та неорганічної хімії, спецкурси. Вважалась одним із найкваліфікованіших викладачів факультету.

Герасютіна Любов Іллівна (народ. 24.05.1934), доцент, канд. хімічних наук (1964), на кафедрі працювала в 60–90-ті роки. Наукові дослідження присвячені, головним чином, пошуку ефективних інгібіторів корозії металів, зокрема титану, та встановленню механізму їх дії. Читала курси з загальної хімії для студентів нехімічних спеціальностей, спецкурси.

Воротягіна Валентина Дмитрівна (25.06.1941 – 1992), доцент, кандидат хімічних наук (1969), на кафедрі працювала в 70–80-ті роки. Читала лекційні курси і вела практичні і семінарські заняття з загальної та неорганічної хімії, методики викладання хімії в школі.

Тулюпа Федір Михайлович*, професор, працював на кафедрі у 1972 – 1981 рр.

Пастухова (Кривоногова) Ольга Марківна, народ. у 1945 р., асистент, випускниця 1968 р., на кафедрі працювала в 1968–1981 рр. Автор 15 наукових публікацій переважно в галузі захисту металів від корозії.

Завгородня Катерина Федорівна, доцент, на кафедрі працювала у 1978–1989 рр. (див. каф. технічної хімії).

Челпанова Людмила Петрівна (27.11.1929 – 1993), доцент (80-ті роки), за сумісництвом працювала в навчальній частині ДДУ.

Родак Юлія Павлівна, доцент, на кафедрі працювала в 80-х роках (див. каф. технічної хімії).

Булавка Віктор Афанасійович, доцент, на кафедрі у 1989–1994 рр. (див. каф. хімії та хімії технології ВМС).

Рисаков Олександр Олексійович, старший викладач, на кафедрі - в кінці 80-х – на початку 90-х рр. (див. каф. фізичної хімії).

Коробов Віктор Іванович**, асистент, на кафедрі працював у 1988–1990 рр.

Резникова Галина Георгіївна, доцент. Народилася 30.03.1946 р. в Дніпропетровську, закінчила ДДУ (1969), аспірантуру (1973). Канд. хімічних наук (1977). У 1973–1988 рр. науковий співробітник кафедри органічної хімії. З 1989 по 2004 рр. працювала на кафедрі неорганічної хімії. Автор понад 60-ти наукових робіт. Вела наукові дослідження з синтезу епоксидних сполук, промислової екології, методики викладання хімії. Читала курси із загальної хімії, методики викладання хімії.

Бібік Ольга Всеволодівна, доцент. Народилася 18.12.1945 р. у Чебоксарах (Чувашія). Закінчила Казанський держуніверситет (1967), канд. хімічних наук (1971). З 1988 р. працює в ДДУ.

Автор близько 70-ти наукових публікацій в галузі фізико-хімічних методів дослідження біологічних об'єктів, аналізу об'єктів навколишнього середовища. Читала курси екологічного спрямування.

Варгалюк Віктор Федорович*, професор, зав. кафедрою, на кафедрі – в 1992 р – 2010 рр.

Цокур Наталя Іванівна, ст. викладач. Народилася 6.10.1957 р. в Дніпропетровську, закінчила ДДУ (1979). Працювала в НДІ нафтохімії (м. Кіриші Ленінградської обл.) (1979–1982), лакофарбовому заводі (м. Дніпропетровськ), ДХТІ. На кафедрі – в 1988 – 2010 рр.

Веде дослідження в галузі методики викладання хімії в середній та вищій школі. Автор близько 50 публікацій. Читає курси з загальної хімії на технічних факультетах. Неодноразово обиралась головою профбюро факультету.

Полонський Володимир Анатолійович, доцент. Народився 23.08.1957 р. в м. Верховцево Дніпропетровської обл. Закінчив ДДУ (1979), аспірантуру цього вузу (1984), канд. хімічних наук (1986). Працював на ВО «Південмаш» (Дніпропетровськ). На кафедрі – в 1999 – 2010 рр.

Наукові інтереси: кінетика і механізм електродних процесів за участю комплексів металів, педагогіка вищої школи. Автор близько 100 публікацій. Читає курси «Загальна хімія», «Хімія та основи матеріалознавства».

Стець Надія Вікторівна, доцент. Народилася 21.05.1962 р. в Кривому Розі. Закінчила ДДУ (1984), аспірантуру цього вузу (1989). Канд. хімічних наук

(1990). На кафедрі – в 1992 – 2010 рр. (з 1996 р. – доцент). Автор близько 50 публікацій, 2 навчальних посібників (у співавторстві).

Основні напрямки наукових досліджень: кінетика і механізм електродних реакцій, методика викладання хімії у вищій та середній школі. Читає курси загальної та неорганічної хімії, методики викладання хімії.

Борщевич Лариса Вікторівна, старший викладач. Народилася 4.08.1960 р. в Дніпропетровську. Закінчила ДДУ (1983), аспірантуру (1990). Працювала інженером ВО "Гамма" (м. Запоріжжя) та ІРЕА (м. Дніпропетровськ). На кафедрі – в 1992 – 2010 рр. Канд. хімічних наук (2008). Автор понад 40 наукових публікацій.

Основні наукові інтереси: кінетика електрохімічних процесів, промислова екологія, методика викладання хімії. Читає курси: «Неорганічна хімія», «Методи розв'язування задач з хімії», «Товарознавство».

Шевченко (Харченко) Людмила Василівна, доцент. Народилася 18.11.1960 р. в м. Дніпропетровську. Закінчила ДХТІ (1982), аспірантуру ДПТУ (1985). Канд. хімічних наук (1989). На кафедрі – в 1990-2010 рр. (з 1999 р. – доцент). Автор близько 50 наукових публікацій. Тривалий час працює заступником декана з виховної роботи.

Об'єкт наукових досліджень – фторокомплекси бору з органічними замісниками. Читає курси загальної хімії та методики викладання хімії.

Деркач Тетяна Михайлівна**, доцент, зав. кафедри в 2005 –2010 рр.

Чернушенко Олена Олександрівна, доцент. Народилася 20.02.1967 р. Закінчила ДДУ (1989), канд. хімічних наук (2000).

Наукові інтереси – дослідження координаційних сполук біометалів з амінокислотами. Читає курси з загальної хімії, спецкурси: «Синтез та дослідження координаційних сполук», «Комп'ютерне моделювання».

Єгорова Світлана Миколаївна, асистент (1988–1989 рр.).

Данилова Любов Михайлівна (народилася 2.06.1939), ст. викладач (1992–1995 рр.), ст. науковий співробітник (60-ті – поч. 90-х рр.). Канд. хімічних наук (1973). Наукові дослідження вела переважно в галузі захисту металів від корозії.

Патлаха Тетяна Адимівна (народилася 24.10.1980 р.), асистент, працювала на кафедрі в 2004–2005.

Бондаренко Анна Вікторівна, ст. викладач. Народилася 20.02.1976 р. Випускниця ДДУ 1998 р. Проводить дослідження комплексоутворення платини з амінокислотами. Читає курс загальної хімії, спецкурс з синтезу координаційних сполук. На кафедрі – в 2003 -2010 рр.

* * *

Батишова Аліна Сергіївна, ст. лаборант, зав. лабораторією (70-ті–1983 рр.).

Бондаренко (Кислиця) Любов Володимирівна, прибиральниця, ст. препарататор (з 1960 по 1988 рр.).

Шабовска А.С., препаратор (70–80-ті рр.).

Рижило Валентина Іванівна, завідувача лабораторією, на кафедрі – з 1983 р.

Слагіна Людмила Федорівна, ст. лаборант, на кафедрі – з початку 80-х рр. З 2008 р. – зав. міжкафедральною навчальною лабораторією персональних комп'ютерів.

Бредихіна Людмила Григорівна, ст. лаборант, на кафедрі працювала в 2000-2009 рр.

Завалій Інесса Іллівна, ст. лаборант, на кафедрі – з 2005 р.

Рудь Валентина Гнатівна, ст. лаборант, на кафедрі – з 2006 р.

3.2.3. Викладачі і співробітники, що працюють сьогодні на кафедрі харчових технологій

Мельников Костянтин Олексійович, проф., доктор технічних наук, зав. кафедри з 2010 р.

Варгалюк Віктор Федорович, * професор

Кондратюк Наталія В'ячеславівна, ст. викладач, народилася 31.05.1977 р. в Дніпропетровську. Закінчила ДДУ в 1999 р. Наукові дослідження проводить в галузі електрохімії металів, розробки нових харчових продуктів. Чи тає курси з технології харчових продуктів.

Колесниченко Тетяна Олександрівна, доцент, народилася 14.07.1974 р. Закінчила Харківський інститут харчових технологій. Канд. технічних наук. На кафедрі – з 2006 р. Читає лекційні курси і веде практичні заняття зі студентами спеціальності «Технологія харчування», виконує дослідження з розробки продуктів функціонального призначення.

Луценко Марина Василівна, доцент, народилася в 1983 р. в м. Дніпропетровську. Закінчила УДХТУ, аспірантуру ДДАУ, кандидат технічних наук (2006). На кафедрі – з 2008 р. Читає курси з харчових технологій, проводить дослідження в галузі розробки нових технологій збагачення олій.

Івашина Лілія Леонідівна, ст. викладач. Народилася 11.03. 1977 р. в Олександрії Кіровоградської обл., закінчила ДНУ в 2003 р. Читає курс «Харчові технології», спецкурси, виконує дослідження з розробки продуктів функціонального призначення. * * *

3.2.4. Аспіранти та співробітники, що захистили кандидатські дисертації

Дисертант	Рік захисту	Науковий керівник
Ямпольська Р. Б.	1937	У довоєнні роки виконанням кандидатських дисертацій керували проф. Писаржевський Л. В.
Герман Е. Я.	1938	

Погорельський Є. І.	1946	та проф. Розенберг М. А.
Юрковська Ф. Б.	1947	Розенберг М. А.
Бринза О. П.	1952	Розенберг М. А.
Кормщикова Н.	60-ті	Бринза О. П.
Байбарова (Батуріна) Є. Я.	1961	Бринза О. П.
Герасютіна Л. І.	1964	Бринза О. П.
Симулін Г. Г.	1965	Ємельяненко Г. А.
Федаш В. П.	1969	Бринза О. П.
Портретний В. П.	1970	Ємельяненко Г. А.
Хмеловська С. О.	1972	Бринза О. П.
Данилова Л. М.	1973	Бринза О. П.
Нейковський С. І.	1973	Зегжда Г. Д.
Мовчан В. В.	1979	Бринза О. П., Байбарова Є. Я.
Левашова (Кас'ян) Г. Б.	1995	Зегжда Г. Д.
Чернушенко О. О.	2000	Зегжда Г. Д.
Болотін О. В.	2008	Варгалюк В. Ф.
Борщевич Л. В.	2008	Варгалюк В. Ф.

3.3. Викладачі та співробітники кафедри аналітичної хімії

3.3.1. Завідувачі кафедри *

1918–1921	проф. Тимофєєв Г. Ю.
1921–1925	проф. Писаржевський Л. В.
1925–1933	доц. Занько А. М.
1933–1941	доц. Стефановський В. Ф.
1944–1945	проф. Стефановський В. Ф.
1945–1961	доц. Рєзнік Б. Е.
1961–1963	доц. Василенко В. Д.
1963–1978	проф. Чуйко В. Т.
1978–1994	доц. (з 1990 –професор) Циганок Л. П.
1994–до ц.ч.	доц. (з 1998 –професор) Чмиленко Ф. О.

3.3.2. Викладачі та співробітники, що працювали на кафедрі

Тимофєєв Гаврило Юхимович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі працював у 1918–1921 рр.

Занько Анатолій Михайлович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі працював в 1920–1941 рр.

Стефановський Володимир Федорович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі з 1933 до 1945 р.

Гусинська С. А., доцент, канд. хімічних наук, випускниця ДДУ 1922 р., одна з перших учениць академіка Л. В. Писаржевського. На кафедрі працювала в 30-ті роки; вела роботи щодо застосування методів хімічного аналізу.

Тимченко Е. В., доцент, канд. хімічних наук, на кафедрі працював у 30-ті роки.

Бутенко Г. А., доцент, на кафедрі працював у 30-ті роки.

Круговий Н. С., доцент, канд. хімічних наук (1939), на кафедрі працював у 30-ті роки, розробляв фізико-хімічні методи визначення малих концентрацій металів.

Давидов Олександр Лукич, доцент, канд. хімічних наук. На кафедрі працював у 30-ті роки. Один з провідних співробітників Інституту фізичної хімії. У передвоєнні роки очолював лабораторію фотоколориметрії ІФХ; керував хіміко-аналітичною лабораторією ВНДІ трубної промисловості (1938–1939 рр.). Наукові дослідження стосувались методик фотоколориметричного визначення елементів у чавунах та сталях. Вперше в СРСР сконструював і впровадив у практику заводських хімлабораторій портативний фотоколориметр, який набув широкого розповсюдження. З перших днів Вітчизняної війни – в діючій армії. В 1942 році втік з німецького полону. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями. Загинув у 1944 р. на території Польщі.

Резнік Веніамін Ілліч (Бенціон Єльїч)**, доцент, зав.кафедри, на кафедрі працював у 30–80-ті роки.

Рубаник Михайло Якович, асистент, на кафедрі працював в 30-ті роки. Пізніше – один з провідних спеціалістів ІФХ АН УРСР.

Саранча, асистент (30-ті роки).

Кузьмін В. В., на кафедрі працював у передвоєнні роки, загинув на фронті.

Чорний О. Т., доцент, канд. хімічних наук, працював на кафедрі в 30-ті роки, вів дослідження в галузі об'ємного хімічного аналізу. В роки Вітчизняної війни – декан хімічного факультету ДУДУ.

Сердюк Лідія Семенівна*, професор, на кафедрі працювала в 1944–1969 рр.

Гаухман Марія Самойлівна, доцент. Народилася в 1911 р. в Дніпропетровську. Закінчила ДІНО (1933). На кафедрі працювала з 1936 р. (з 1945 р. – доцент) до початку 60-х років. Канд. хімічних наук (1939). Проводила дослідження в галузі застосування фізико-хімічних, зокрема об'ємних, методів аналізу. Депутат Дніпропетровської міськради (1939–1947 рр.).

Федорова Галина Петрівна, доцент, канд. хімічних наук (1953). Народилася в 1909 р. у Варшаві. Випускниця ДДУ (1936). На кафедрі – в 30–70-ті роки. Наукові дослідження вела в галузі реакцій комплексоутворення, фотометричного визначення рідкісноземельних елементів.

Чернова Олександра Карлівна, доцент, канд. хімічних наук (1948). Народилась 3.10.1915 р. в Катеринославі. Закінчила ДДУ в 1938 р. З перших

днів війни пішла добровольцем на фронт. Гвардії капітан, замполіт артилерійського полку. Нагороджена кількома бойовими орденами і медалями. У перші післявоєнні роки – секретар Жовтневого РК ЛКСМУ. Вела дослідження щодо використання фізико-хімічних, зокрема фотоелектричних, методів для аналізу в природних середовищах. У 50–80-ті роки – доцент ДШТУ.

Василенко Валентина Дмитрівна**, доцент, зав. кафедри, на кафедрі працювала з 1945 по 1972 р.

Длугач Раїса Юхимівна, доцент, на кафедрі працювала в 1950-ті роки (див. каф. фізичної хімії).

Юрко Дмитро Григорович, асистент, на кафедрі – на початку 50-х років (див. каф. органічної хімії).

Ганзбург Геня Менделівна, доцент, канд. хімічних наук (1954). Народилася 28.10.1914 р. у Верхньодніпровську, закінчила ДДУ (1940). На кафедрі працювала з 1945 по 1971 р. Наукові дослідження вела в галузі фізико-хімічних методів аналізу, їх застосування до вивчення комплексних сполук, зокрема перехідних елементів. Читала курси з фізико-хімічних, зокрема оптичних, методів аналізу.

Даниленко Євгенія Федорівна, асистент, випускниця ДДУ (1953), на кафедрі працювала в 1950-ті роки.

Чуйко Вадим Тимофійович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі з 1963 до 1978 р.

Циганок Людмила Павлівна*, професор, на кафедрі з 1962 до 2003 рр.

Голобородько (Силіч) Улита (Лідія) Федосіївна, доцент, канд. хімічних наук (1964). Народилася 13.08.1926 р. у Павлограді Дніпропетровської обл. Закінчила ДДУ (1957). На кафедрі працювала з 1963 р. (з 1965 – доцент) до середини 1990-х років. Автор близько 60-ти наукових публікацій. Сфера наукових інтересів – комплексні сполуки рідкісноземельних елементів та їх використання в аналітичній хімії, організація навчального процесу у вищій школі. Читала загальний та спеціальні курси з аналітичної хімії. У 80-ті роки – заступник декана з навчальної роботи.

Ахметшин Анатолій Галійович, доцент, канд. хімічних наук (1970). Закінчив ДХТІ. На кафедрі працював у другій половині 1960-х років.

Довгаль Володимир Іванович, асистент. Народився у 1943 р. у Махачкалі (Дагестан). Закінчив ДДУ (1966), аспірантуру кафедри, канд. хімічних наук (1972). На кафедрі працював у 1970-ті роки, досліджував комплекси металів з органічними сполуками. З кінця 70-х років – доцент кафедри безпеки життєдіяльності ДДУ.

Мальцева Галина Василівна, доцент. Народилася 20.11.1943 р. на Уралі. Закінчила ДДУ (1965), аспірантуру, канд. хімічних наук (1970). На кафедрі з 1970-х рр. (з 1980 р. – доцент) до початку 2000-х років. Автор понад 40 наукових публікацій, двох навчальних посібників. Сфера наукових інтересів – дослідження реакцій комплексоутворення, їх використання в аналізі. Читала

курси з аналітичної хімії, спецкурс зі спектроскопічних методів аналізу. В 90-ті роки – заступник декана з навчальної роботи.

Нороха Юрій Михайлович (народився у 1935 р.), доцент, канд. хімічних наук. Закінчив ДДУ (1962). На кафедрі працював у 1970–1988 рр. (з 1975 – доцент). Автор понад 50 наукових робіт. Його розробки методів боротьби з біологічним обростанням гідроспоруд нагороджені срібною та бронзовою медалями ВДНХ СРСР, дипломом ВХО ім. Менделєєва. В 1984–1985 рр. проходив наукове стажування в Гамбурзькому університеті (ФРГ). Читав загальні та спеціальні курси екологічного спрямування.

Портретний Володимир Павлович, доцент. Народився 19.01.1937 р. в сел. Кіровське Дніпропетровського району Дніпропетровської обл. Закінчив ДДУ (1964), аспірантуру, канд. хімічних наук (1969). На кафедрі працював з 1968 до початку 2000-х рр. Автор близько 60 наукових робіт. Наукові дослідження присвячені вивченню кінетики електровідновлення комплексних сполук металів, комбінованого концентрування мікродомішок. Читав спецкурси: „Електрохімічні методи аналізу”, „Мікроаналіз”.

Омельченко Валерій Олександрович (народився у 1939 р.), випускник ДХТІ, доцент, на кафедрі працював з 1980 до 1989 р. Канд. хімічних наук (1973). Наукові дослідження присвячені переважно вивченню впливу ПАР на електроосадження металів, зокрема міді. В другій половині 80-х років, працюючи заступником декана з будівництва, багато сил віддавав вводу нового корпусу факультету в експлуатацію.

Царьова (Ковальова) Ніна Василівна, доцент. Народилася у 1945 р., закінчила ДДУ в 1968 р., канд. хімічних наук (1973). На кафедрі працювала в 1968–1973 та на початку 90-х рр. Автор близько 50 наукових публікацій в галузі аналітичної хімії, зокрема співосадження, кількох методичних посібників з хімії для середньої школи.

Назаренко Валентина Павлівна, асистент, канд. хімічних наук, на кафедрі працювала у 1960-ті роки.

Кравцова Анна Олександрівна, асистент. На кафедрі працювала у 70–80-ті рр. Наукові дослідження у галузі співосадження металів.

Смирна Валентина Семенівна, доцент. Народилася 19.03.1938 р. Випускниця ДДУ (1960). Після закінчення аспірантури ДДУ (1963) працювала в НДІ реактивів (м. Донецьк). Канд. хімічних наук (1966). На кафедрі працювала у 1967–1998 рр. Вивчала властивості комплексних сполук металів з органічними лігандами, виконувала аналізи стандартних зразків кольорових металів. Читала курс „Спектрофотометричні методи аналізу”, спецкурси.

Соболь (Прибега) Лариса Василівна, доцент. Народилася 26.08.1948 р. в Куйбишевці-Східній Приморського краю. Закінчила ДДУ (1972). Кандидатська дисертація (1984) присвячена вивченню властивостей бензодіазепінонів. Працюючи на кафедрі аналітичної хімії (з 1993 р. – доцент), розробляла, зокрема, методи обробки води ТЕЦ інгібіторами для зниження корозійних та біокорозійних процесів. Автор понад 70 публікацій, 10 авторських свідоцтв.

Викладала курси з аналітичної хімії, методики викладання хімії, спецкурси з контролю якості харчових продуктів, мікроаналізу органічних сполук.

Ткач Володимир Іванович*, доцент, на кафедрі – з 1989 до 2000 р.

Глухова Ольга Іванівна, асистент, канд. хімічних наук (1992). Проводила дослідження в галузі хімії гетерополісполук та їх використання в аналітичній хімії. На кафедрі працювала в 1990-ті роки.

Нетесіна Ірина Павлівна (народилася в 1962 р. у Дніпропетровську), асистент, випускниця ДДУ (1984), канд. хімічних наук (1992). На кафедрі працювала на початку 90-х рр, досліджувала використання гетерополікомплексів у йонометрії.

Деркач Тетяна Михайлівна**, доцент, на кафедрі – з кінця 90-х до початку 2000-х рр.

Воропаєв В'ячеслав Олександрович, доцент (2005), канд. хімічних наук (2005). Народився 28.01.1977 р. в с. Гуляйполе Запорізької обл. Співавтор понад 35 наукових робіт з аналітичної хімії благородних металів, зокрема з використання ультразвуку для пробопідготовки.

Смітюк Андрій Володимирович (народився 26.06.1979 р. в с. Просяна Дніпропетровської обл.), асистент, випускник ДДУ (2001), на кафедрі працював на початку 2000-х років. Автор близько 20 наукових праць щодо визначення домішок металів у доквіллі, зокрема тест-методами.

* * *

Готліб Сара Борисівна, ст. лаборант, на кафедрі працювала в 60–80-ті роки.

Комарова Ганна Дмитрівна, на кафедрі працювала з 1952 р., 1966–1990-ті рр. – зав. лабораторією.

Івон Катерина Григорівна, ст. лаборант, на кафедрі працювала в 80–90-ті рр.

3.3.3. Викладачі та співробітники, що працюють на кафедрі сьогодні

Чмиленко Федір Олександрович*, професор, зав. кафедрою, на кафедрі працює з 1974 р.

Вишнікін Андрій Борисович, доцент. Народився 8.01.1960 р. в м. Магдебурзі (Німеччина). Закінчив ДДУ (1982), аспірантуру цього вузу (1985). На кафедрі працює з 1986 р. (з 1992 р. – доцент). Канд. хімічних наук (1988). Автор понад 150 наукових публікацій, монографії.

Сфера наукових інтересів – хімія гетерополікомплексів та їх практичне, зокрема аналітичне, застосування, обробка потенціометричних та спектрофотометричних даних із застосуванням комп'ютерної техніки. Читав курс статистичної обробки експерименту в хімії, спецкурси з аналітичної хімії. Працює над виконанням докторської дисертації.

Коробова Ірина Вікторівна, доцент. Народилася 9.11.1957 р. в м. Запоріжжі. Закінчила ДДУ (1980), аспірантуру ДМетАУ (1992), канд. хімічних

наук (1994). В 1980–1987 рр. працювала на ВО «Моторостроитель» (м. Запоріжжя). На кафедрі з 1994 р. (з 1998 р. – доцент). Автор понад 100 наукових публікацій, в тому числі 2 навчальних посібників з грифом МОНУ.

Сфера наукових інтересів – одержання композиційних електрохімічних покриттів з різними функціональними властивостями, аналіз об'єктів навколишнього середовища. Читає курс з загальної аналітичної хімії, аналітичної хімії повітря, спецкурси «Електрохімічні методи аналізу», «Аналіз лікарських препаратів».

Сидорова Лариса Петрівна, доцент. Народилася 22.12.1967 р. в сел. Веселе Запорізької обл. Закінчила ДДУ (1990), аспірантуру цього вузу (1993), кандидат хімічних наук (1994). На кафедрі працює з 1994 р. (з 1997 р. – доцент). Автор понад 100 наукових публікацій, в тому числі 3 навчальних посібників з грифом МОНУ.

Наукові дослідження проводить в галузі посилення аналітичного сигналу, аналізу харчових продуктів та об'єктів навколишнього середовища. Читає курси з аналітичної хімії, екології, технічного аналізу, хімічної інформації.

Жук Лариса Петрівна, доцент. Народилася 28.06.1964 р. в м. Кривому Розі. Закінчила ДДУ в 1994 р. Канд. хімічних наук (1999). На кафедрі з 1995 р. Автор понад 100 публікацій.

Проводить дослідження модифікуючого впливу полімерних речовин на аналітичний сигнал. Читає курс аналітичної хімії студентам медичного і біологічного факультетів, спецкурси «Спектральні методи дослідження органічних реагентів», «Мікроаналіз органічних сполук».

Чмиленко Тетяна Степанівна, доцент. Народилася у 1948 р. в Дніпропетровську. Закінчила ДНУ (1971), канд. хімічних наук (1978). В ДНУ працює з 1997 р., автор понад 300 публікацій, у тому числі 30 авторських свідоцтв і патентів на винаходи. Вчитель-методист, Соросівський доцент (1996).

Сфера наукових інтересів – аналітична, органічна, біоорганічна та медична хімія, виявлення загальних закономірностей та алгоритмів впливу мікроелементів та ферментів на життєдіяльність людини, хіміко-аналітичні властивості асоціатів аналітичних реагентів з поліелектролітами. Читає курси «Аналітична хімія», «Інтелектуальна власність», «Аналіз та мікроаналіз органічних речовин».

Смітюк (Щеголіхіна) Наталія Михайлівна, доцент. Народилася 24.12.1974, випускниця ДНУ (1997), канд. хімічних наук (2004). На кафедрі – з 2002 р. Тематика наукових досліджень – інтенсифікація пробопідготовки дією ультразвуку при аналізі ґрунтів та геологічних об'єктів. Автор близько 60 публікацій, навчального посібника з грифом МОНУ. Викладає курси «Математичне моделювання експерименту в хімії», «Обробка та моделювання експерименту на ПЕОМ», «Спектральні методи аналізу» та ін.

Гуртова (Микуленко) Ольга Володимирівна, доцент. Народилася 28.09.1978 в м. Жовті Води, випускниця ДНУ (2001), канд. хімічних наук

(2005). На кафедрі працює з 2005 р., з 2006 р. – доцент. Читає курси з загальної аналітичної хімії, комп'ютерні курси, «Екологія».

Автор понад 70 публікацій. Наукові інтереси – модифікація аналітичних реагентів полівінілпіролідом, організовані середовища, кількісне визначення медичних об'єктів.

Худякова Світлана Миколаївна, доцент. Народилася 27.03.1958 р. в с. Ольховатка Донецької обл. Закінчила ДНУ (1982), канд. хімічних наук (2006). На кафедрі з 2007 р., з 2010 р. – доцент. Читає курси «Методи розділення та концентрування в аналізі», «Аналітична хімія навколишнього середовища» та ін.

Автор близько 70 наукових праць. Наукові інтереси – визначення благородних металів, розробка іоноселективних електродів, методів концентрування.

Сасвич Оксана Володимирівна, старший викладач, канд. хімічних наук (2010), народилася 5.12.1966 р. в Дніпропетровську. Закінчила ДДУ (1986), працює в університеті з 2000 р., на кафедрі – з 2007 р. Проводить дослідження в галузі пробопідготовки біомедицинських об'єктів. Автор близько 40 публікацій, в тому числі довідника з грифом МОНУ. Викладає курси «Екологія», «Технічний аналіз», «Контроль продуктів харчування» та ін.

Маторіна Катерина В'ячеславівна, асистент, канд. хімічних наук (2010). Народилася 9.11.1982 р. в Дніпропетровську. Закінчила ДНУ (2005). На кафедрі працює з 2008 р. Автор 45 наукових праць. Сфера наукових інтересів – застосування органічних реагентів в аналітичній практиці, їх модифікація полімерами в організованих середовищах. Проводить практичні заняття з аналітичної хімії і спецкурсів.

* * *

Коваль Валентина Іванівна, зав. лабораторією, на кафедрі працює з початку 70-х років.

Ізмалкова Олена Михайлівна, ст. лаборант, на кафедрі – з 80-х рр.

Горбачевська Лідія Дмитрівна, ст. лаборант, на кафедрі – з 90-х рр.

3.3.4. Аспіранти та співробітники, що захистили кандидатські дисертації

Дисертант	Рік захисту	Науковий керівник
Стефановський В. Ф.	1936	У 30-ті та перші післявоєнні роки виконанням кандидатських дисертацій керували Занько А. М. та Стефановський В. Ф.
Гусинська С. А.	30-і	
Давидов О. Л.	30-і	
Тимченко Е. В.	30-і	
Чорний А. Т.	30-і	
Гаухман М. С.	1939	
Резнік Б. Є.	1939	
Круговий Н. С.	1939	

Сердюк Л. С.	1944	
Фельдман М. М	1945	
Василенко В. Д.	1946	
Чернова О. К.	1948	
Федорова Г. П.	1953	Резнік Б. Є.
Длугач Р. Ю.	1954	Резнік Б. Є.
Ганзбург Г. М.	1954	Резнік Б. Є.
Голобородько (Силіч) Л. Ф.	1964	Сердюк Л. С.
Циганок Л. П.	1966	Резнік Б. Є.
Хатнюк Л. І.	60-і	Сердюк Л. С.
Лазоріна С. М.	1966	Сердюк Л. С.
Новак В. П.	1967	Резнік Б. Є.
Дорошков В. Я.	1967	Чуйко В. Т.
Смирна В. С.	1968	Сердюк Л. С.
Можаровська Г.	1968	Сердюк Л. С.
Воротягіна В. Д.	1969	Резнік Б. Є.
Мальцева Г. В.	1970	Резнік Б. Є., Ганзбург Г. М.
Чорноморченко Л. І.	1971	Чуйко В. Т., Ахметшин А. Г.
Довгаль В. І.	1972	Сердюк Л. С.
Стаценко (Григор'єва) В. П.	1972	Резнік Б. Є. Циганок Л. П.
Вершинін В. І.	1972	Чуйко В. Т., Резнік Б. Є.
Царьова (Ковальова) Н. В.	1973	Чуйко В. Т.
Чмиленко Ф. О.	1974	Чуйко В. Т.
Хмельникова (Беляєва) Л. І.	1974	Резнік Б. Є.
Клейнерман Т. В.	1974	Циганок Л. П.
Вільдт А. Л.	1975	Циганок Л. П.
Сорокіна Л. В.	1977	Циганок Л. П.
Сухова Н. С.	1977	Циганок Л. П.
Мартинов А. П.	1978	Резнік Б. Є.
Погранична Р. М.	1978	Резнік Б. Є.
Ткач В. І.	1980	Циганок Л. П.
Щербина Н. І.	1985	Циганок Л. П.
Вишнікін А. Б.	1988	Циганок Л. П.
Бакланов О. М.	1991	Чмиленко Ф. О.
Шиханова Н. О.	1992	Циганок Л. П.
Нетесіна І. П.	1992	Циганок Л. П.
Глухова О. І.	1992	Циганок Л. П.
Сидорова Л. П.	1994	Чмиленко Ф. О.

Кирилова В. В.	1995	Циганок Л. П.
Піскун Ю. М.	1996	Чмиленко Ф. О., Чмиленко Т. С.
Шевчук (Бакланова) Л. В.	1997	Чмиленко Ф. О.
Карандєєва Н. І.	1998	Ткач В. І.
Жук Л. П.	1999	Чмиленко Ф. О.
Вакуліч А.М.	1999	Циганок Л. П.
Кольцова О. Г.	1999	Циганок Л. П.
Деркач Т. М.	2000	Чмиленко Ф. О.
Бубель (Івон) Т. О.	2000	Циганок Л. П.
Мушик О. В.	2000	Ткач В. І.
Харун М. В.	2002	Чмиленко Ф. О.
Смітюк Н. М.	2004	Чмиленко Ф. О.
Микуленко О. В.	2005	Чмиленко Ф. О.
Воропаєв В. О.	2005	Чмиленко Ф. О.
Бохан Ю. В.	2005	Чмиленко Ф. О.
Вишнікіна О. В.	2006	Чмиленко Ф. О.
Худякова С. М.	2006	Чмиленко Ф. О.
Аль Швіят	2007	Вишнікін А. Б.
Терещенко О.В.	2009	Чмиленко Т.С.
Саєвич О.В.	2010	Чмиленко Ф.О.
Маторіна К.В.	2010	Чмиленко Т.С.

3.4. Викладачі та співробітники кафедри фізичної хімії

3.4.1. Завідувачі кафедри

- 1918–1921 проф. Тимофєєв Г. Ю.
1921–1923 проф. Писаржевський Л. В.
1924–1930 доц. (з 1926 р. проф.) Бродський О. І.
1930–1933 доц. Ройтер В. А.
1934–1937 чл.-кор. АН УРСР Фінкельштейн В. С.
1937–1941 доц. Філіпова Н. С.
1944–1961 доц. Скарре О. К.
1961–1969 доц. Гречановський В. Ф.
1969–1998 доц. (з 1974 – професор) Лошкарьов Ю. М.
1998–1999 доц. Коваленко В. С.
1999– до ц.ч. доц. Коробов В. І.

3.4.2. Викладачі та співробітники, що працювали на кафедрі

Тимофєєв Гаврило Юхимович*, професор, зав. кафедри, працював на кафедрі у 1918–1921 рр.

Писаржевський Лев Володимирович*, зав. кафедри, професор, на кафедрі – у 1921–1924 рр.

Бродський Олександр Ілліч*, професор, зав. кафедри, на кафедрі – з 1923 до 1933 р.

Афанасьєв Олексій Сергійович*, асистент, на кафедрі – у 1924–1928 рр.

Ройтер Володимир Андрійович*, професор, зав. кафедри, працював на кафедрі у 1924–1933 рр.

Фінкельштейн Володимир Соломонович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі – у 1933–1937 рр.

Філіпова Ніна Стефанівна**, доцент, на кафедрі працювала у 1930-ті роки.

Тартаковський І. С., доцент, працював на кафедрі у передвоєнні роки, загинув на фронті.

Неймарк Ізраїль Євсійович, доцент, працював на кафедрі у передвоєнні роки. Пізніше – один з провідних спеціалістів ІФХ АН УРСР.

Москович С. М., працював на кафедрі у передвоєнні роки.

Дикова М. Г., доцент, канд. хімічних наук (1953), працювала на кафедрі у 1930-ті роки.

Хейфец Йосип С., випускник ДДУ (1937), канд. хімічних наук (1940), працював на кафедрі у передвоєнні роки.

Гориславець І. О., канд. хімічних наук (1940), на кафедрі працював у передвоєнні роки, вів дослідження механізмів нітрування.

Манжелей М. Е., асистент, випускниця 1937 р., на кафедрі працювала у передвоєнні роки.

Галушко Віктор Прокопович*, доцент. Працював на кафедрі з 1938 до 1950 р.

Скарре Оскар Карлович**, доцент, зав. кафедри, на кафедрі – в 1944–1968 рр.

Терешкевич (Крупнікова) Маргарита Осипівна**, доцент, на кафедрі – в 1944–1972 рр.

Рапштинська Євгенія Андріївна, асистент, на кафедрі – з 1947 до 1970 р., вела лабораторні та семінарські заняття з фізичної хімії, спектрального аналізу.

Гречановський Василь Федорович**, доцент, зав. кафедри, на кафедрі – з 1948 до 1988 р.

Ємельяненко Георгій Арсентійович, асистент, на кафедрі працював у 1950–1954 рр. (див. каф. неорганічної хімії).

Батурін Анатолій Микитович, 14.11.1931 – 5.05.2009 рр., доцент (1970), на кафедрі – в 1954–99 рр. Народився в Дніпропетровську. Закінчив ДДУ (1954),

аспірантуру цього вузу (1963). В 1964–1965 рр. проходив стажування в Гарвардському університеті (США). Канд. хімічних наук (1969). Автор понад 60 наукових публікацій, 2-х навчальних посібників. Протягом багатьох років читав на хімфаку курс квантової механіки та квантової хімії. Сфера наукових інтересів – наводнювання металів у процесах електроосадження, квантово-хімічні розрахунки реакційної здатності сполук.

Длугач Раїса Юхимівна, доцент, канд. хімічних наук (1954). Народилася в 1913 р. у Вінницькій обл., на кафедрі – з 1959 до 1971 рр. Читала курс фізичної хімії студентам природничих факультетів. Вела наукові дослідження з фізичної хімії розчинів.

Кудрін Юрій Сергійович (4.10.1932 – 17.06.2008), старший викладач. Народився на ст. Знаменка Кіровоградської обл. Закінчив хімічний факультет ДДУ (1955), працював учителем (1955–1956), асистентом кафедри фізичної хімії ДМетІ (1956–1962). З 1962 р. – на кафедрі фізичної хімії університету. Читав курси «Фізична хімія», «Чисельні методи в хімії», «Статистична обробка результатів експерименту», проводив практикуми з фізичної хімії. Один з найерудованіших викладачів факультету. Наукові дослідження стосуються методики викладання хімії у вищій та середній школі.

Куратова (Шелехова) Тамара Серапіонівна, доцент. Народилася 9.02.1935 р. в Дніпропетровську, закінчила ДДУ в 1958 р., канд. хімічних наук (1967), на кафедрі – в 1968–1973 рр. Читала спецкурси з хімії ізотопів. Вела наукові дослідження в галузі теорії розчинів та хімії ізотопів.

Селіна (Гарус) Людмила Іванівна (1938–2005), асистент (1966–1972 рр.), канд. хімічних наук (1969). В 70-80-ті роки – науковий співробітник науково-дослідної частини кафедри.

Волкова (Рудич) Світлана Андріївна, народилася у 1941 р., канд. хімічних наук (1970), асистент (1968–1976). Проводила дослідження в галузі хімії ізотопів. З 1976 р. – доцент в ряді ВНЗ м. Херсона.

Малая Раїса Василівна, народилася 18.01.1939 р., доцент, канд. хімічних наук (1972). На кафедрі працювала в 1969–1997, 2001–02 рр. Читала курс будови речовини, спецкурс із статистичної термодинаміки. Наукові дослідження присвячені теорії електроосадження металів, зокрема кадмію, в присутності поверхнево-активних речовин. Автор понад 50 публікацій.

Лошкар'єв Юрій Михайлович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі – з 1969 до 1998 р.

Рисаков Олександр Олексійович (19.02.1939-2002), випускник ДХТІ, канд. хімічних наук, старший викладач. На кафедрі працював у 1971–1986 рр., проводив наукові дослідження з електрохімічної корозії металів, читав спецкурси з електрохімічної кінетики.

Варгалюк Віктор Федорович*, доцент, на кафедрі працював у 1972–1996 рр.

Ковтун Віталій Никифорович**, доцент, на кафедрі – у 1979–2006 рр.

Варенко Євген Семенович (1939–1999), доцент. Народився в 1939 р. в с. Попасне Перещепинського району Дніпропетровської обл. Закінчив ДХТІ, аспірантуру кафедри технічної хімії. Канд. хімічних наук (1968). На кафедрі працював у 1979–1998 рр. Проводив дослідження з анодного розчинення металів, теорії електрополірування. Читав загальний курс кристалохімії, спецкурси з анодного розчинення та корозії металів.

Стець Надія Вікторівна, асистент, на кафедрі працювала в 1991–1992 рр. (див. каф. неорганічної хімії).

Косенко Ірина Миколаївна (народилася 26.12.1960 р.), асистент, кандидат хімічних наук (1992). На кафедрі працювала в 1992–1994 рр. Виконувала дослідження початкових стадій електрокристалізації металів.

Штеменко Людмила Василівна, доцент (1998). Народилася 16.06.1966 р. в с. Солоне Дніпропетровської обл. Закінчила ДДУ (1988), кандидат хімічних наук (1993), на кафедрі працювала в 1994–2005 рр. Читала курс будови речовини. Наукові інтереси – електрохімічне міднення, вплив ПАР на наводнювання металів. Автор понад 20 публікацій.

Ткач Володимир Іванович*, професор, на кафедрі – в 2000-2009 рр.

Куприк Алла Василівна, доцент, канд. хімічних наук (1970). Народилася 4.05.1940 р. в с. Ново-Іванівка Синельниківського району Дніпропетровської обл. Закінчила ДДУ (1962), аспірантуру цього вузу (1967). В 1968-2010 рр. – на кафедрі фізичної хімії, з 1977 р. – доцент.

Наукові дослідження проводить в галузі вивчення розчинів електролітів, будови подвійного електричного шару та впливу на неї адсорбції органічних речовин. Автор понад 50 наукових публікацій. Читала курси з фізичної та колоїдної хімії, спецкурси «Фізична хімія розчинів електролітів», «Будова ПЕШ і адсорбція», «Термодинаміка електрохімічних систем».

* * *

Ковердинський Давид Григорович, старший лаборант кафедри у 1960–1970-х рр.

Петренко Клавдія Ісидорівна, зав. лабораторією у 1960–1980-х рр.

Трегуб Марія Купріянівна, препаратор в 1960–1980-ті рр.

Цвіла Любов Михайлівна, старший лаборант у 1993–2007 рр.

Ніколенко Василь Олексійович, навчальний майстер, на факультеті працював з 1980-х рр. по 2010 р.

* * *

Кузнєцов Олександр Олександрович, наук. співробітник НДС, канд. хімічних наук. Вів дослідження з будови подвійного електричного шару (поч. 70-х років).

Житник Валентина Павлівна, ст. наук. співробітник, канд. хімічних наук (1982). Зав. наук.-дослідн. лабораторією електроосадження металів (кінець 80-х – початок 90-х рр.). Вела дослідження з електрокристалізації металів, розробки електролітів міднення.

Гнеденков Леонід Юрійович, наук. співробітник, канд. хімічних наук (1981), вів дослідження з розробки добавок ПАР для гальванотехніки.

Походенко Олег Володимирович, наук. співробітник, канд. хімічних наук (1993). Займався розробкою та впровадженням електролітів міднення (80-ті – поч. 90-х рр.).

Могиленко Володимир Федорович, наук. співробітник, вивчав теоретичні аспекти анодного розчинення металів. У ДДУ працював з 1974 до 2007 р.

Норвилло Надія Юрїївна, інженер, працювала за госпдоговірною тематикою (1967–1973 рр.), вела дослідження з електроосадження металів.

Гарнага Лариса Григорівна, інженер, виконувала госпдоговірні роботи з розробки електролітів для гальванотехніки (80-ті рр.).

Блинов Василь Михайлович, наук. співробітник. Займався розробкою та впровадженням у виробництво електролітів цинкування (80-ті роки).

Говорова Олена Михайлівна, наук. співробітник, канд. хімічних наук (1997). Вела дослідження з розробки електролітів міднення друкованих плат (90-ті роки).

Ткалик Тетяна Олександрівна, мол. наук. співробітник, випускниця ДДУ 2006 р. Роботи в галузі технологій гальваностегії.

3.4.3. Викладачі та співробітники, що працюють на кафедрі* сьогодні

Трофименко Віталій Володимирович**, доцент, на кафедрі з 1971 року.

Тарасова (Снеткова) Любов Павлівна, доцент, канд. хімічних наук (1969). Народилася 5.12.1941 р. в м. Ташкенті Узб. РСР. Закінчила хімічний факультет ДДУ (1965). Працювала на кафедрі технічної хімії, з 1969 року – старший викладач, а з 1971 року – доцент кафедри фізичної хімії.

Наукові інтереси зосереджені в галузі вивчення впливу ПАР на електроосадження та анодне розчинення металів. Автор понад 50 наукових публікацій. Читає курси колоїдної хімії, фізичної та колоїдної хімії, спецкурси.

Коваленко Валерій Сергійович**, доцент, на кафедрі – з 1971 р.

Коробов Віктор Іванович**, доцент, завідувач кафедри з 1999 р.

Юрченко Наталя Петрівна, доцент, канд. хімічних наук (2005). Народилася 26.12.1974 в м. Горлівці Донецької обл. Закінчила ДДУ в 1996 р. Автор понад 30 наукових праць.

Основний напрямок наукових досліджень – вивчення початкових стадій електрокристалізації металів, методи їх дослідження. Читає курси: «Фізична хімія», «Комп'ютерна хімія», «Об'єктно-орієнтоване програмування».

Плясовська Катерина Андріївна, старший викладач. Народилася 7.04.1975 р. у Дніпропетровську. Випускниця ДДУ 1997 р. Наукові дослідження проводить у галузі анодного розчинення металів у неводних розчинах. Автор

* з 2010 р. – кафедри фізичної та неорганічної хімії

понад 20 публікацій. Читає курси квантової механіки і квантової хімії, будови речовини.

Медведєва Ірина Анатоліївна, старший викладач. Народилася 1.01.1975 р. у м. Могилів-Подільський Вінницької обл. Випускниця ДДУ 1997 р. Наукові дослідження проводить в галузі комп'ютерного моделювання електрохімічних систем. Автор понад 20 наукових праць. Читає курс біонеорганічної, біофізичної та колоїдної хімії, веде загальні та спеціальні практикуми з електрохімії.

Криштоп Юрій Григорович, старший викладач. Народився 7.02.1980 р. в с. Жданове Солонянського району Дніпропетровської обл. Випускник ДНУ 2002 р. Основна тематика наукових досліджень – вивчення початкових стадій електроосадження металів. Автор близько 40 наукових публікацій. Проводить загальні та спеціальні практикуми, читає курс фізичної хімії для технічних спеціальностей.

Стець Надія Вікторівна, доцент, на кафедрі – в 1991-1992 рр. та з 2010 (див. каф. неорганічної хімії).

Цокур Наталія Іванівна, ст. викладач, на кафедрі – з 2010 р. (див. каф. неорганічної хімії).

Полонський Володимир Анатолійович, доцент, на кафедрі – з 2010 р. (див. каф. неорганічної хімії).

Борщевич Лариса Вікторівна, доцент, на кафедрі – з 2010 р. (див. каф. неорганічної хімії).

Шевченко Людмила Василівна, доцент, на кафедрі – з 2010 р. (див. каф. неорганічної хімії).

Деркач Тетяна Михайлівна**, доцент, на кафедрі – з 2010 р.

Чернушенко Олена Олександрівна, доцент, на кафедрі – з 2010 р. (див. каф. неорганічної хімії).

Бондаренко Анна Вікторівна, старший викладач, на кафедрі – з 2010 р. (див. каф. неорганічної хімії).

* * *

Артамонова Ольга Олександрівна, зав. лабораторією кафедри, випускниця ДДУ 1972 р., на кафедрі працює з 1968 р.

Білоусова Надія Костянтинівна, старший лаборант, випускниця ДДУ 1974 р., на кафедрі працює з 1971 р.

Бормотова Зоя Леонідівна, старший лаборант, на кафедрі працює з початку 1990-х рр.

Орлата Олена Олександрівна, старший лаборант, на кафедрі – з 2009 р.

* * *

Наукові співробітники НДЛ електроосадження металів

Іванко Вікторія Степанівна, ст. наук. співробітник, зав. лабораторією. Випускниця ДДУ 1972 р., канд. хімічних наук (1980). На кафедрі працює з

1975 р. Веде дослідження в галузі електрохімії металів, зокрема розробки нових технологій гальванотехніки.

Петренко Ліна Володимирівна, наук. співробітник, випускниця ДДУ 1997 р. Досліджує. умови одержання легованих покриттів, процеси корозії та анодного розчинення металів.

Орленко Ольга Сергіївна, наук. співробітник, випускниця ДДУ 2006 р. Досліджує процеси електрокристалізації металів в присутності ПАР.

Єфіменко Олена Валеріївна, наук. співробітник, випускниця ДДУ 1997 р. Веде дослідження процесів електроосадження металів.

Середюк Володимир Олександрович, мол. наук. співробітник, випускник ДДУ 2002 р., веде дослідження в галузі комп'ютерного моделювання хімічних та електрохімічних процесів.

Полтавець Вероніка Володимирівна, пров. інженер, вивчає процеси електроосадження металів, електрохімічну поведінку їх оксидів.

3.4.4. Аспіранти та співробітники, що захистили кандидатські дисертації.

Дисертант	Рік захисту	Науковий керівник
Ройтер В. А.	30-ті роки	У довоєнні роки виконанням кандидатських дисертацій керували проф. Бродський О. І., проф. Поляков М. В., проф. Ройтер В. А., в.о. проф. Афанасьєв О. С., доц. Філіпова Н. С.
Філіпова Н. С.	30-ті роки	
Тартаковський І. С.	30-ті роки	
Галушко В. П.	1940	
Гориславець І. О.	1940	
Хейфец Й. С.	1940	
Гречановський В. Ф.	1950	Розенберг М. А., Скарре О. К.
Ємельяненко Г. А.	1951	Галушко В. П.
Терешкевич М. О.	1952	Скарре О. К.
Пожидаєва Е.	1966	Терешкевич М. О.
Куратова Т. С.	1967	Терешкевич М. О., Скарре О. К.
Батурін А. М.	1969	Скарре О. К.
Снеткова (Тарасова) Л. П.	1969	Лошкар'єв Ю. М.
Гарус (Селіна) Л. І.	1969	Терешкевич М. О.
Волкова С. А.	1970	Терешкевич М. О.

Куприк А. В.	1970	Терешкевич М. О.
Малая Р. В.	1972	Лошкаръов Ю. М.
Івашина Г. А.	1972	Терешкевич М. О.
Валенчук М. Й.	1973	Терешкевич М. О.
Омельченко В. О.	1973	Лошкаръов Ю. М., Рисаков О. О.
Лівшиць А. Б.	1973	Лошкаръов Ю. М.
Купрін В. П.	1974	Лошкаръов Ю. М., Григорьев М. Б.
Плахотник А. В.	1975	Лошкаръов Ю. М.
Булавка В. А.	1976	Лошкаръов Ю. М., Григорьев М. Б.
Варгалюк В. Ф.	1976	Лошкаръов Ю. М.
Коваленко В. С.	1977	Лошкаръов Ю. М., Трофименко В. В.
Литовка Г. П.	1978	Лошкаръов Ю. М., Трофименко В. В.
Іванко В. С.	1980	Лошкаръов Ю. М.
Житник В. П.	1982	Лошкаръов Ю. М., Трофименко В. В.
Пикельний О. Я.	1982	Лошкаръов Ю. М.
Журавель В. П.	1983	Ковтун В. Н.
Полонський В. А.	1987	Лошкаръов Ю. М.
Стець Н. В.	1990	Лошкаръов Ю. М., Варгалюк В. Ф.
Коробов В. І.	1992	Лошкаръов Ю. М.
Косенко І. М.	1992	Лошкаръов Ю. М., Трофименко В. В.
Журавльова А. В.	1992	Ковтун В. Н.
Походенко О. В.	1993	Лошкаръов Ю. М., Житник В. П.
Штеменко Л. В.	1993	Лошкаръов Ю. М., Варгалюк В. Ф.
Говорова О. М.	1997	Лошкаръов Ю. М.
Юрченко Н. П.	2005	Трофименко В. В.

3.5. Викладачі та сівробітники кафедри технічної хімії

3.5.1. Завідувачі кафедри

1922–1929 проф. Коршун Ю. В.

1930–1941, 1946–1950 доц. Масальський В. Л.

1950–1978 доц. (з 1962 – професор) Галушко В. П.

(У 1978 р. кафедру технічної хімії закрили).

3.5.2. Викладачі та співробітники, що працювали на кафедрі

Коршун Юрій Васильович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі працював у 1922–1929 рр.

Гусинська С. А., асистент кафедри у 20-ті роки.

Біла М. П., асистент кафедри у 20-ті рр.

Панасенко, асистент кафедри у 20-ті рр.

Масальський Владислав Люціанович**, доцент, зав. кафедри, працював на кафедрі у 1926–1966 рр.

Гаухман Марія Самойлівна, асистент (1933–1935 рр.).

Федаш Петро Михайлович**, доцент, на кафедрі – у 1946–1978 рр.

Галушко Віктор Прокопович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі – у 1950–1978 рр.

Завгородня Катерина Федорівна (народилася 4.03.1928), доцент, на кафедрі – з 1953 до 1978 р. Випускниця ДДУ 1949 р., канд. хімічних наук (1953). Тривалий час читала курс загальної хімічної технології. Наукові інтереси – дослідження процесів катодного осадження металів із розчинів при високих густинах струму; умови одержання порошків металів. Керувала виконанням 2 кандидатських дисертацій.

Ковтун Віталій Никифорович**, доцент, працював на кафедрі у 1961–1978 рр.

Варенко Євген Семенович, доцент, на кафедрі – з 1966 до 1978 рр. (див. каф. фізичної хімії)

Родак (Яновська) Юлія Павлівна (10.09.1930–24.02.2004), випускниця ДДУ 1953 р., доцент, канд. хімічних наук (1968). Читала курси «Процеси і апарати хімічної технології», «Методика викладання хімії». Вивчала умови одержання порошків металів шляхом катодного відновлення важкорозчинних сполук.

Троценко Володимир Іванович, доцент, канд. хімічних наук (1970). Народився 2.10.1940 р. в м. Рильськ Курської обл., закінчив ДДУ (1962). Основні наукові інтереси – вивчення умов одержання порошків металів, розробка технології отримання мідної фольги. Лауреат премії Ради Міністрів СРСР (1990).

Журавльова Аліна Борисівна (народилася 13.09.1939 р.), асистент, канд. хімічних наук (1975). У 80–90-ті роки – зав. науково-дослідною лабораторією друкованих плат (ДДУ). Лауреат премії Ради Міністрів СРСР (1990).

Грещик Анатолій Михайлович (1946 р. н.), асистент, канд. хімічних наук (1974). На кафедрі – в 70-ті рр.

Болгов Володимир Іванович, асистент, канд. хімічних наук (1972). На кафедрі – в 70-ті рр.

* * *

Кальницька Людмила Степанівна, зав. лабораторією кафедри в 1960–1970-ті рр.

Лисичкіна Юлія Йосипівна, лаборант у 1960–1970-х рр.

Ляшенко Лідія Іванівна, ст. лаборант, на кафедрі працювала в 60–70-ті рр. (див. каф. хімії та хімітехнології ВМС).

3.5.3. Аспіранти та співробітники, що захистили кандидатські дисертації.

Дисертант	Рік захисту	Науковий керівник
Масальський В. Л.	1937	
Федаш П. М.	1951	Галушко В. П.
Завгородня К. Ф.	1953	Галушко В. П.
Лошкар'юв Ю. М.	1965	Галушко В. П.
Ковтун В. Н.	1965	Галушко В. П.
Лімін Б. Є.	1966	Галушко В. П.
Родак Ю. П.	1968	Галушко В. П.
Варенко Є. С.	1968	Ковтун В. Н.
Троценко В. І.	1970	Галушко В. П.
Подольська Н. В.	1972	Галушко В. П.
Болгов В. І.	1972	Федаш П. М.
Мешко В. Д.	1973	Ковтун В. Н.
Пряхін Р. Р.	1973	Галушко В. П.
Грешик А. М.	1975	Ковтун В. Н.
Журавльова А. Б.	1975	Галушко В. П., Троценко В. І.
Інютіна Т. Ю.	1980	Галушко В. П., Завгородня К. Ф.
Луб'янова В. І.	1981	Галушко В. П., Завгородня К. Ф.

3.6. Викладачі та співробітники кафедри органічної хімії

3.6.1. Завідувачі кафедри

1918	проф. Тимофєєв Г. Ю.
1918–1922	проф. Коновалов Д. П.
1922–1929	проф. Коршун Ю. В.
1930–1941	доц. Березовська Ф. І.
1946–1955	проф. Березовська Ф. І.
1955–1957	доц. Юрилїна Л. М.
1957–1979	проф. Малиновський М. С.
1979–1993	доц. (з 1985–професор) Дрюк В. Г.
1993–1995	доц. Глушко Л. П.
1995–1997	доц. Божанова Н. Я.

1997–2004 доц. Івонін С. П.
2004– до ц.ч. доц. Оковитий С. І.

3.6.2. Викладачі та співробітники, що працювали на кафедрі

Тимофєєв Гаврило Юхимович*, професор, зав. кафедрою в 1918 році.

Коновалов Дмитро Петрович*, професор, зав. кафедрою в 1918–1922 рр.

Коршун Юрій (Георгій) Васильович*, професор, зав. кафедрою в 1922–1929 рр.

Ролл Клара Володимирівна*, доцент, на кафедрі працювала в 20-ті роки.

Березовська Фанні Ізраїлівна*, професор, зав. кафедри, на кафедрі з 1924 до 1955 р.

Семихатова О. Н., доцент, на кафедрі працювала в 30-і роки, вивчала перекисні сполуки та умови їх розкладу.

Коган М. С., асистент (30-ті роки), дослідження органічних пероксидів та кінетики їх розкладу.

Ашкіназі М. С., асистент (30-ті роки), порводила дослідження із спектрального аналізу.

Любарський Г. Д., асистент (30-ті роки), вів дослідження з органічного каталізу та спектропоглигнання.

Шапошникова М. І., (30-ті роки).

Юдасіна Олександра Григорівна (Шейна Гершківна), доцент. Народилася в 1914 р. у Катеринославі. Закінчила ДДУ (1938), канд. хімічних наук (1947). На кафедрі працювала в 40–80-ті роки. Сфера наукових інтересів – дослідження перекисних сполук, кінетика їх розкладу, вивчення властивостей та розробка методів синтезу епоксидних сполук. За розробку нового методу одержання епоксидів та впровадження його у виробництво нагороджена (1968 р.) премією ВХТ ім. Менделєєва.

Юриліна Лідія Михайлівна**, доцент, в.о. зав. кафедри, на кафедрі працювала в 40–50-ті рр.

Гігіс Семен Семенович, доцент. Народився в 1920 р. у сел. Соболівка Теплинського району Вінницької обл. Навчався в Київському університеті (1938-1941 рр.), закінчив Одеський університет (1942 р.). Учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений двома медалями. На кафедрі працював з 1946 р. (з 1955 р. – доцент) до 1960 р. Канд. хімічних наук (1954). Наукові інтереси – вивчення кольорових реакцій полінітропохідних ароматичних вуглеводнів. У 70–90-х роках працював у ВНЗ Росії, автор практикуму з органічної хімії для вищої школи, популярної брошури „Пластмассы и их применение”.

Соломко (Попільнюк) Зінаїда Пилипівна*, професор, на кафедрі – в 1952–2001 рр.

Крижановський А. К., асистент, на кафедрі в 40-ті роки.

Шольта Ія Генріхівна, асистент, випускниця ДДУ (1941 р.), на кафедрі працювала в 50-ті роки.

Гришко Наталія Іванівна, асистент (1953–1956 рр.). Народилася 23.07.1924 р. в м. Мелітополі Запорізької обл., закінчила ДДУ у 1949 р., канд. хімічних наук (1959). Наукові дослідження вела у галузі похідних органічних сульфокислот.

Кипарисова А. Г., асистент, випускниця ДДУ (1955 р.), на кафедрі працювала у другій половині 50-х років.

Юрко Дмитро Григорович, доцент. Народився 26.09.1911 р. в с. Трудолюбівка Дніпропетровської обл., випускник ДДУ (1947), канд. хімічних наук (1952). Учасник Великої Вітчизняної війни, офіцер-артилерист, нагороджений орденами і медалями. В ДДУ працював з другої половини 40-х років (на кафедрі – в 50–80-ті рр.). Проводив дослідження властивостей фосфорорганічних сполук, синтезував ряд фосфор-ртуть органічних сполук з великою фізіологічною активністю. Читав загальний курс „Хімія високомолекулярних сполук”, спецкурси з органічної хімії. Неодноразово обирався членом проф- та партбюро факультету, профкому ДДУ.

Хмель Михайло Павлович, доцент, канд. хімічних наук (1966). Народився 8.11.1928 р. в с. Федорівка Карлівського району Полтавської обл. закінчив Дніпропетровський фармацевтичний інститут (1954), аспірантуру ДДУ (1964). На кафедрі працював у 1960–1990 рр. (з 1967 р. – доцент), проводив дослідження в галузі епоксидування на основі похідних епоксидних сполук, розробив препарати, що знижують кров'яний тиск. Читав загальний курс „Хімія ВМС”, спецкурси.

Малиновський Михайло Сергійович*, професор, зав. кафедри, на кафедрі працював у 1956–1985 рр.

Глушко (Правда) Лариса Петрівна**, доцент, зав. кафедри, на кафедрі – з 1960 до 1990 р.

Дрюк Валерій Григорович*, професор на кафедрі працював у 1967–1993 рр.

Корчагіна Алла Михайлівна, доцент, канд. хімічних наук (1970). Народилася 16.02.1933 р. в Дніпродзержинську, закінчила ДДУ (1955), аспірантуру цього закладу (1966). Наукові дослідження присвячені синтезу епоксидних сполук та їх похідних, вивченню властивостей кремнійорганічних епоксидів та їх застосуванню.

Гергель Людмила Георгіївна, асистент, на кафедрі – в 60-ті роки. Дослідження присвячені вивченню умов синтезу сульфамідних препаратів.

Брайченко Вікторія Тимофіївна, асистент, канд. хімічних наук (1972). На кафедрі працювала в кінці 60-х – 70-х роках.

Авраменко Віктор Іванович**, доцент, на кафедрі працював у 1970-ті – 2000-ні рр.

Кривошесва Неоніла Григорівна, доцент. Народилася 31.01.1940 р. в м. Красноармійськ Донецької обл. Закінчила ДДУ (1961), аспірантуру цього вузу (1966), канд. хімічних наук (1971). На кафедрі працювала з 1961 р. (з 1975 р. – доцент) до кінця 90-х років. Автор 60 наукових публікацій, 8

авторських свідоцтв на винаходи. Сфера наукових інтересів – хімія епоксидних сполук, реакція епоксидування. Читала курси органічної хімії, спецкурс з хімії пестицидів.

Куручкін Олександр Федорович**, доцент, на кафедрі працював у 70-ті – 1994 рр.

Божанова Неллі Яківна**, доцент, в.о. зав. кафедри, на кафедрі в 1964–2005 рр.

Галушкін Сергій Михайлович, асистент, канд. хімічних наук (1992), на кафедрі працював на початку 1990-х років.

Клебанський Євген Олегович, доцент, канд. хімічних наук, на кафедрі працював у 90-ті роки.

Івонін Сергій Павлович**, доцент, доктор хімічних наук, зав. кафедри 1998–2004 рр.

Божанов Володимир Ігоревич, асистент, канд. хімічних наук (2003). На кафедрі працював на початку 2000-х рр., проводив дослідження гетероциклічних сполук.

* * *

Походенко Ніна Іванівна, наук. співробітник (70-ті–80-ті роки), займалась вивченням оксиранів та їх похідних, виконанням робіт госпдоговірної тематики. Канд. хімічних наук (1973).

Філоник Ірина Олександрівна, інженер, виконувала госпдоговірні роботи (кін. 70-х – поч. 80-х рр.). Канд. біологічних наук (1989).

Кардаш Наталія, інженер, виконувала госпдоговірні роботи (70-ті роки).

Ларіонова Валентина Геннадіївна, мол. наук. співробітник, канд. хімічних наук (1973), виконувала переважно дослідження за госпдоговорами (70-ті – поч. 90-х рр.).

Гулівець Ігор Лукич, інженер, виконував роботи за госпдоговорами (1970-ті рр.).

Гулівець Вікторія Василівна, інженер, працювала за госпдоговірною тематикою в 1970-ті рр.

Пікалов Віталій Леонідович, інженер, канд. хім. наук (1977), виконував госпдоговірні роботи (1970-ті рр.).

Горбонос Юхим Петрович, ст. науковий співробітник (1970-ті рр.), виконував госпдоговірні роботи.

Белова Лариса Федорівна, інженер, працювала за госпдоговорами (1970-ті рр.).

Штамбург Василь Георгійович**, ст. наук. співробітник, доктор хімічних наук (2007).

* * *

Воропай Валентина Миколаївна, ст. лаборант у 60–80-ті рр., нагороджена Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1976 р.).

Журавльова Катерина Андріївна, зав. лабораторією в 70–80-ті роки.

Гновицька Ольга Дмитрівна, ст. лаборант(80-ті роки), зав. лабораторією в 90-ті роки.

Горова Марія Кіндратівна, ст. лаборант в 60-ті - перш. пол. 80-х рр.

Пончук Олександра Василівна, ст. лаборант (60-ті -1977 рр.).

Хмара Антоніна Володимирівна, препаратор (70-ті рр.).

Черняк Любов Василівна, зав. лабораторією (1975-1994 рр.).

Торубара Ірина Петрівна, ст. лаборант (1992-2008).

3.6.3. Викладачі та співробітники, що працюють на кафедрі сьогодні

Кас'ян Лілія Іванівна*, професор, на кафедрі з 1965 р.

Сеферова Марина Федорівна, доцент. Народилася 15.11.1962 р. в м. Коврові Володимирської обл. (Росія). Закінчила ДДУ (1985), аспірантуру. Канд. хімічних наук (1990), доцент (1995). Автор понад 80 наукових публікацій, монографії.

Наукові дослідження проводить у галузі епоксидних сполук. Читає курси з органічної та біоорганічної хімії, фізичних методів дослідження, спецкурс «Методи органічного синтезу». Обиралась депутатом Дніпропетровської обласної ради. **Оковитий Сергій Іванович***, доктор хімічних наук, завідувач кафедрою з 2004 р.

Дмитрікова Лариса Василівна, доцент. Народилася 3.12.1958 р. в м. Дніпродзержинську. Закінчила ДДУ (1983), аспірантуру ДХТІ (1988), канд. хімічних наук (1990). В університеті працює з 1989 року (з 1995 р. – доцент). Автор понад 60 наукових робіт.

Основні наукові інтереси пов'язані з дослідженням реагентних та електрохімічних методів руйнування токсичних органічних сполук, зокрема пестицидів. Читає курси «Фармацевтична хімія», «Методи синтезу лікарських сполук», ряд спецкурсів.

Аніщенко Андрій Олександрович, доцент. Народився 4.06.1973 р. у м. Дніпропетровську, закінчив ДНУ (1995), канд. хімічних наук (1999). На кафедрі з 1998 р.

Займається дослідженням систем, що містять ацилоїновий фрагмент; властивостей арил-гетерилглюкозальних та їх похідних. Автор близько 150 наукових публікацій, працює над виконанням докторської дисертації. Читає курси: «Органічна хімія» (біофак), «Хімія органічних сполук Фосфору та Сульфуру», «Фізико-хімічні методи дослідження органічних сполук».

Тарабара Ігор Миколайович, доцент. Народився 2.02.1974 р. в м. Новгород-Сіверський Чернігівської обл. Закінчив ДНУ, канд. хімічних наук (2000). Автор понад 200 публікацій, з них понад 60 наукових статей, 5 патентів, монографії (у співавторстві).

Основні напрямки наукових досліджень – методи синтезу, реакційна здатність похідних аліциклічних каркасних сполук, визначення їх спектральних характеристик, біологічної активності; дизайн нових біологічно активних

гетерополіциклічних сполук. Читає загальний курс органічної хімії, ряд спецкурсів. Стипендіат фонду Сороса (1998), Кабінету Міністрів України (2006–2008), працює над виконанням докторської дисертації.

Коптєва Світлана Дмитрівна, доцент, народилася 26.09.1968 р. в м. Синельникове Дніпропетровської обл. Закінчила ДДУ (1990), канд. хімічних наук (1999). На кафедрі працює з 1998 р. Автор понад 50 наукових публікацій.

Дослідження проводить у галузі вивчення діариламінів та їх гетероциклічних аналогів. Читає курси органічної хімії, «Хімія гетероциклічних сполук», «Охорона праці в галузі». З 2006 р. – заступник декана хімфаку.

Петухова Олена Ігорівна, доцент. Народилася 2.07.1971 р. в м. Лозова Харківської обл. Закінчила ДДУ (1993), канд. хімічних наук (2001). З 2005 р. – доцент. Автор понад 15 наукових робіт.

Наукові інтереси – реакційна здатність похідних піролу. Читає лекційні курси: «Органічна хімія» (для студентів-біологів), «Фармакогнозія», «Хімічна інформація та сертифікація лікарських сполук».

Бондаренко Ярослав Сергійович, доцент. Народився 7.05.1981 р. у м. Дніпропетровську, закінчив ДНУ (2003), кандидат хімічних наук (2007), на кафедрі – з 2007 р.

Головна сфера наукових інтересів – дослідження нітрогенвмісних поліциклічних сполук. Автор близько 50 наукових публікацій. Читає курс фармакології, проводить лабораторні заняття з органічної та комп'ютерної хімії.

* * *

Гапонов Олександр Олексійович, ст. наук. співробітник, кандидат хімічних наук (2009), веде дослідження в галузі нітрогенвмісних гетероциклічних сполук, займався розробкою методів синтезу добавок для гальванотехніки. В ДДУ – з 1987 р. Автор близько 50 публікацій.

Пальчиков Віталій Олександрович, ст. наук. співробітник, канд. хімічних наук (2008), веде дослідження в галузі каркасних гетероциклічних сполук, автор близько 120 публікацій.

Токар Андрій Володимирович, мол.наук. співробітник, канд. хімічних наук (2010). На кафедрі працює з 2008 р., виконує квантовомеханічні дослідження механізмів органічних реакцій.

* * *

Кравченко Світлана Володимирівна, ст. лаборант (з сер. 90-х рр.).

Соколова Ольга Геннадіївна, зав. лабораторією, на кафедрі працює з 2001 р.

Дерев'янка Тетяна Вікторівна, ст. лаборант (з 2000 р.).

3.6.4. Аспіранти та співробітники, що захистили кандидатські дисертації

Дисертант	Рік захисту	Науковий керівник
Березовська Ф. І.	1926	Писаржевский Л. В.
Юдасіна О. Г.	1947	Березовська Ф. І.
Юриліна Л. М.	1947	Березовська Ф. І.
Соломко З. П.	1952	Березовська Ф. І.
Юрко Д. Г.	1952	Березовська Ф. І.
Гітіс С. С.	1954	Березовська Ф. І., Резнік Б. Є.
Алексєєв В.	1962	
Скородська Т. С.	1963	Юдасіна О. Г., Малиновський М. С.
Глушко Л. П.	1965	Соломко З. П.
Хмель М. П.	1966	Малиновський М. С.
Тесленко О. П.	1968	Соломко З. П.
Дрюк В. Г.	1968	Малиновський М. С.
Кривошеева Н. Г.	1969	Малиновський М. С.
Кас`ян Л. І.	1970	Малиновський М. С.
Корчагіна А. М.	1970	Малиновський М. С., Юдасіна О. Г.
Половина Л. Н.	1971	Соломко З. П.
Курочкін О. Ф.	1971	Малиновський М. С.
Авраменко В. І.	1972	Малиновський М. С.
Брайченко В. Т.	1972	Соломко З. П.
Божанова Н. Я.	1972	Соломко З. П.
Походенко Н. І.	1972	Глушко Л. П.
Малиновська Т. М.	1973	Глушко Л. П.
Ларіонова В. Г.	1973	Малиновський М. С.
Овсяник В. Д.	1973	Малиновський М. С., Кас`ян Л. І.
Ткаченко В. С.	1974	Соломко З. П.
Васильченко С. А.	1974	Малиновський М. С., Дрюк В. Г.
Шамровська С.	1975	Малиновський М. С.
Баранов М. М.	1976	Малиновський М. С.
Резнікова Г. Г.	1977	Дрюк В. Г.
Пікалов В. Л.	1977	Соломко З. П.
Чмиленко Т. С.	1978	Соломко З. П.
Феденко В. С.	1980	Соломко З. П.
Гнеденков Л. Ю.	1981	Кас`ян Л. І.
Соболь Л. В.	1984	Соломко З. П.
Степанова Н. В.	1984	Кас`ян Л. І.
Бомбушкар М. Ф.	1988	Кас`ян Л. І.
Сеферова М. Ф.	1990	Дрюк В. Г., Кас`ян Л. І.
Прошкіна В. М.	1990	Соломко З. П.

1	2	3
Галушкін С. М.	1992	Дрюк В. Г.
Оковитий С. І.	1996	Кас`ян Л. І.
Гапонова Р. Г.	1997	Кас`ян Л. І.
Красновська О. Ю.	1999	Кас`ян Л. І.
Аніщенко А. О.	1999	Курочкін О. Ф., Івонін С. І.
Коптева С. Д.	1999	Івонін С. І.
Тарабара І. М.	2000	Кас`ян Л. І.
Петухова О. Ю.	2000	Глушко Л. П.
Голодаєва О. А.	2003	Кас`ян Л. І.
Божанов В. І.	2003	Івонін С. І.
Клоц Є. І.	2003	Івонін С. І.
Лопандін А.	2005	Івонін С. І.
Карпенко Д. В.	2005	Кас`ян Л. І.
Циганков О. В.	2005	Штамбург В. Г.
Святенко (Умрихіна) Л. К.	2006	Оковитий С. І.
Бондаренко Я. С.	2007	Кас`ян Л. І.
Пальчиков В. О.	2008	Кас`ян Л. І.
Гапонов О. О.	2009	Соломко З. П., Тарабара І. М.
Кравченко С. В.	2009	Штамбург В. Г.
Штамбург В. В.	2010	Аніщенко А. О.
Токар А.В.	2010	Оковитий С. І.

3.7. Викладачі та співробітники кафедри хімії та хімічної технології ВМС

3.7.1. Завідувачі кафедри

1994–2003 доц. Курочкін О. Ф.
 2003–2005 проф. Циганок Л. П.
 2005– до ц.ч.доц. Нестерова О. Ю.

3.7.2. Викладачі і співробітники, що працювали на кафедрі

Булавка Віктор Афанасійович (народився 11.04.1946 р.), доцент, випускник ДДУ 1969 р. Канд. хімічних наук (1976), дисертаційну роботу виконав в Інституті електрохімії АН СРСР (м. Москва). На кафедрі в – 1994–2007 рр. Працював також на кафедрах фізичної хімії, охорони праці та неорганічної хімії. У 80-90-і роки – заступник декана з навчальної роботи. Читав курси хімічної технології та безпеки життєдіяльності. Наукові дослідження присвячені переважно вивченню закономірностей адсорбції органічних речовин на металах.

Головня Володимир Борисович, асистент (1994–1996 рр.).

Ляпченко Олег Іванович, асистент (1994–1997 рр.).

Лісняк Антон Олександрович (1972 р. н.), ст. викладач. Закінчив УДХТУ (1994). На кафедрі працював у 1997–2002 рр. Наукові інтереси в сфері математичного моделювання хіміко-технологічних процесів, реології полімерів. Читав курс хімії технології, спецкурс «Комп'ютерні методи проектування полімерів».

Кабак Андрій Іванович (1973 р. н.), ст. викладач. Закінчив УДХТУ (1995), аспірантуру цього вузу (1998). На кафедрі працював у 1998–2003 рр. Автор близько 25 публікацій. Наукові дослідження проводив у галузі створення композиційних матеріалів на основі полімерних зв'язуючих. Читав курси «Урбоекологія», «Фізико-хімічні властивості полімерних матеріалів».

Шевченко Володимир Сергійович, асистент, на кафедрі – в 1999–2003 рр.

Груздєва Олена Володимирівна, асистент, народилася 3.07.1976 р., на кафедрі працювала в 2001–2007 рр. Викладала курси з математичного моделювання в хімічній технології, спецкурс з технології виробництва спецматеріалів. Основні наукові дослідження пов'язані з розробкою аналітичних реагентів на основі полігетерокомплексів.

Божанова Неллі Яківна **, доцент, на кафедрі працювала з 2006 по 2010 рр.

Федаш Володимир Петрович**, доцент, на кафедрі – в 2000–2010 рр.

* * *

Петухова Олена Ігорівна, ст. лаборант (1997–2003 рр.).

Самуха Алла Вікторівна, ст. лаборант (1998–2001 рр.).

Бершак Оксана Костянтинівна, ст. лаборант (2004–08 рр.).

3.7.3. Викладачі та співробітники, що працюють на кафедрі

Курочкін Олександр Федорович**, доцент, зав. кафедри, на кафедрі – з 1994 р.

Нестерова Олена Юріївна**, доцент, зав. кафедри, на кафедрі – з 1994 р.

Спорягін Едуард Олексійович*, професор, на кафедрі – з 1997 р.

Суровцев Олександр Борисович, доцент. Народився 9.11.1955 р. в Павлограді Дніпропетровської обл. Закінчив ДХТІ (1977), аспірантуру цього закладу (1980). Кандидат хімічних наук з 1983 р. Працював ст. наук. співробітником ДХТІ (1985–1997). З 1997 р. – доцент кафедри хімії та хімії технології ВМС. Автор близько 70 наукових публікацій, 20 авторських свідоцтв на винаходи.

Наукові дослідження в сфері полімерних матеріалів спеціального призначення, зокрема на основі термопластів. Читає курси «Хімічна технологія виробництва полімерів», «Хімія і хімічна технологія мономерів».

Циганок Людмила Павлівна*, професор, зав. кафедри, на кафедрі – з 2003 р.

Устименко Євген Борисович, доцент, працює у філіалі кафедри на Павлоградському хімічному заводі (ПХЗ) з 1997 р.

Підкамінна Лідія Іванівна, ст. викладач, працює у філіалі кафедри на ПХЗ з 1999 р.

Поджарський Михайло Абрамович, доцент. Народився 23.10.1959 р. в Дніпродзержинську, закінчив ДХТІ (1981), канд. технічних наук (1996). На кафедрі працює з 2004 р.

Наукові інтереси: розробка нового технологічного обладнання. Автор понад 40 наукових робіт. Читає курси: «Процеси та апарати хімічної технології», «Процеси і апарати харчових виробництв».

Завріна (Назаренко) Світлана Вікторівна, асистент, на кафедрі – з 2003 р., виконує наукові дослідження в галузі аналітичної хімії.

Варлан Костянтин Єлісейович, доцент. Народився 12.07.1957 р. в Дніпропетровську. Закінчив ДХТІ (1979), канд. хімічних наук (1983). Працював ст. наук. співробітником ДХТІ, ВНДІ «Мехчермет», провідним інженером-дослідником ДП «Смоли» (м. Дніпродзержинськ). На кафедрі – з 2007 р.

Наукові дослідження проводить у галузі синтезу полімерів, вивчення їх властивостей (кінетика хімічних перетворень полімерів, їх модифікація, розробка матеріалів на їх основі, фізико-хімічні властивості полімерних розчинів, розробка полімерних іонообмінних сорбентів). Автор понад 20 наукових праць, 11 винаходів. Читає спецкурси «Хімія фотографічних матеріалів», «Запис та відтворення сигналів зображення», курси зі спеціальностей.

Пугачова Анна Сергіївна, ст. викладач. Народилася 13.07.83 р. в м. Кременчуці Полтавської обл. На кафедрі працює з 2008 р., читає спецкурси з хімічної технології, проводить дослідження в галузі гетероциклічних сполук.

Косіцина Олена Сергіївна, ст. викладач, на кафедрі працює з 2009 р. читає спецкурси з хімічної технології, вивчає комплекси сполук з органічними лігандами.

* * *

Черняк Любов Василівна, зав. лабораторією, на кафедрі з 1994 р.

Ляшенко Лідія Іванівна, ст. лаборант, на кафедрі працює з 1994 р.

Надтока Марина Іванівна, ст. лаборант (з 2003 р.)

3.7.4. Аспіранти та співробітники, що захистили кандидатські дисертації

Дисертант	Рік захисту	Науковий керівник
Воєвудський М. В.	2007	Нестерова О. Ю.
Старова Т. В.	2008	Циганок Л. П.

* * *

Секретарі деканату

Тривалий час секретарями деканату хімічного факультету працювали:

Патерілова Марія Федосіївна (60-ті – поч. 80-х рр.).

Литвиненко Світлана Едуардівна (90-ті роки).

Агаркова Людмила Михайлівна, працює з 1995 р.

Полікарпова Раїса Олександрівна (2000—2007 р.)

3.8. Професори факультету

АФАНАСЬЄВ Олексій Сергійович (1902–1987)

Народився 24.11.1902 р. в Ленінграді в родині земського лікаря. Закінчив хімічний факультет Дніпропетровського інституту народної освіти (1926). В 1925-1928 рр. – асистент кафедр аналітичної та фізичної хімії ДІНО. Після закінчення в 1929 р. аспірантури Інституту фізичної хімії працював спочатку доцентом, а потім професором хімічних кафедр металургійного, гірничого, транспортного інститутів, а в роки війни – Магнітогорського гірничо-металургійного інституту.

В 1936 р. захистив кандидатську, а в 1948 р. – докторську дисертацію.

З 1930 по 1971 р. – завідувач кафедри фізичної хімії Дніпропетровського металургійного інституту, в 1971–1982 – професор-консультант цієї кафедри. В 1952–1956 рр. працював професором кафедри неорганічної хімії Дніпропетровського університету.

Фахівець в галузі електрохімії та корозії металів. Його наукові дослідження присвячені, головним чином, вивченню механізму корозії металів та розробці методів боротьби з нею. За його ініціативою створена дослідна станція інгібіторів кислотної корозії. Працюючи в університеті, вивчав кінетику електродних процесів та механізм дії органічних інгібіторів кислотної корозії металів, запропонував нові методи визначення корозійних втрат для залізних виробів у вологій атмосфері.

Опублікував 250 наукових праць, 10 підручників. Під його керівництвом захищено 14 кандидатських дисертацій.

Основні публікації: "К термодинамике гальванического элемента", К.: Изд-во АН УССР, 1938; "Исследование защитного действия смесей ингибиторов коррозии в нейтральных средах" (Журн. прикл. хим., 1959, в соавторстве); "К вопросу о механизмах ингибиторного действия уротропина на кислотную коррозию стали" (Научн. докл. высш. шк. Химия и хим. технол., 1959, в соавторстве); «Лекции по химической термодинамике» (Дн-ск, 1963).

Нагороджений орденом Леніна (1953 р.), кількома медалями, в тому числі "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні" (1946 р.).

Помер в 1987 р. у Дніпропетровську.

Література:

Развитие физической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1989. – С. 218, 234; Развитие неорганической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 58, 122; Особова справа (архів ДНУ. Оп. 1, № 105).

**БЕРЕЗОВСЬКА Фанні Ізраїлівна
(1894–1955)**

Народилася 1894 р. у родині міщан у м. Верхньодніпровську Дніпропетровської області.

Закінчила медичний інститут в м. Катеринославі (1921 р.). З 1923 р. до 1926 р. навчалася в аспірантурі при кафедрі електронної хімії гірничого інституту у Л. В. Писаржевського. У 1924–1928 рр. працювала асистентом, а з 1928 р. – доцентом кафедри органічної хімії Дніпропетровського інституту народної освіти. У 1930–1955 рр.– завідувачка цієї кафедри. У 1934–1935 та 1939–1941 рр.– декан хімічного факультету ДДУ. Одночасно в 1929–1955 рр. завідувала кафедрою органічної хімії Дніпропетровського фармацевтичного інституту. В 1930-ті роки в Інституті фізичної хімії очолювала лабораторію дослідження механізмів реакцій, що відбуваються в розчинах.

Учениця академіка Л. В. Писаржевського, послідовниця його наукових та педагогічних ідей. У 1939 р. захистила докторську дисертацію "Будова органічних молекул у зв'язку з їхньою реакційною здатністю". У 1935–1936 та 1944–1949 рр. працювала проректором Дніпропетровського університету з наукової роботи.

Основні напрямки наукових досліджень: вивчення органічних пероксидів та пояснення їх властивостей з погляду електронних уявлень, механізму перетворення геометричних ізомерів під впливом різних факторів (магнітні поля, випромінювання, каталізатори, природа розчинника); дослідження реакційної здатності органічних сполук залежно від будови їх молекул, механізму та кінетики органічних реакцій.

Вагомий її внесок у становлення навчального процесу на кафедрі органічної хімії. Тривалий час читала курс органічної хімії, побудований на послідовному використанні електронних уявлень, вважалась одним із кращих лекторів хімічного факультету.

Автор понад 30 наукових праць. Основні з них: "Комбинированное действие ультрафиолетовых излучений и платины на превращение фумаровой и малеиновой кислот и их солей" (1934 р., у співавторстві); "Катализ органических перекисей" (1936 р., у співавторстві); "Действие каталитических добавок на распад органических перекисей" (Журн. физ. хим., 1940 р., у співавторстві); "Кинетика образования солей замещенного аммония ароматического ряда в связи с электрохимическим характером и положением заместителя" (Научн. зап. ДГУ, 1940 р.).

З 1931 р. обиралась депутатом Дніпропетровської міської ради 4-х скликань.

Нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора (1949 р.), медаллю "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні" (1946 р.).

Померла 9 листопада 1955 р. в м. Дніпропетровську.
Література:

Развитие органической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1979. – С. 154; Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д.; 2003. – С. 21–22. Особова справа Ф. І. Березовської (архів ДНУ. Оп. 1, № 242).

БРОДСЬКИЙ Олександр Ілліч (1895–1969)

Видатний учений-хімік, акад. АН УРСР, чл.-кор. АН СРСР. Народився 19.06.1895 в м. Катеринославі в сім'ї інженера. Навчався в гірничому інституті в Катеринославі. Закінчив Московський університет (1922 р.).

Учень академіків Л. В. Писаржевського і Д. П. Коновалова. У 1921–1923 рр. працював асистентом кафедри біохімії Катеринославського (Дніпропетровського) інституту народної освіти (ДІНО), у наступні одинадцять років – доцентом, а потім професором кафедри фізичної хімії цього навчального закладу. Очолював кафедру фізичної хімії ДІНО. Одночасно працював в Інституті фізичної хімії (1927–1969 рр.) та Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті (1930–1941 рр.). Протягом 30 років (1939–1969) очолював Інститут фізичної хімії АН УРСР. У 1939 р. обраний академіком АН УРСР, а в 1943 р. – членом-кореспондентом АН СРСР.

У 1926 р. захистив докторську дисертацію "Хімічна рівновага та розчинник". Встановив кількісну залежність електродного потенціалу від діелектричної проникності розчинника (1929 р.). З 1934 р. основні його дослідження стосувалися хімії ізотопів та розробки ізотопних методів вивчення механізму хімічних реакцій. Під його керівництвом уперше в СРСР була створена установка й одержані перші зразки важкої (дейтерієвої) води (1934 р.), концентрати важких ізотопів Оксигену (1937 р.) та Нітрогену (1949 р.). Розробив (1940 р.) теорію тонкого фракціонування і розділення сумішей методом термодифузії, що є одним із основних способів для збагачення легким ізотопом Урану-235. Це відіграло важливу роль у вирішенні атомної проблеми. Уперше в країні застосував стабільні ізотопи для дослідження механізмів хімічних реакцій (1940–1943 рр.).

Його книга "Фізична хімія" у 1932–1948 рр. витримала 13 видань в СРСР і за кордоном, протягом кількох десятиліть була основним підручником з фізичної хімії у вищій школі.

Основні наукові праці: "Концентрирование тяжелой воды" (докл. АН СССР, 1934 р., у співавторстві); "Химия изотопов" (монографія, М., 1957 р.); "Современная теория электролитов" (монографія, Л., 1934 р.); "Избранные труды: В 2 т." (1974 р.).

У 1946 р. йому присуджено Державну премію, а в 1969 р. – звання Героя Соціалістичної Праці. Нагороджений багатьма орденами і медалями.

Помер 21.08.1969 р. в Києві.

Література:

Грагеров И. П., Рекашева А. Ф., Луненок-Бурмакина В. А. Александр Ильич Бродский. – К.: Наук. думка, 1965; Походенко В. Д. Александр Ильич Бродский. – К.: Наук. думка, 1988; Бродский А. И. // Волков В. А., Вонский Е. В., Кузнецова Г. И. Выдающиеся химики мира. – М.: Высш. шк., 1991; Бродский А. И. // Биографический словарь деятелей естествознания и техники. – М.: БСЭ, 1958; Турченко Я. И. Основные пути развития общей, неорганической и физической химии на Украине. – К.: Изд. КГУ, 1957. – С. 252-256.

ВАРГАЛЮК Віктор Федорович

Відомий учений-електрохімік, заслужений діяч науки і техніки України. Народився 11.09.1950 р. в м. Андрушівці Житомирської області в сім'ї службовців. Закінчив Дніпропетровський державний університет, у якому працює з 1972 р. У 1976 р. захистив кандидатську, а в 1991 р. – докторську дисертацію "Роль хімічних стадій у процесах електровідновлення та електроокиснення йонів металів в умовах адсорбції ПАР".

Упродовж 1976–1992 рр. працював на кафедрі фізичної хімії (науковий співробітник, асистент, доцент). З 1992 по 2006 рр. – завідувач кафедри неорганічної хімії. Вчене звання професора отримав в 1995 р. У 1996 р. обраний деканом хімічного факультету ДНУ.

Результати його досліджень відображені в понад 300 публікаціях та 14 винаходах, захищених авторськими свідоцтвами й патентами. Держбюджетна науково-дослідна лабораторія електроосадження металів, яку він очолює, входить до переліку провідних наукових установ з проблем корозії. Вивчаючи взаємодії поверхнево-активних комплексоутворювачів у практично важливих електрохімічних процесах, зробив суттєвий внесок у розвиток теорії дії ПАР на кінетику й механізм електродних реакцій. На рівні винаходів ним розроблені нові високоефективні технології та електродні матеріали, які використовуються в гальванотехніці та гідрометалургії.

Під його керівництвом захищено 4 кандидатські дисертації.

Член редколегії наукових журналів "Вопросы химии и химической технологии" та "Вісник ДНУ. Серія Хімія". Входить до складу спеціалізованої ради з захисту докторських та кандидатських дисертацій (УДХТУ).

Є співавтором двох навчальних посібників, виданих з грифом МОН України: "Нетрадиційний підхід до вивчення хімії елементів" (1995 р.), "Хімія елементів з основами загальної хімії" (2004 р.).

Основні наукові праці: "О роли адсорбированных комплексов металлов с органическими и неорганическими лигандами в электродных реакциях" (Электрохимия, 1976 р., у співавторстві); "Механизм каталитического ускорения разряда ионов при адсорбции поверхностно-активных веществ" (Современные аспекты эл.-химич. кинетики, 1980 р., у співавторстві); "Разработка и использование новых анодных материалов для решения некоторых экологических проблем" (Иркутськ, 1992 р., у співавторстві); "Компьютерное моделирование реакций

електровосстановления аквакомплексов некоторых d-металлов" (Д., 2001, у співавторстві).

Член НМК з хімії МОН України. Відмінник освіти України (2003), винахідник СРСР. В 1998 р. йому присуджене почесне звання "Заслужений діяч науки і техніки України". Неодноразово нагороджувався Почесними грамотами та Подяками.

Література:

Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д.; 2003. – С. 39; 2008. – С. 72-73. Особова справа (Архів ДНУ. Оп. 1, № 6546; Оп. 4, № 4123).

ГАЛУШКО Віктор Прокопович (1912–1978)

Народився 11 липня 1912 р. в селищі Синельникове Дніпропетровської області в сім'ї службовця. Закінчив Дніпропетровський держуніверситет (1936 р.). У 1938–1950 рр. працював спочатку асистентом, а потім доцентом кафедри фізичної хімії ДДУ. У 1940 р. захистив кандидатську дисертацію "Щодо теорії багатоелектродних систем".

У липні 1941 р. пішов на фронт. Учасник боїв під Сталінградом, у грудні 1942 р. тяжко поранений.

У повоєнні роки – докторант академіка О. Н. Фрумкіна (м. Москва, МДУ). З 1950 р. до останніх днів життя – завідувач кафедри технічної хімії ДДУ, з 1965 р. – професор. У 1955–1958 рр. – декан хімічного факультету ДДУ.

Основні напрямки наукових досліджень: вивчення електродних процесів в умовах високої густини струму та поляризації, теорія анодних процесів під час електрохімічного полірування металів, одержання високодисперсних порошків металів, електролізне борування. Упродовж багатьох років керував методичними та філософськими семінарами на хімічному факультеті. Чудовий лектор, багаторазово визнавався переможцем університетських конкурсів педагогічної майстерності. Читав на хімічному факультеті загальний курс "Основні закони руху", який був розроблений ним і введений до навчального плану, курси з хімічної термодинаміки та електрохімії.

Автор понад 120 наукових публікацій та винаходів, захищених авторськими свідоцтвами.

Нагороджений медалями "За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр." і "За доблесну працю в Великій Вітчизняній війні", Почесною грамотою президії Верховної Ради УРСР (1968 р.).

Основні наукові праці: "Электрохимическая полировка металлов" (Научн. записки ДГУ, 1951, 1953 рр.); "Измерение основных составляющих комплексного сопротивления электрода" (Журн. физ. хим., 1965 р.); "О влиянии анодной поляризации на состав приэлектродного слоя в процессе электровосстановления" (Электрохимия, 1970 р., у співавторстві); "О сущности экстенсивных и

интенсивных величин и применение их в термодинамике" (Черновцы, 1972 р.); "Электрохимические процессы при анодном растворении никеля в области высоких поляризации" (Электрохимия, 1975 р., у співавторстві).

Помер 17 квітня 1978 р. в Дніпропетровську.

Література:

Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д.; 2003. – С. 53; Коваленко В. С., Чмиленко Ф. А. Основные вехи становления и развития химического факультета ДГУ // Вісник Дніпроп. ун-ту. Сер. хімія, вип. 3. – 1998. – С. 17; Греков В. А. Мы, гороховцы // Неман. – № 4. – 1968. – С. 131–169; Особова справа В. П. Галушка (архів ДНУ. Оп. 1, № 487).

ДРЮК Валерій Григорович

Народився 7 листопада 1939 р. в м. Верхньодніпровську Дніпропетровської області в сім'ї службовців. В 1961 р. закінчив Дніпропетровський хіміко-технологічний інститут, три роки працював на підприємствах хімічної промисловості (на Горлівському АТЗ і Лисичанському хімкомбінаті).

З 1964 по 1967 рік – аспірант кафедри органічної хімії Дніпропетровського університету. В березні 1968 року захистив кандидатську дисертацію, а в грудні 1985 – докторську дисертацію на тему “Закономерности химических превращений надкислот в условиях ацилирования перекиси водорода и эпоксицирования олефинов». У 1985 році одержав наукову ступінь доктора хімічних наук та вчене звання професора. В 1975–1976 навчальному році стажувався в Оксфордському університеті (Великобританія).

Працював у ДДУ з 1968 року: науковий співробітник, старший викладач, доцент. З 1979 по 1993 рік – завідувач кафедри органічної хімії.

З 1993 р. працює в Кримському агротехнологічному університеті: завідувач кафедри загальної та органічної хімії, з 2003 р. – професор кафедри.

Основний напрямок наукових досліджень – теорія окиснення органічних сполук зв'язаним та молекулярним киснем, механізм епоксидування олефінів.

Проф. Дрюк В. Г. – автор (співавтор) понад 190 наукових публікацій, в т.ч. 35 винаходів, захищених авторськими свідоцтвами, 3-х монографій і 5-ти підручників.

Основні наукові праці: "Курс органічної хімії" (1987 р., у співавторстві); "Курс органічної хімії: Біологічні аспекти" (2001 р., 2006 р.); "Курс загальної, неорганічної та біонеорганічної хімії" (1997 р., 2004 р., у співавторстві); "Курс біологічної хімії" (2007 р.); шість фундаментальних наукових оглядів (Tetrahedron, 1976; Успехи химии, 1985, 1999; Вісник ДНУ, 2004, 2006); монографії: "Сучасні уявлення про механізм епоксидування олефінів" (1988 р.); "Оксирани – синтез і біологічна активність" (1999 р., у співавторстві); "Peroxide epoxidation of the alkenes: mechanism, associative and stereochemical peculiarities" (2001 р.).

Під керівництвом проф. Дрюка В. Г. захищено 6 кандидатських дисертацій.
Був членом кваліфікаційних рад з присудження наукових ступенів (ДДУ, УДХТУ).

Література:

Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 83; 2008. – С. 151-152.

ЗАНЬКО Анатолій Михайлович (1885–1948)

Народився в с. Потурин колишньої Люблинської губернії у сім'ї вчителів. Закінчив металургійне відділення Санкт-Петербурзького політехнічного інституту (1912 р.). Учень академіка А. А. Байкова. З 1912 р. – асистент Катеринославського гірничого інституту. У 1920–1937 рр. працював у Дніпропетровському університеті (Катеринославському інституті народної освіти), у 1925–1933 рр. очолював кафедру аналітичної хімії. У подальшому керував кафедрами аналітичної хімії Дніпропетровського хіміко-технологічного та Львівського політехнічного інститутів. Одночасно в 1924–1941 рр. очолював відділ фізико-хімічних методів аналізу в Інституті фізичної хімії АН України. З 1935 р. – професор (без захисту дисертації).

Автор 40 наукових праць, керував виконанням 1 докторської та 12 кандидатських дисертацій. Наукові дослідження переважно стосуються розробки методик фізико-хімічного, насамперед електрохімічного, аналізу. Ним та його співробітниками розроблені та впроваджені в практику навчальних і заводських лабораторій методи потенціометричного, фотоколориметричного та інтерферометричного аналізу. Був одним із перших учених-аналітиків СРСР, які використовували органічні сполуки (оксихінолін, дитизон тощо) як реактиви для визначення низки елементів у природних сполуках та продуктах промисловості. Його дослідження кінетики та механізму реакцій окиснення-відновлення сприяли розвитку методів об'ємного аналізу.

Був членом президії обласного відділу ВХТ ім. Д. І. Менделєєва, членом науково-технічної ради при Облплані.

Основні наукові праці: "Опыт применения жидкостного интерферометра в количественном анализе" (Журн. аналит. хим., 1950 р., 1952 р., 1953 р., у співавторстві); "Амперометрическое определение меди и цинка" (там же, 1951 р., у співавторстві); "О строении окислов марганца и методах рационального анализа марганцевых руд" (Журн. общ. хим., 1934 р., у співавторстві).

Помер 9 грудня 1948 р. у Львові.

Література:

Анатолій Михайлович Занько (некролог) // Журн. аналит. хим. – 1950. – Т. 5. № 2; Развитие аналитической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 251–253; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д.; 2003. – С. 93–94.

КАС'ЯН Лілія Іванівна

Відомий учений-хімік, заслужений діяч науки і техніки України. Народилася 7 квітня 1938 р. в м. Старому Осколі Белгородської області в сім'ї службовців. Закінчила Одеський державний університет (1960 р.), працювала в НДІ пластмас (м. Донецьк). Після закінчення в 1965 р. аспірантури ДДУ працювала старшим викладачем, доцентом кафедри органічної хімії. У 1970 р. захистила кандидатську, а в 1990 р. – докторську дисертацію на тему «Епоксиди аліциклического ряду. Стереохімія, реакційна здатність та методи синтезу».

З 1990 р. – професор кафедри органічної хімії, з 1998 р. – заслужений діяч науки та техніки України. З 1993 р. – науковий керівник держбюджетних досліджень, які фінансуються Державним комітетом з питань науки і технології та Міністерством освіти і науки України.

Автор близько 500 наукових праць, отримала 12 авторських свідоцтв за винаходи, 6 патентів. Керувала виконанням 15 кандидатських та 1 докторської дисертацій.

Наукові праці Л. І. Кас'ян стосуються хімії епоксидів аліциклического ряду, дослідження їх реакційної здатності та розробки методів синтезу, вона очолює наукову школу з вивчення хімії епоксидних сполук, створену її вчителем, заслуженим діячем науки УРСР М. С. Малиновським. На основі фундаментальних досліджень розроблені важливі для практики епоксидні композиції.

З початку 1990-х рр. працює також у галузі хімії каркасних сполук. Визнаний фахівець з синтезу, стереохімії та спектроскопії сполук з каркасними фрагментами, у тому числі тих, що виявляють біологічну (пестицидну та фармакологічну) активність. Важливий аспект її діяльності пов'язаний з розробкою методів синтезу нових активних нейротропних агентів на основі доступних сполук, відходів коксохімічної та нафтопереробної промисловості.

Основні наукові праці: монографії «Алициклические эпоксидные соединения. Методы синтеза» (2003, у співавторстві); «Алициклические эпоксидные соединения. Реакционная способность» (2003, у співавторстві); «Амины с каркасными фрагментами и их производные» (у співавторстві); 7 оглядових статей у провідних журналах СНД. Брала участь у роботі міжнародних конгресів в Німеччині, Нідерландах, Італії, Росії. Член спеціалізованої вченої ради при Українському державному хіміко-технологічному університеті. Член редколегії журналу «Вопросы химии и химической технологии» та Вісника Дніпропетровського університету. Приділяє велику увагу розвитку студентських наукових досліджень.

Література:

Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д., 2003. – С. 108; 2008. – С. 199-200; Варгалюк В. Ф. З натхненням, з любов'ю. – Дніпропетр. ун-т, 1 березня 2005.

**КОНОВАЛОВ Дмитро Петрович
(1856–1929)**

Видатний учений-хімік, академік АН СРСР. Народився 22.03.1856 р. в с. Іванівці Верхньодніпровського повіту Катеринославської губернії у дворянській сім'ї. Закінчив гірничий інститут (1878 р.) та університет (1880 р.) у Санкт-Петербурзі, удосконалював свою освіту в Страсбурзькому університеті (1880–1881 рр.).

У 1881–1907 рр. працював у Петербурзькому університеті (з 1886 р. – професор), водночас у 1903–1905 рр. був директором гірничого інституту. У 1884 р. захистив магістерську дисертацію "Про пружність пари розчинів", а наступного року – докторську "Роль контактних дій в явищах дисоціації". У 1907–1908 рр. – директор Гірничого департаменту, а в 1908–1915 рр. – товариш міністра торгівлі та промисловості. З 1918 р. до 1922 р. працював у Катеринославі (професор університету та гірничого інституту, завідувач кафедри органічної хімії університету, директор державної лабораторії хімічних виробництв, заснованої за його участю). У 1922 р. повернувся до Санкт-Петербурга, працював професором університету, очолював палату мір та вагів.

Член-кореспондент АН СРСР (1921 р.), академік АН СРСР (1923 р.). Один з найвидатніших вітчизняних фізико-хіміків, автор класичних праць з теорії розчинів, хімічної технології, теорії каталізу. Створив основи теорії перегонки рідких сумішей, сформулював (1881–1884 рр.) закони, які згодом були названі його іменем. Експериментально обґрунтував ідеї про хімічну природу розчинів; сформулював уявлення про автокаталіз, вивів формулу для визначення швидкості автокаталізу (1887 р., формула Оствальда–Коновалова).

Під час перебування у Дніпропетровську (Катеринославі) керував виробництвом дефіцитних хімічних та лікарських препаратів, пошуком замінників бензину, виконанням технічних аналізів.

Президент Російського фізико-хімічного товариства (1923–1924 рр. і 1927–1928 рр.). Член колегії науково-технічного управління ВРНГ СРСР, член Ради наукових спілок та комітетів.

Основні наукові праці: "Об упругости пара растворов" (Журн. рус. хим. об-ва. – 1884), "Некоторые соображения, касающиеся теории жидкостей" (Там же. – 1886), "О влиянии химической природы тел на изменения упругости пара растворов" (Там же. – 1906); "О теплотворной способности углеродистых веществ" (Там же. – 1918); "Материалы и процессы химической технологии: В 2 ч." (М.; Л. – 1924–1925).

Помер 06.01.1929 р.

Література:

Соловьев Ю. И., Кипнис А. Я. Дмитрий Петрович Коновалов. – М.: Наука, 1964; Михайлов В. В. Краткий очерк жизни и трудов Д. П. Коновалова // Успехи химии. – Т. 23. – № 4; 1954; Коновалов Д. П. // Биографический словарь деятелей естествознания и техники. – М.: БСЭ, 1959; Коновалов Д. П. // Волков В. А., Вонский Е. В., Кузнецова Г. И. Выдающиеся

химики мира. – М.: Высш. шк., 1991; Капустинский А. Ф. Д. П. Коновалов // Люди русской науки, Т. 1. – М.: Физматиздат, 1964.

КОРШУН Юрій Васильович (1873–1951)

Народився у 1873 р. в сім'ї кадрового військового. Закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Харківського університету. Після захисту магістерської дисертації "Методи одержання піролу та його похідних" (1908 р.) обраний професором цього вузу.

Після від'їзду Д. П. Коновалова до Петрограда запрошений на роботу до Дніпропетровського університету, де з 1922 р. до 1929 р. очолював кафедру органічної та технічної хімії.

Одночасно працював у гірничому інституті, фармацевтичному інституті, Інституті фізичної хімії. У 1930 р. повернувся до Харкова, де працював професором ряду вузів. Керував кафедрами в хіміко-технологічному та політехнічному інститутах. Брав участь в організації нових навчальних закладів, зокрема фармацевтичних інститутів у Сімферополі та Дніпропетровську, був активним учасником фізико-хімічного товариства при Харківському університеті, ВХТ ім. Д. І. Менделєєва.

Автор кількох підручників для вищої школи та монографій.

Наукові дослідження стосуються переважно вивчення піролу та його похідних, процесів хлорування бензолу, встановленню зв'язку між будовою та властивостями гетероциклічних сполук. У дослідженнях широко використовував різні фізико-хімічні методи, зокрема оптичні.

Основні наукові праці: "Методы получения пиррола и его производных" – (Х., 1907 р.); "Некоторые химические процессы в лабораториях и в растительных организмах" (Изв. Об-ва физ-хим. наук при Импер. Харьковском ун-те. – Х., 1910 р.); "Курс общей химии" (Х., 1912 р.); "Курс органической химии. 2-е изд." (Х.; К., 1932 р.); "Физико-химические основы качественного анализа" (Х., 1932 р.).

Нагороджений орденом Червоної Зірки та медаллю "За доблесну працю".

Помер 08.08.1951 р. у Харкові.

Література:

Стрелков И. И. Коршун Юрий Васильевич // Тр. Харк. политехн. ин-та. Сер. химико-технологич. – 1952. – Вып. 1, Т. 1. – С. 159–169; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 131.

ЛОШКАРЬОВ Юрій Михайлович (1939–1998)

Відомий учений-хімік, заслужений діяч науки і техніки України, академік АН вищої школи України. Народився 04.10.1939 р. в м. Свердловську у сім'ї службовців.

Закінчив Дніпропетровський хіміко-технологічний інститут (1961 р.), аспірантуру при кафедрі технічної хімії Дніпропетровського державного університету (1964 р.). У 1965 р. захистив кандидатську дисертацію "Деякі питання катодного осадження електронегативних металів з хлоридних електролітів".

Працював асистентом, а з 1966 р. – доцентом кафедри технічної хімії. З 1969 р. до останніх років життя завідував кафедрою фізичної хімії Дніпропетровського державного університету. У 1970–1996 рр. – декан хімічного факультету ДДУ. У 1973 р. захистив дисертацію "Дослідження процесів електроосадження металів в умовах адсорбції ПАР", здобувши науковий ступінь доктора хімічних наук.

Автор близько 500 наукових публікацій, отримав понад 50 авторських свідоцтв та патентів. Під його керівництвом захищені 1 докторська та понад 20 кандидатських дисертацій. Був науковим керівником створеної за його ініціативи науково-дослідної лабораторії електроосадження металів.

Головна сфера наукових інтересів – вивчення впливу адсорбції поверхнево-активних речовин (ПАР) на кінетику та механізм електроосадження металів, розроблення нових технологій гальванотехніки. Принципово новим в його дослідженнях стало врахування дії добавок ПАР не лише на розряд, але й на інші стадії процесу електроосадження – хімічні та кристалізаційні, що дозволило одержати більш повну та об'єктивну картину катодного виділення металів із розчинів з добавками. Розроблені під його керівництвом нові процеси електролітичного цинкування та міднення з оптимальним поєднанням технологічних та екологічних характеристик використовують понад 100 промислових підприємств України та СНД.

Основні наукові праці: "Influence of chloride ions on the rate of inhibited electrode process" (*Electrochim. acta*, 1964., у співавторстві.); "Некоторые вопросы теории и практики электроосаждения металлов и сплавов в условиях адсорбции поверхностно-активных веществ" (*Электрохимия*, 1977); "Some trends in the influence of surface-active substances on electrode processes // *Surface Technology*, 1978., у співавторстві); "Некоторые аспекты влияния добавок на стадии кристаллизации при электроосаждении металлов" (*Электрохимия*, 1994., у співавторстві); "Электролитическое цинкование" (монографія) (Д., 1994., у співавторстві).

Був головою кваліфікаційної ради хімічного факультету, дійсним членом Української екологічної академії наук. Академік АН вищої школи України. Заслужений діяч науки і техніки України (1993 р.).

Помер 12.06.1998 р. у Дніпропетровську.

Література:

Лошкарёв Ю. М. // Академія наук вищої школи України. Персональний склад. – К.: 1997; Лошкарёв Юрий Михайлович // Бібліографія вчених ДДУ. Природничі науки. – Дніпропетровськ: Вид-во. ДДУ, 1993; Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д., 2003. – С. 147–148; 2008. – С. 267-268.

МАЛИНОВСЬКИЙ Михайло Сергійович (1902–1992)

Відомий учений-хімік, заслужений діяч науки УРСР. Народився 6 листопада 1902 р. в с. Соловецьке В'ятської губернії в сім'ї священника. Закінчив В'ятський сільгосптехнікум (1919 р.), працював викладачем дослідно-показової школи. Після закінчення в 1932 р. Горьковського хіміко-технологічного інституту працював асистентом, а потім доцентом кафедри органічної хімії Горьковського державного університету. У роки війни працював на оборонних підприємствах м. Дзержинська, очолював міську хімічну лабораторію МППО. У 1937 р. захистив кандидатську, а в 1944 р. – докторську дисертації. Здобув науковий ступінь доктора хімічних наук та вчене звання професора. У 1945–1948 рр. працював професором кафедри органічної хімії, був деканом хімічного факультету Горьковського університету, а в 1949–1956 рр. – завідувачем кафедри органічної хімії Львівського університету.

З 1956 р. до 1985 р. – професор кафедри органічної хімії Дніпропетровського університету, в 1956–1978 рр. – її завідувач.

Автор понад 250 наукових публікацій, 50 винаходів та відкриттів, захищених авторськими свідоцтвами, наукової монографії, відомого підручника з органічної хімії для вузів. Керував виконанням 29 кандидатських та 2 докторських дисертацій.

Основна сфера наукових досліджень – епоксидування α -окисів олефінів, вивчення реакційної здатності оксиранів та фізіологічно активних сполук. Розроблений ним у ДДУ метод епоксидування з використанням пероксиду сечовини дозволив одержати ряд нових епоксидних сполук, які широко використовують у виробництві.

Був членом президії обласного правління ВХТ ім. Д. І. Менделєєва, членом Координаційної ради з хімії епоксидних сполук.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, кількома медалями. Заслужений діяч науки УРСР (1968 р.).

Основні наукові праці: "Окиси олефинов и их производные" (М., 1961) (переклад видано в США, 1965 р.); "Курс органической химии" (К., 1987; у співавторстві); "Окиси олефинов" (Успехи химии, 1950); "Получение и свойства несимметричных α -окисей" (Укр. химич. журн., 1964); "Кремнийорганические α -окиси." (Журн. орган. хим., 1968).

Помер 22 квітня 1992 р. у Дніпропетровську.
Література:

Малиновський М. С. // УРЕ. – Т. 6. – 1981. – С. 330; Варгалюк В. Ф. Михайло Сергійович Малиновський // Дніпропетр. ун-т, 22 жовтня 2002 р; Малиновский Михаил Сергеевич // Вісник Дніпропетр. ун-ту. – 2002. – Сер. Хімія. – Вип. 7; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д.; 2003. – С. 154.

ОКОВИТИЙ Сергій Іванович

Народився 19.06.1970 р. в селищі Солоному Дніпропетровської області в сім'ї службовців. У 1993 р. завершив навчання на хімічному факультеті ДДУ, після чого розпочав свою трудову діяльність на кафедрі органічної хімії на посадах асистента (1993–1996 рр.), старшого викладача (1996–1997 рр.), доцента (1997–2004), з 2004 р. – завідувач кафедри. Починаючи з 1998 р. неодноразово стажувався в Джексонському державному університеті (США).

У 1996 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних наук «Теоретичне дослідження структури та реакційної здатності олефінів та епоксидів аліциклического ряду»; у 2006 р. – докторську дисертацію «Квантово-хімічне дослідження механізмів реакцій утворення та розкриття епоксидного циклу». У 2000 р. йому присвоєно вчене звання доцента.

Читає декілька курсів з комп'ютерної хімії та Інтернет-технологій в хімії, більшість з яких вперше розроблені на хімічному факультеті ДНУ.

Започаткував на кафедрі органічної хімії новий напрямок з комп'ютерного дослідження механізмів хімічних реакцій та спектральних характеристик органічних сполук. За результатами науково-дослідницької роботи опублікував понад 290 праць, серед них 2 монографії та статті в провідних міжнародних журналах. Основні публікації (у співавторстві): «Алициклические эпоксидные соединения. Методы синтеза» (Д., 2003); «Алициклические эпоксидные соединения. Реакционная способность» (Д., 2003); Reinvestigation of the structure of the transition state for alkene epoxidation by peroxy acids. A CASSCF and UQCISD study (Tetrahedron Lett. 2002, 43, 4215–4219); Is 2-oxabicyclobutane formed during the reaction of peroxyacids with cyclopropene? A high-level ab initio study (Tetrahedron, 2002. 58, 8751–8758); A New Approach for Calculations of the Second-Order Magnetic Property. Magnetic Susceptibility (J. Phys. Chem. A, 2004, 108, 4930-4933); An Investigation of the ¹⁷O NMR Chemical Shifts in Oxiranes Using Magnetically Corrected Basis Sets (J. Phys. Chem. A, 2002. 106, 4176–4180).

Під його керівництвом захищено 1 та виконуються 6 кандидатських дисертацій. Входить до складу редколегії Вісника Дніпропетровського університету (серія «Хімія»). Працює заступником декана з наукової роботи.

Отримав персональний грант міжнародного фонду «Відродження» для молодих вчених та викладачів, стипендії Кабінету Міністрів України та Державного комітету з питань науки та технології України.

ПИСАРЖЕВСЬКИЙ Лев Володимирович (1874–1938)

Видатний учений-хімік, академік АН СРСР та УРСР. Народився 14.02.1874 р. у м. Кишиневі в сім'ї службовця. Закінчив Новоросійський (Одеський) університет (1896 р.), працював там же. У 1904–1908 рр. – професор Юр'ївського

університету. У 1913 р. переїхав до Катеринослава, де працював професором гірничого інституту (1913–1934 рр.), а згодом і університету (1918–1934 рр.).

У 1902 р. захистив магістерську дисертацію "Перекуси і надкислоти", а в 1912 р. – докторську дисертацію "Вільна енергія хімічної реакції та розчинник", одержавши науковий ступінь доктора хімічних наук.

Один з ініціаторів створення і організації Катеринославського університету та його хімічного факультету, хіміко-технологічного інституту (1930 р.).

Упродовж багатьох років керував роботою хімічного відділення університету, очолював кафедру неорганічної хімії (1918–1925 рр.). З 1927 р. – директор створеного за його ініціативою Українського інституту фізичної хімії (нині Інститут фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України). Фундатор відомої наукової школи фізико-хіміків у м. Дніпропетровську.

Найважливіші наукові дослідження стосувалися основних проблем хімії з погляду електронних уявлень, впливу розчинника на хімічну рівновагу і вільну енергію реакції. З 1914 р. розробляв основи електронної хімії, розглядаючи хімічні процеси з точки зору будови електронних оболонок атомів. Сформулював нині загально визнані уявлення про роль електронів у хімічних реакціях та про окисно-відновні реакції як процеси переносу електронів. Поклав початок розробки електронної теорії гетерогенного каталізу. В підручнику "Неорганічна хімія" одним із перших виклав хімію із застосуванням уявлень про електронну будову атомів і молекул. Автор понад 130 статей і праць.

Основні наукові праці: "Свободная энергия химической реакции и растворитель" (М., 1912); "Основы неорганической химии" (Х., 1922); "Электрон в химии растворов и в электрохимии" (К., 1923; у співавторстві); "К вопросу об электрической природе каталитических явлений" (Тр. 5-го Менделеевского съезда, 1928); "Введение в химию на основе строения атома и электронно-и онного строения молекул" (Д., 1928).

Визнанням успіхів його науково-педагогічної та організаторської діяльності стало присвоєння звання заслуженого діяча науки УРСР (1935 р.), нагородження Ленінською премією (1930 р.) та орденом Леніна (1935 р.), обрання дійсним членом Академії наук УРСР (1925 р.) та СРСР (1930 р.).

Був членом ЦВК УРСР і Грузинської РСР, кандидатом у члени ЦВК СРСР, обирався депутатом Дніпропетровської обласної та міської рад депутатів трудящих.

Помер 23.03.1938 р. в Дніпропетровську.

Література:

Яцимирський К. Б., Кострова Р. А. Лев Володимирович Писаржевський. – К.: Наук. думка, 1979; Лев Володимирович Писаржевський. Матеріали про життя і творчість. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940; Бродский А. И. Лев Владимирович Писаржевский // Люди русской науки, Т. 1. – М.: Физматиздат, 1961; Писаржевский Л. В. // Биографический словарь деятелей естествознания и техники. – М.: БСЭ, 1959; Писаржевский Л. В. // Волков В. А., Вонский Е. В., Кузнецова Г. И. Выдающиеся химики мира. – М.: Высш. шк., 1991.

РОЙТЕР Володимир Андрійович (1903–1973)

Відомий учений-хімік, академік АН УРСР. Народився 26 серпня 1903 р. в м. Нижньодніпровську (зараз – у межах Дніпропетровська). Закінчив Дніпропетровський інститут народної освіти (зараз ДНУ) в 1926 р. З 1924 р. працював у цьому навчальному закладі; в 1930–1933 рр. – завідувач кафедри фізичної хімії фізико-хіміко-математичного інституту (зараз – ДНУ). Одночасно працює (з 1929 р.) в Інституті фізичної хімії АН УРСР (у 1938–1939 рр. його директор) та інших навчальних закладах Дніпропетровська. З 1934 р. – професор, з 1957 р. – чл.-кор. АН УРСР, а з 1961 р. – дійсний член Академії наук УРСР.

Наукові дослідження присвячені, головним чином, теорії гетерогенного каталізу, зокрема, механізму каталітичного прискорення, теорії макрокінетики на пористих каталізаторах, кінетики та механізму конкретних каталітичних процесів у хімічній промисловості. Відомі також його праці з вивчення механізму електродних процесів на металічних електродах. Встановив електронний механізм каталітичного розкладу пероксиду гідрогену на платині (1926–1933). Автор близько 80 наукових праць, монографій.

Основні наукові праці:

Введение в теорию кинетики и катализа (К., 1971, у співавторстві); Влияние макрокінетических факторов на селективность каталітических процессов (ДАН УРСР, 1942, у співавторстві); Избранные труды (К., Наук. думка, 1976).

Помер 8 серпня 1973 р. в Києві.

Література:

Ройтер Владимир Андреевич // Волков В. А. и др. Химики. – К.: Наук. думка, 1984; Ройтер Владимир Андреевич // История АН УССР. – К.: Наук. думка, 1979. – С. 726; Турченко Я. И. Основные пути развития общей, неорганической и физической химии на Украине. – К.: Изд-во КГУ, 1957. – С. 290–291.

РОЗЕНБЕРГ Мальвіна Асирівна (1888–1965)

Народилася 18 листопада 1888 р. в м. Єлизаветграді (нині – Кіровоград) у сім'ї провізора. Закінчила Харківський університет (1911 р.), працювала в ДДУ (ІНО) з 1920 р. – спочатку асистентом, потім доцентом кафедри неорганічної хімії. У 1925–1952 очолювала цю кафедру.

З 1934 р.– професор, з 1936 р.– доктор хімічних наук (без захисту дисертації). У 1933–1934 рр. та 1938–1939 рр. – декан хімічного факультету ДДУ.

Дружина, учениця та послідовниця академіка Л. В. Писаржевського, пропагандист його наукових та педагогічних поглядів. З 1922 р. проводила наукові дослідження на кафедрі електронної хімії гірничого інституту, а з

1927 р. – в Інституті фізичної хімії, очолюючи в ньому відділ прикладної електрохімії. Паралельно працювала також у фармацевтичному та гірничому інститутах (м. Дніпропетровськ), Тбіліському політехнічному інституті.

Її наукові дослідження переважно були продовженням праць Л. В. Писаржевського в галузі електронної хімії. Вивчала кінетику та механізм електронно-йонних реакцій у розчинах, автор уявлення про особливу роль йону Гідрогену в цих процесах. Виконала цикл досліджень за основною науковою тематикою кафедри з корозії металів та сплавів.

Упродовж багатьох років читала курс лекцій з неорганічної хімії на хімічному факультеті ДДУ. Отримала звання "Відмінник народної освіти".

Автор близько 40 праць та трьох підручників з неорганічної хімії.

Основні наукові праці: "Електрон в хімії розтворів и в електрохімії" (1923; у співавторстві); "Неорганическая химия" (Д., 1930; у співавторстві); "Растворение "вакуумных" пленок металлов в кислотах" (Науч. записки ДГУ, 1940); "Электрохимическая защита железа в водах различного состава в присутствии замедлителей" (Там же, 1954, у співавторстві).

У 1946 р. нагороджена медаллю "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні".

Померла 10 вересня 1965 р. в Дніпропетровську.

Література:

Мальвина Ассировна Розенберг (некролог) // Украинский хим. журн., 1966. – Т. 32, Вып. 4; Развитие неорганической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 57–58; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 233–234; 2008. – С. 423–424.

СЕРДЮК Лідія Семенівна (1914–1982)

Народилася 17.03.1914 р. у с. Санжарівка Гуляйпільського району Запорізької області в сім'ї службовців. Закінчила хімічний факультет Дніпропетровського державного університету (1937 р.) та аспірантуру при кафедрі аналітичної хімії (1941 р.).

У роки Другої світової війни працювала вчителем. З 1944 р. асистент, а з 1946 р. – доцент кафедри аналітичної хімії ДДУ.

У 1944 р. захистила кандидатську, а в 1967 р. – докторську дисертацію "Вивчення забарвлених комплексів ітрію, лантану та церію з деякими органічними реагентами". В 1968 р. одержала вчене звання професора. У 1969–1973 рр. очолювала кафедру аналітичної хімії Чернівецького університету. Повернувшись у 1973 р. до Дніпропетровська, працювала професором-консультантом в інженерно-будівельному інституті та викладала в університеті.

Наукові дослідження стосуються, головним чином, вивчення реакцій комплексоутворення рідкісних та рідкісноземельних елементів з органічними гідроксилвмісними барвниками. Інший напрямок її діяльності – розвиток

фізико-хімічних методів аналізу, зокрема колориметричних, з використанням комплексів бору з органічними барвниками.

Опублікувала понад 100 наукових робіт. Основні з них: "Объемный полумикрометод определения вольфрама" (Науч. зап. ДГУ, 1948); "Исследование реакции циркония с ализаринсульфонафтолом натрия" (Там же, 1949; у співавторстві); "Применение ауринтрикарбоксилата этилендиамина для фотометрического определения редкоземельных элементов" (Журн. аналит. хим., 1970; у співавторстві).

Керувала виконанням 10 кандидатських дисертацій.

Померла в 1982 р. у Дніпропетровську.

Література:

Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 243; Развитие аналитической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 50–51; Особова справа Л. С. Сердюк (архів ДНУ. Оп. 1, № 4634).

СОЛОМКО Зінаїда Пилипівна (1921–2001)

Учений-хімік. Народилася 20 вересня 1921 р. в с. Успенівці Синельниківського району Дніпропетровської області в сім'ї робітників. Закінчила Дніпропетровський університет (1947 р.). Учасниця Великої Вітчизняної війни. У 1941 р., будучи студенткою хімічного факультету, пішла добровольцем на фронт, де була медсестрою, старшим евакуатором сортувального евакогоспіталю.

Після закінчення аспірантури у 1952 р. працювала асистентом, доцентом (з 1954 р.), професором (з 1974 р.) кафедри органічної хімії Дніпропетровського університету. У 1952 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: "Методи окремого визначення тιοфену та сірководню в товарному бензолі", а в 1973 р. – докторську дисертацію "Гетероциклізація N-аріл-β-амінокислот".

Наукові дослідження вела переважно в галузі синтезу гетероциклічних сполук 1,5-бензодіазепінів, які відзначаються лікувальними властивостями. Вивчала також умови синтезу фізіологічно активних речовин – транквілізаторів, діуретиків, пестицидів та сульфамідних препаратів.

Автор близько 300 наукових робіт, підручника з органічної хімії для вищої школи, отримала 38 свідоцтв на винаходи. Керувала виконанням 13 кандидатських дисертацій.

Основні наукові праці: "Синтез и свойства этиловых эфиров 2-(о-аминоариламино)-1-циклопентенкарбоновой кислоты" (Журн. орган. хим., 1978); "О нитровании 7- и 8-метил-4-R-1H-2,3-дигидро-1,5-бензодиазепинонов-2" (Химия гетероцикл. соед., 1978); "О взаимодействии о-фенилендиамина с ацетоуксусным и хлорацетоуксусным эфирами" (Там же, 1981); "Реакция 2-алкилбензимидазолов с азотсодержащими гетероциклами" (Укр. хим. журн., 1986).

Заслужений професор Дніпропетровського університету (1998 р.)

Нагороджена орденом Вітчизняної війни II ступеня, 7 медалями.

Померла 20 червня 2001 р. у Дніпропетровську.

Література:

Памяти учителя Соломко З. Ф. // Вісник Дніпропетр. ун-ту. Сер. "Хімія". – Вип. 6. – 2001. – С. 141; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д.; 2003. – С. 255–256; 2008. – С. 472-473; Датченко Ю. Соломко Зінаїда Пилипівна // Славетне сузір'я окрилених університетом.– Д., 2008.–С.294-298. Особова справа (архів ДНУ. Оп. 1, № 3373, 3374).

СПОРЯГІН Едуард Олексійович

Відомий спеціаліст у галузі технології переробки пластичних мас, академік Академії інженерних наук України. Народився 28.01.1938 р. в м. Ленінграді в робітничій сім'ї. В 1960 р. закінчив Ленінградський технологічний інститут, отримав кваліфікацію інженер механік-технолог за спеціальністю "Машини та апарати хімічного виробництва".

Після закінчення інституту працював в Алтайському НВО (м. Бійськ) на посадах: майстра, механіка виробництва, начальника виробництва. З 1963 р. по 1966 р. навчався в аспірантурі при Ленінградському технологічному інституті і в 1966 р. успішно захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук. З 1966 по 1969 р. – старший викладач кафедри переробки пластмас і гуми Білоруського технологічного інституту. З 1969 по 1981 р. старший викладач, а з 1974 р. – доцент Львівського політехнічного інституту.

З 1981 р. по 1991 р. – завідувач кафедри переробки пластмас та технології кіно- і фотополімерів в Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті. В 1982 р. захистив докторську дисертацію на тему: "Динаміка процесів переробки термопластів у дискових та комбінованих екструдерах" та отримав вчений ступінь доктора технічних наук. З 1984 р. – професор. В 1992 р. обраний дійсним членом Академії інженерних наук України.

З 1992 по 1996 р. знаходився на викладацькій роботі у Вищому інституті прикладної технології м. Сафі, Мароко. В 2000-2004 рр. – професор Конакрійського університету, м. Конакрі, Республіка Гвінея. З 1997 по 2000 р. і з 2005 р. – професор кафедри хімії та хімічної технології високомолекулярних сполук Дніпропетровського національного університету.

Сфера наукових інтересів – дослідження динаміки процесів переробки полімерних матеріалів у дискових та комбінованих екструдерах; розробка перспективних композиційних матеріалів зі спеціальними властивостями на основі термо- та реактопластів.

Автор (співавтор) понад 200 наукових праць, в т. ч. навчальних посібників з грифами Міністерства освіти БРСР і з грифом Міністерства освіти Гвінеї, 17 навчально-методичних посібників, 38 авторських свідоцтв. Під його керівництвом захищено 7 кандидатських дисертацій.

Основні наукові праці проф. Е. О. Спорягіна:

Оборудование заводов резиновой промышленности (Навч. пос., 1971); О вторичных течениях в зазоре между вращающимся конусом и неподвижным диском // Инж.-физич. журн. – 1973 (у співавторстві); Flow of polymer Melt in disc-type Extruder and in Rotational Device of the "coneplate" and "plate-plate" Type (J. Polym. Engin. – 1973).

У ДНУ читає лекції з основних спецкурсів кафедри, керує курсовими та дипломними проектами і роботами спеціалістів та магістрів. В УДХТУ працює професором кафедри переробки пластмас і фото- і нанополіграфічних матеріалів.

Член редколегії журналу "Вопросы химии и химической технологии". Нагороджений бронзовою медаллю ВДНГ СРСР та медаллю "Ветеран праці".

Література:

Спорягін Е. О. // Укр. держ. хіміко-технол. ун-т. Професори. – Дніпропетровськ, 2000; Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д.; 2003. – С. 258; 2008. – С. 475-477; Воеводіна О. Спорягін Едуард Олексійович // Славетне сузір'я окрилених університетом. – Д., 2008. – С.307-309.

СТЕФАНОВСЬКИЙ Володимир Федорович (1902–1945)

Народився 23.06.1902 р. в с. Усольє Симбірської губернії в сім'ї агронома. Закінчив хімічне відділення КВІНО (ДДУ) в 1923 р. Працював на заводі скловиробів, металургійному заводі ім. Г. І. Петровського. У 1928–1930 рр. – асистент гірничого інституту. Потім – доцент, завідувач кафедри Дніпропетровського металургійного інституту.

З 1936 р. – кандидат хімічних наук. У 1941 р. захистив дисертацію "Дослідження кінетики реакцій відновлення окисників, які застосовуються в об'ємному аналізі", здобувши науковий ступінь доктора хімічних наук.

З 1933 р. – завідувач кафедри аналітичної хімії ДДУ, у 1944–1945 рр. – декан хімічного факультету. З 1933 р. свою діяльність у ДДУ поєднував з роботою в Інституті фізичної хімії АН України.

Під час Великої Вітчизняної війни – заступник директора Дніпропетровського фармацевтичного інституту, який перебував у евакуації в Семіпалатинську.

Головна сфера наукових інтересів – розробка й використання фізико-хімічних методів аналізу (електрометричних, фотоколориметричних, з використанням органічних реагентів тощо), дослідження кінетики й механізму окисно-відновних реакцій, що застосовуються в об'ємному аналізі. Багато методів, розроблених ним, впроваджені у виробництво.

Автор понад 40 наукових робіт, основні з яких: "Про змінений персульфатно-нітратний метод визначення Mn в залізних стопах" (Наук. зап. ДДУ, 1938; у співавторстві); "Фотоколориметричне визначення силіцію, заліза та міді в

алюмінієвих сплавах" (Там же, 1940; у співавторстві); "Цериметрический метод определения винной и лимонной кислот" (Науч. зап. ДГУ, 1948; у співавторстві).

Проводив значну громадську роботу, обирався депутатом Дніпропетровської міської ради. У 1939 р. нагороджений грамотою Наркомосвіти УРСР.

Помер 1.03.1945 р. у Дніпропетровську.

Література:

В. Ф. Стефановский (некролог) // Научн. записки ДГУ. – 1948. – Т. 33. – С. 3–8; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 259–260; Особова справа В. Ф. Стефановського (архів ДНУ. Оп. 1, № 3446).

ТИМОФЄЄВ Гаврило Юхимович (1881–1926)

Народився у 1881 р. в селянській сім'ї. Випускник Харківського університету (1903 р.). Працював асистентом, а з 1907 р. – приват-доцентом цього навчального закладу. У 1917 р. за результатами Всеросійського конкурсу очолив кафедру аналітичної хімії в Катеринославському гірничому інституті.

Брав дієву участь в організації університету в м. Катеринославі. Був першим деканом фізико-математичного факультету цього навчального закладу, у складі якого відкрили хімічне відділення. Очолював кафедри фізичної та аналітичної хімії.

У 1921 р. повернувся до Харкова, де був деканом факультету професійної освіти Інституту народної освіти (ХІНО), що виник на базі університету.

Починаючи з 1914 р., вивчав неводні розчини, досліджував, зокрема, дію органічних розчинників на реакцію утворення трихлороцтвоамілового ефіру із кислоти та амілену. У роки Першої світової війни керував роботами з розробки методів одержання колоїдного срібла, фітину та інших фармацевтичних препаратів. У 1913 р. захистив магістерську дисертацію "Про вплив тиску на електрорушійну силу", а в 1915 р. обраний професором.

Основні наукові праці: "Очерки кинетической теории растворов" (Х., 1903); "О влиянии давления на электродвижущую силу" (Х., 1913).

Брав активну участь у діяльності просвітницьких товариств та профспілкових організацій. Був заступником голови Всеукраїнської ради Доброхіму, обирався членом міськради.

Помер у Харкові 15 лютого 1926 р.

Література:

А. М. Андреасов. Жизнь и деятельность Г. Е. Тимофеева // Из истории отечественной химии. – Харьков: Изд-во. ХГУ, 1952; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 263–264.

ТКАЧ Володимир Іванович

Народився 28.07.1954 р. в м. Дніпродзержинськ. У 1976 р. закінчив з відзнакою хімічний факультет Дніпропетровського державного університету. Після завершення навчання в аспірантурі з 1979 р. працював асистентом кафедри аналітичної хімії ДДУ. У 1980 р. захистив дисертацію, здобувши науковий ступінь кандидата наук.

У 1981–1989 рр. працював у Дніпродзержинському індустріальному та Запорізькому медичному інститутах. З 1990 р. – доцент кафедри аналітичної хімії, а згодом – кафедри фізичної хімії ДДУ. У 1999 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук. З 2000 р. по 2009 р. працював професором кафедри фізичної хімії ДНУ.

У 2000 р. обраний завідувачем кафедри аналітичної хімії УДХТУ.

Основна сфера наукової діяльності – вивчення гетерополікомплексів, розробка фізико-хімічних методів аналізу. Проводить дослідження в галузі синтезу та використання гетерополікомплексів в аналізі азотвмісних біоактивних органічних речовин.

Автор понад 150 наукових та науково-методичних робіт, 4 авторських свідоцтв та 4 патентів України. Під його керівництвом виконано 7 кандидатських дисертацій.

Основні наукові праці: "Гетерополіаніони, як аналітичні реагенти на азотвміщуючі органічні речовини" (монографія) (Дніпропетровськ, 1995); "Використання гетерополіаніонів структури Кеггіна в аналізі органічних та неорганічних сполук" (монографія) (Дніпропетровськ, 2002; у співавторстві); "Будова речовин. Хімічний зв'язок" (Дніпропетровськ, 2005; у співавторстві); "Визначення морфіну в експертно-криміналістичних об'єктах" (Київ, 2006; у співавторстві); 60 статей у фахових журналах.

Читає загальні лекційні курси з аналітичної хімії, кристалохімії, фармацевтичної хімії, спецкурс з аналізу лікарських препаратів.

За його участю видано 12 методичних розробок. Ефективно керує науково-дослідною роботою студентів, аспірантів та докторантів.

Член двох спеціалізованих рад із захисту докторських дисертацій (УДХТУ та Фізико-хімічний інститут НАН України імені О. В. Богатського, м. Одеса).

Починаючи з 1989 року був відповідальним виконавцем та науковим керівником держбюджетних робіт, які виконувалися за постановами ДКНТ, Академії наук та Ради Міністрів СРСР, Міносвіти та ДФФД України з синтезу і використанню гетерополікомплексів в аналізі азотвміщуючих біоактивних органічних речовин.

Підтримує тісні наукові зв'язки з ученими провідних вузів та інститутів АН України, Росії, Австрії та США.

Література:

Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д., 2003. – С. 267; 2008. – С. 496-497; Особова справа (архів ДНУ. Оп. 1, № 4684).

ТУЛЮПА Федір Михайлович

Народився 23.08.1928 р. в с. Краснознаменка Полтавської області. Закінчив хімічний факультет Київського держуніверситету (1953). Після закінчення аспірантури в 1959 р. працював асистентом, доцентом, професором (з 1971 р.) кафедри аналітичної хімії Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту. В 1970 р. захистив докторську дисертацію.

У 1972–1981 рр. – завідувач кафедри неорганічної хімії Дніпропетровського державного університету. З 1981 р. до 1989 р. працював в Інституті колоїдної хімії та хімії води АН УРСР (м. Київ), а в 1989–2000 рр. очолював кафедру аналітичної хімії УДХТУ.

Автор близько 200 наукових праць (50 з них опублікував, працюючи в ДДУ), керував виконанням 14 кандидатських дисертацій.

Основна сфера наукових досліджень – хімія комплексних сполук, теорія і практика фізико-хімічних методів аналізу. Працюючи в ДДУ, вивчав процеси комплексоутворення перехідних та біологічно-активних металів зі складними біологічними лігандами. Одержані результати дали можливість розширити теоретичні уявлення про утворення та стабілізацію комплексів металів зі змінною валентністю і розробити надійні методи їх визначення в різних об'єктах.

У Дніпропетровському державному університеті викладав лекційний курс з неорганічної хімії та ряд спецкурсів.

Багато років був членом спеціалізованих ради з захисту дисертацій УДХТУ та ДНУ.

Основні наукові праці: "Спектрофотометрическое исследование взаимодействия осмия с диэтанолдитиокарбаминатом калия" (Журн. аналит. химии, 1972; у співавторстві); "Изучение комплексообразования титана (III) с ксиленоловым оранжевым" (Там же, 1978; у співавторстві); "Состав и устойчивость комплексов серебра с производными тиомочевинны в смесях воды с формамидом и диметилсульфоксидом" (Там же, 1979; у співавторстві).

Література:

Развитие аналитической химии в Украине. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 87; Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д., 2003. – С. 270–271; 2008. – С. 505–506; Особова справа (архів ДНУ. Оп. 1, № 7539).

ФІНКЕЛЬШТЕЙН Володимир Соломонович (1896–1937)

Відомий учений-хімік, чл.-кор. АН УРСР. Один із піонерів вивчення електрохімічних процесів у Дніпропетровському університеті.

Народився 20.08.1896 р. в м. Бердичеві в сім'ї службовців. Закінчив Київський політехнічний інститут (1919 р.). З 1929 р.

завідував кафедрою у Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті, одночасно обіймаючи посаду заступника директора та завідуючого відділом Інституту фізичної хімії.

У 1934–1937 рр. очолював кафедру фізичної хімії Дніпропетровського університету. Професор, член-кореспондент АН УРСР (з 1934 р.). У травні 1937 р. його було заарештовано із звинуваченням за участь у контрреволюційній троцькістській організації. Реабілітований у 1956 р.

Основні наукові дослідження виконував у галузі електрохімії та гетерогенного каталізу. Вивчав властивості неводних розчинів, процесів сольватації і комплексоутворення йонів у розчинах електролітів, досліджував процес каталітичного синтезу аміаку. Керував дослідженнями з прикладної тематики, що виконувалися на замовлення промислових підприємств. Автор близько 40 наукових публікацій, підручника.

Основні наукові праці: "Исследования в области кинетики горения окиси углерода" (Жур. физ. химии, 1932, у співавторстві); "Раман-эффект неводных растворов электролитов" (Там же, 1935, у співавторстві); "Кинетика синтеза аммиака на технологическом железном катализаторе" (Там же, 1935, у співавторстві); "Сольватация и комплексообразование в растворах электролитов" (Там же, 1936).

Література:

Фінкельштейн В. С. // УРЕ. – Т. 11. – 1984. – С. 600; Фінкельштейн В. С. // Історія АН УРСР. – К.: Наук. думка, 1979. – С. 797; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 277.

ЦИГАНОК Людмила Павлівна

Народилася 10 квітня в 1936 р. у м. Дніпропетровську у робітничій сім'ї. Вищу освіту здобула на хімічному факультеті Дніпропетровського державного університету, який закінчила у 1958 р. У 1958–1962 рр. працювала у Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті. З 1962 р. – аспірант кафедри аналітичної хімії ДДУ.

З 1964 р. – асистент, старший викладач, доцент (з 1970 р.), в 1978–1994 рр. – завідувач кафедри аналітичної хімії ДДУ, а в 2003–2005 рр. – завідувач кафедри хімічної технології ВМС хімічного факультету ДНУ. У 1966 р. захистила дисертацію на тему: "Дослідження деяких хіміко-аналітичних властивостей фосфорно-молібденової кислоти та продуктів її відновлення" з присвоєнням їй наукового ступеня кандидата хімічних наук, а в 1989 р. – дисертацію "Гетерополікомплекси III-A і V груп періодичної системи елементів – аналітичні форми у фізико-хімічних методах аналізу" на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук. З 1990 р. – професор.

Автор понад 300 публікацій, 2 монографій, кількох навчальних посібників, сертифікатів на стандартні зразки; отримала 5 авторських свідоцтв та 2 патенти. Під її керівництвом виконано 15 кандидатських та одна докторська дисертація.

Основна сфера наукових інтересів – хімія гетерополікомплексів (ГПК) Фосфору, Арсену, Галію та їх використання в аналітичній хімії, вивчення закономірностей зміни хіміко-аналітичних властивостей ГПК залежно від складу ліганду та інших факторів. Розробила низку методик аналізу промислових та природних об'єктів, які впроваджені в практику заводських і науково-дослідних лабораторій.

Значну увагу приділяла вдосконаленню навчального процесу: розробила ряд нових курсів ("Теоретичні основи хімічних методів аналізу", "Екологічний контроль" тощо).

Заслужений викладач Дніпропетровського університету (2000), відмінник освіти України (2003), тривалий час була членом спеціалізованих рад ДДУ і УДХТУ із захисту дисертацій.

Працюючи у Дніпропетровському державному та Українському державному хіміко-технологічному університетах, була нагороджена кількома медалями.

Основні наукові праці: "Особенности реакций образования и восстановления гетерополикомплексов элементов подгруппы галлия" (монографія, Д., 1996; у співавторстві); "Використання гетерополіаніонів структури Кеггіна в аналізі органічних та неорганічних сполук" (монографія, Д., 2002; у співавторстві); "UV, IR, 71Ga and 170NMR spectroscopic studies of the 12-molybdogallate heteropolyanion" (Polyhedron, 1989).

Література:

Развитие аналитической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 101–102; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д., 2003. – С. 286–287; 2008. – С. 538-539; Наш професор – наш ідеал науковця // Зоря, 10 квітня 2001 р.

ЧМИЛЕНКО Федір Олександрович

Відомий учений-хімік, заслужений діяч науки і техніки України, академік АН вищої освіти України. Народився 22.06.1948 р. в м. Дніпропетровську в робітничій сім'ї. Закінчив СШ № 79 м. Дніпропетровська із золотою медаллю в 1966 р., хімічний факультет Дніпропетровського державного університету у 1971 р. з відзнакою та очну аспірантуру при кафедрі аналітичної хімії ДДУ в 1974 р. з достроковим захистом дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата

хімічних наук.

З 1974 р. – асистент, з 1982 р. – доцент, з 1994 р. – завідувач кафедри аналітичної хімії ДДУ. У 1997 р. захистив докторську дисертацію на тему: "Оптимізація аналітичного процесу інтенсифікацією пробопідготовки та посиленням аналітичного сигналу", одержавши науковий ступінь доктора хімічних наук.

Напрямки його наукової діяльності – аналітична хімія малих концентрацій, концентрування мікродомішок металів, теорія аналітичного процесу, теорія аналітичного сигналу, фізичні і фізико-хімічні методи аналізу (атомно-емісійна та атомно-абсорбційна спектрометрія, спектрофотометрія, сонолюмінесцентна

спектроскопія, електрохімічні методи аналізу), модифікація органічних реагентів, методика викладання хімії в середній і вищій школі, хімічні проблеми космічної галузі.

Автор (співавтор) понад 800 наукових робіт, у тому числі двох монографій, ряду оглядів, понад 60 авторських свідоцтв та патентів на винаходи, 25 навчально-методичних посібників, з яких 12 отримали гриф Міністерства освіти і науки України. Під його керівництвом захищені 15 кандидатських дисертацій і 1 докторська. Він є співавтором розробки 6 державних стандартів щодо аналізу харчової солі на вміст Арсену, Меркурію, Купруму, Цинку, Кадмію та Плюмбуму. Співавтор наукового відкриття в галузі іонізуючого випромінювання (2010, диплом №402).

Основні наукові праці: "Ультразвук в аналітичній хімії. Теорія і практика" (Д., 2001; у співавторстві); "Аналіз поваренної солі" (Д., 1994; у співавторстві), "Сучасна аналітична хімія" (2004), "Хімічні елементи та речовини в організмі людини в нормі та при патології" (Д., 2006; у співавторстві).

Заслужений діяч науки і техніки України (2003), заслужений професор ДНУ (2009), відмінник освіти України, відмінник вищої школи СРСР. Отримав двічі звання "Соросівський доцент", премію Міжнародного фонду Ярослава Мудрого. Академік АН вищої освіти України (2004) та Міжнародної академії біоенерготехнології (2007).

Література:

Професори Дніпропетровського національного університету: Біограф. довідник. – Д., 2003. – С. 293–294; 2008. – С. 550–551; справа всього життя // Ми – з класичного університету. – Д., 2003 – С. 103–105; Особова справа (архів ДНУ. Оп. 4, № 4366); До ювілею Ф.О. Чмиленка // Методи і об'єкти хімічного аналізу, Т. 3. – 2008. – С. 117–118; Марфобудінова М. Чмиленко Федір Олександрович // Славне сузір'я окриленних університетом. – Д., 2008. – С. 356–359.

ЧУЙКО Вадим Тимофійович (1910–1994)

Народився у 1910 р. в с. Глодів Кіровоградської області в селянській сім'ї. Закінчив Одеський медико-аналітичний інститут (1931 р.). Працював у хіміко-біологічних лабораторіях у Донецьку та Дніпропетровську, викладав у медичному та педагогічному інститутах м. Тернополя. У 1940 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних наук, а в 1962 р. – дисертацію "Основні способи концентрування слідів металів співосадженням, їх теоретичне обґрунтування та застосування в хімічному аналізі", здобув науковий ступінь доктора хімічних наук.

З 1963 р. – професор кафедри аналітичної хімії Дніпропетровського університету, у 1963–1978 рр. – завідувач цієї кафедри.

Основний напрямок наукових досліджень – розробка та теоретичне обґрунтування методів концентрування мікродомішок металів. Одержав вираз для константи рівноваги іонного гетерогенного обміну, що регулює співосадження. Вивчав процеси подвійного співосадження з використанням методу інверсійної вольтамперометрії.

Автор понад 250 наукових праць, у тім числі 15 винаходів, захищених авторськими свідоцтвами. Керував виконанням 12 кандидатських та 2 докторських дисертацій.

Був науковим керівником лабораторії аналізу стічних вод, відкритої за його ініціативою.

У 1960–1970 рр. очолював спеціалізовану раду ДДУ із захисту кандидатських дисертацій, де було захищено понад 100 робіт.

Основні наукові праці: "Соосаждение / Развитие аналитической химии на Украине" (К., 1982); "Способы концентрирования следов металлов увлечением в осадок. Концентрирование соосаждением" (Журн. неорган. хим, 1957); "Основные итоговые задачи дальнейших исследований по применению неорганических соосаждителей для концентрирования следов металлов" (Тр. комис. по аналит. химии, 1965); "Определение произведения растворимости гидроокиси никеля методом соосаждения" (Изв. вузов. Химия и хим. технология, 1969).

Помер в 1994 р. у Дніпропетровську.

Література:

Развитие аналитической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 202; Чмиленко Ф. О., Циганок Л. П. Пам'яті вчителя (до 90-річчя В. Т. Чуйка) // Вісник Дніпроп. ун-ту, сер. "Хімія". – вип. 4. – 2000. – С. 108; Професори Дніпропетровського національного університету: Біогр. довідник. – Д.; 2003. – С. 295–296; Особова справа (архів ДНУ. Оп. 1, № 4003).

РОЛЛ Клара Володимирівна

Професор, фахівець в галузі хімії. В 1910 – на початку 1920-х рр. викладала у ВНЗ Харкова. В 1922–1929 рр. працювала в Дніпропетровському інституті народної освіти, очолювала кафедру хімії факультету соцвиховання ДНО. В 1930-ті роки – в Харківському університеті та інституті хімії при ХДУ.

Наукові інтереси проф. К. В. Ролл зосереджувались переважно в галузі неорганічної та органічної хімії. Її педагогічна та наукова діяльність проходила у тісній співпраці з проф. Ю. В. Коршуном.

Література:

Історія Дніпропетровського національного університету. – Д.: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2003. – С. 45; Развитие неорганической химии на Украине. – К.: Наук. думка, 1978. – С. 57. Професори Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара: Біогр. довідник. – Д., 2008. – С. 425.

3.9. Декани, завідувачі кафедрами, заслужені викладачі

Авраменко Віктор Іванович, доцент, заслужений працівник освіти України (1998).

Народився 18.09.1940 р. в с. Іларіоново Синельниківського району Дніпропетровської обл., закінчив хімічний факультет ДДУ (1965), аспірантуру, канд. хімічних наук (1973). Наукові дослідження виконував у галузі хімії епоксидів, вивчав реакції дигалогеноксиранів з нуклеофільними реагентами. На основі галоїдних епоксидів синтезував, зокрема, епоксиаміни, що знайшли застосування у шинній промисловості. Читав лекції з органічної хімії, фізичних методів дослідження, кілька спецкурсів («Хроматографія органічних сполук» та ін.).

Проводив значну громадську роботу, обирався головою профбюро, секретарем партбюро факультету, головою профспілкового комітету ДНУ (90-ті роки).

Основні публікації: Органічна хімія та основи статичної біохімії. – Д., 2003 (у співавторстві); Бромирование 4-п-метоксифенил-2,3-дигидро-1Н-1,5-бензодиазепинона-2 // Хим. гетероцикл. соед., 1979 (у співавторстві).

Божанова Неллі Яківна, доцент, в.о. зав. кафедри органічної хімії (1996–1998 рр.). Народилася 15.07.1940 р. Закінчила ДДУ (1963), канд. хімічних наук (1972). В 1964–2005 рр. працювала на кафедрі органічної хімії (асистент, доцент), а в 2006–2010 рр. – доцент кафедри хімії та хімітехнології ВМС. Автор понад 50 наукових публікацій, свідоцтв на винаходи.

Сфера наукових інтересів – дослідження властивостей та розробка методів синтезу нітрогенвмісних гетероциклічних сполук, потенційно біологічно активних речовин. Читає загальний курс органічної хімії, спецкурси «Хімія гетероциклів», «Біологічно-активні речовини і гетероциклічні структури».

Основні публікації: Особенности формирования 8-метил-4-фенил-2,3-дигидро-1н-1,5-бензодиазепинона-2 // Укр. хим. журнал, 1987 (у співавторстві); Реакция Вильсмайера с 4-фенил-2,3-дигидро-1н-1,5-бензодиазепиноном-2 // Хим. гетероцикл. соед., 1984 (у співавторстві). Рециклизация 4-метил(фенил)-2,3-дигидро-1н-1,5-бензодиазепинонов-2 // Там же, 1989 (у співавторстві).

Бринза Олексій Павлович (1919–2007), доцент, зав. кафедрою неорганічної хімії (1956–1972, 1982–1986), декан хімічного факультету (1958–1963).

Народився 21.12.1919 р. в м. Ново-Курськ Херсонської обл., учасник Великої Вітчизняної війни. Закінчив хімфак ДДУ (1946), на факультеті працював у 1946–1988 рр. (з 1954 р. – доцент). Канд. хімічних наук (1952). Автор понад 250 наукових публікацій, 11 авторських свідоцтв на винаходи. Під його керівництвом виконано близько 10 кандидатських дисертацій. Основна сфера наукових досліджень – корозія та захист металів від корозії, корозійна поведінка титану у кислих водних та водно-органічних середовищах.

Протягом багатьох років читав на факультеті загальний курс неорганічної хімії, спецкурс «Хімія сполук змінного складу». Брав активну участь у суспільному житті, неодноразово обирався секретарем партійного бюро факультету, членом парткому ДНУ. Відмінник вищої школи СРСР (1980).

Основні публікації: Ингибирование коррозии титана в серной и соляной кислотах // Защита металлов, 1984 (у співавторстві); Атмосферная коррозия порошкообразного железа в присутствии сернистого газа // Журн. прикл. химии, 1961 (у співавторстві).

Василенко Валентина Дмитрівна (1912–1985), доцент, зав. кафедрою аналітичної хімії (1961–1963), канд. хімічних наук (1946). Народилася 9.11.1912 р. в Одесі, закінчила ДХТІ (1936), аспірантуру ДДУ (1945). В роки Великої Вітчизняної війни – санітарка евакогоспіталю. На факультеті працювала в 1940–70-ті роки (до 1972 р.). Наукові дослідження присвячені переважно розвитку фізико-хімічних методів аналізу, зокрема полярографічного та амперметричного. Автор 35 наукових робіт. Читала загальний курс аналітичної хімії, ряд спецкурсів. Вела значну громадську роботу, обиралась депутатом Дніпропетровської обласної (промислової) Ради депутатів трудящих (1961–1963), Жовтневої районної ради 4-х скликань (1947–1957), членом парткому ДНУ, визнавалась кращим куратором факультету. Нагороджена грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1965 р.), трьома медалями.

Основні наукові публікації: Методы рационального анализа марганцевых руд // Сб. работ химического ф-та. Научн. зап. ДГУ, Т. XXXIII – Д., 1948; Определение марганца в чугунах и сталях безстружковым методом // Заводская лаборат. – Т. 18, 1952.

Глушко Лариса Петрівна, доцент, зав. кафедрою органічної хімії (1993–1996). Народилася 3.07.1937 р. в с. Покровці Дніпропетровської обл. Закінчила ДДУ (1959), аспірантуру цього закладу (1962). Канд. хімічних наук (1966), з 1969 р. – доцент.

Автор 90 наукових публікацій, 5 методичних розробок. Наукові дослідження проводила в галузі хімії оксидів та їх похідних. Керувала виконанням кількох кандидатських дисертацій. Читала курс органічної хімії, спецкурси: «Аналіз органічних сполук», «Фізико-хімічні методи дослідження органічних сполук».

Основні наукові праці: Оксиды на основе замещенных амидов и эфиров ундециленовой кислоты // Журн. органич. химии, 1997 (у співавторстві); Синтез в условиях межфазного катализа нитрила 10,11-эпоксиундекановой кислоты и его реакции // Там же, 1998 (у співавторстві).

Гречановський Василь Федорович (1921–1995), доцент, завідувач кафедри фізичної та колоїдної хімії в 1961–1968 рр.

На самому початку Великої Вітчизняної війни, навчаючись на IV курсі хімфаку, з першим загоном добровольців університету пішов на фронт. В 1942 р. втік з полону, працював у підпіллі. Після закінчення університету (1946 р.) протягом 40 років (1948–1988) працював на кафедрі фізичної хімії. Читав курс колоїдної хімії, зробив вагомий внесок в організацію практикумів з колоїдної та фізичної хімії на кафедрі, канд. хімічних наук (1950).

Наукові дослідження стосувались, головним чином, розділення стабільних ізотопів, виявлення механізму хімічних реакцій методом обміну радіоактивних

ізотопів. В 50–70-ті роки керував роботою ізотопної лабораторії, створеної при факультеті.

Основні публікації: Обменные реакции изотопов кислорода // Научн. записки ДГУ, 1951 (у співавторстві); Адсорбция тиомочевинных комплексов и механизм деполяризирующего действия тиомочевинны при электровосстановлении Cd^{2+} // Электрохимия, 1973 (у співавторстві).

Зегжда Георгій Дмитрович (5.05.1936–17.12.2001), доцент, завідувач кафедри неорганічної хімії (1987–1992). Народився у Ленінграді, закінчив хіміко-технологічний факультет ДМетІ, аспірантуру ДХТІ (1963). Канд. хімічних наук (1963). В 1963–1967 рр. працював у Новосибірському університеті. З 1967 р. – доцент кафедри неорганічної хімії ДДУ.

Автор понад 100 наукових публікацій, монографії. Основна сфера наукових досліджень – хімія комплексних сполук; комплексоутворення перехідних і біологічно активних металів зі складними органічними лігандами. В 1990-ті роки проводив дослідження в галузі біонеорганічної хімії, працював над докторською дисертацією. Читав загальний курс неорганічної хімії, спецкурси з хімії комплексних сполук.

Основні публікації: Комплексообразование палладия(II) с глутатионом // Журн. неорг. химии, 1978 (у співавторстві); Комплексные соединения серебра с N-бензоилцистеином // там же, 1976 (у співавторстві); Комплексные соединения цинка и кадмия с цистеином // Координ. химия, 1976 (у співавторстві).

Івонін Сергій Павлович (1961 р.н.), доцент, доктор хімічних наук, завідувач кафедри органічної хімії в 1998–2004 роках. Закінчив ДХТІ (1983), працював там же на кафедрі органічної хімії. В ДДУ працював з 1998 до 2004 р.

Основні напрямки наукових досліджень – синтез органічних похідних фосфору; вивчення закономірностей реакцій електрофільного фосфорилування π -збагачених гетероатомів та їх гетероаналогів. У 2002 р. захистив докторську дисертацію. Читав загальний курс органічної хімії.

Основні публікації: Mutual Influence of (Dimetil hydrazono)metal Groups and Hydroxy Ketone Moieties in Heteryl Analogues of Unsymmetric Benzions / Eur. J. Org. Chem, 2004 (у співавторстві); Heterocondensed 1,2,3-diazaphosphorines // Heteroatom Chemistry. – 2001 (у співавторстві).

Деркач Тетяна Михайлівна, доцент, завідувач кафедри загальної хімії та харчових технологій (2005-2010). Народилася 31.01.1966 р. в Дніпропетровську. Закінчила ДДУ (1987). Працювала на Дніпропетровському машинобудівному заводі (до 1996 р.). З 1996 р. – в ДНУ (аспірант, асистент, доцент (з 2000 р.) кафедри аналітичної хімії. Працювала заступником декана з начальної роботи, брала активну участь у відкритті нової спеціальності на факультеті. Канд. хімічних наук (2000 р.), автор понад 130 наукових праць, в т.ч. двох посібників з грифом Міносвіти України, 4 патентів. Член науково-методичної комісії з вищої освіти Науково-методичної ради Міносвіти України з харчових технологій та інженерії.

Сфера наукових інтересів: розробка методологічних аспектів викладання хімії в середній школі та вищих навчальних закладах; вдосконалення технологій виробництва харчових продуктів та їх аналітичного контролю. Читає курси „Неорганічна хімія”, „Сучасні наукові напрями в харчуванні”, „Інформаційні технології в освіті”, „Аналіз об’єктів навколишнього середовища”, „Спектральні методи дослідження речовин”, „Хімія та геохімія довкілля”, „Сучасний урок хімії в школі”, „Вступ до комп’ютерної хімії” та ін.

Основні наукові праці: „Методи атомної спектроскопії: атомно-абсорбційний спектральний аналіз” (навч. посіб., 2002, у співавторстві), „Інформаційні технології у викладанні хімічних дисциплін” (навч. посіб., 2008 р.), „Сучасні наукові напрями в харчуванні” (навч. посіб., 2007 р., у співавторстві).

Коваленко Валерій Сергійович, доцент, заслужений викладач ДНУ (2006). Народився 28.04.1948 р. в с. Дмухайлівці Магдалинівського району Дніпропетровської обл. Після закінчення хімічного факультету ДДУ (1971) працює на кафедрі фізичної хімії, з 1986 р. – доцент. Канд. хімічних наук (1977).

Сфера наукових інтересів – дослідження в галузі електроосадження металів, історії та методології хімії, викладання природничих дисциплін. Автор понад 100 наукових публікацій, монографії. Читає курси колоїдної хімії, фізичної хімії, історії хімії, спецкурси з електроосадження металів, основ гальванотехніки, світоглядних питань хімії.

Основні наукові праці: О разделении перенапряженный кристаллизации и перехода при электролитическом фазообразовании // Докл. АН СССР, 1976 (у співавторстві); Электролитическое цинкование (монографія) – Днепропетровск, 1994 (у співавторстві); Загальні закони та закономірності природи як засоби інтеграції змісту природничих знань // Імідж суч. педагога, 2007; Хімія. Підручник для 8 класу, 2009 (у співавторстві).

Ковтун Віталій Никифорович (30.04.1926–4.10.2005), доцент, заслужений викладач ДНУ (1999). Учасник Великої Вітчизняної війни. Випускник ДДУ 1956 р. Після закінчення аспірантури (1961) працював асистентом, а з 1967 р. – доцентом кафедри технічної хімії. Канд. хімічних наук (1965). З 1979 р. до смерті – доцент кафедри фізичної хімії. Нагороджений орденом “Знак Пошани” (1981).

Основні наукові дослідження присвячені вивченню механізму процесів при анодному розчиненні металів в області високих потенціалів. Автор близько 130 наукових публікацій, підготував 5 кандидатів наук. Читав загальні курси “Процеси та апарати хімічної технології”, “Фізична хімія”, спецкурси “Кінетика електродних процесів”, “Методи електрохімічних досліджень”, “Хімічні джерела струму”.

Основні наукові праці: Кинетические исследования механизма процессов при анодном растворении металлов в области высоких потенциалов // Электрохимия, 1978 (у співавторстві); О природе торможения реакции

выделения кислорода органическими веществами в области высоких анодных потенциалов // Защита металлов, 1981 (у співавторстві).

Коробов Віктор Іванович, доцент, завідувач кафедри фізичної хімії (з 1997 р.). Народився 30.09.1958 р. в сел. Новгородське Донецької області. Випускник ДДУ 1980 р. В 1980–1984 рр. – майстер ВО “Машиностроитель” (м. Запоріжжя). В ДНУ працює з 1987 р., з 1993 р. – доцент. Канд. хімічних наук (1992).

Сфера наукових інтересів: захист металів від корозії, електроосадження металів, комп'ютерне моделювання електрохімічних систем. Автор близько 100 наукових публікацій. Читає курси фізичної хімії, фізичної та колоїдної хімії, спецкурси з електрохімічної кінетики, розв'язування дослідницьких задач в інтегрованих програмних середовищах.

Основні публікації: Катодная обработка гальванических цинковых покрытий в растворах молибдатов // Электрохимия, 1998 (у співавторстві); Математические пакеты в химических расчетах: прямая задача химической кинетики // Exponenta pro. Математика в приложениях, 2004; Химическая кинетика. – Москва, 2009 (у співавторстві).

Курочкін Олександр Федорович, доцент, завідувач кафедри хімії та хімічної технології ВМС (1994–2003). Народився 5.12.1941 р. в м. Волгограді. Закінчив ДДУ (1963), аспірантуру цього вузу (1971). Канд. хім. наук (1971). Багато зусиль доклав до організації навчального процесу на кафедрі хімтехнології ВМС та її філії на Павлоградському хімічному заводі, став першим завідувачем цієї кафедри. Автор близько 70 публікацій та 26 винаходів, навчального посібника. В університеті читає курси хімії та фізики високомолекулярних сполук, хімії та технології сумішних полімерних композицій.

Сфера наукових інтересів: синтез біологічно-активних речовин, хімічна модифікація полімерів, технологія виробництва синтетичних жирних кислот та мінеральних добрив.

Основні публікації: Эпоксидирование галоидолефинов надкислотами // Теория и практика жидкофазного окисления, 1975 (у співавторстві); Галоиднадуксусная кислота // Журн. органич. химии, 1971 (у співавторстві); Способ совместного получения синтетических жирных кислот и минеральных удобрений. Авт. свид., 1989.

Масальський Владислав Люціанович (6.10.1901–1.08.1967), доцент, завідувач кафедри технічної хімії (1930–1950), декан хімічного факультету (1930–1933, 1935–1938, 1943–1944, 1945–1947). Народився на ст. Мушкетово Сталінської області. Закінчив ДІНО (1926) та ДХТІ (1930), отримавши спеціальності викладача та інженера-технолога, аспірантуру Інституту фізичної хімії. Канд. хімічних наук (1937). З 1926 по 1966 рр. працював на кафедрі технічної хімії (з 1934 р. – доцент, в 1930-1950 рр. – її завідувач).

Багато часу приділяв організації навчального процесу на кафедрі та факультеті. Розробив і читав курс неорганічної технології. Наукові дослідження проводив у галузі технології одержання сполук азоту. Автор 19 наукових праць.

Основні публікації: Нитриды железа и их свойства // Науч. записки ДГУ, 1948; Гидрирование нитридов железа // Там же, 1948.

Нестерова Олена Юрївна, доцент, зав. кафедрою хімії та хімічної технології ВМС (з 2005 р.). Народ. 26.11.1956 р. в м. Іваново (Росія). Закінчила ДДУ (1979), аспірантуру ДІБІ, працювала в ДХТІ. Канд. хімічних наук (1992). В ДДУ працює з 1991 р. (на кафедрі хімії ВМС – з 1994 р.). Автор близько 80 наукових публікацій.

Наукові інтереси: створення нових ВМС, зокрема з гетероциклічними компонентами у макроланцюзі, та композиційних матеріалів на їх основі, синтез та реакційна здатність дигідроперидинів. Читає курси: «Органічна хімія», «Аналіз ВМС», «Спектральні методи дослідження мономерів і полімерів», «Промислові вибухові речовини».

Основні публікації: Электрохимическое окисление ферроцианил-замещенных 1,4-дигидропиридинов // Химия гетероцикл. соед., 1987 (у співавторстві); Сульфирование 1,4-дигидропиридинов // Вісн. Дніпр. ун-ту. Хімія, 2000 (у співавторстві).

Погорельский Євсїй Ілліч (1906–1963), доцент, в.о. зав. каф. неорганічної хімії (1952–1956). Закінчив Дніпропетровський фізхіматінститут (нині – ДНУ) в 1931 р. На кафедрі неорганічної хімії працює з 1938 р. (з 1946 р. – доцент), канд. хімічних наук (1946). Учасник Великої Вітчизняної війни, має бойові нагороди.

Читав курси загальної та неорганічної хімії, історії хімії, керував організацією виробничої практики студентів у ДДУ. Наукові дослідження проводив переважно в галузі корозії та захисту металів. Вивчав, зокрема, вплив фосфатів на корозію заліза, стійкість захисних фосфатних плівок. Автор 11 наукових робіт.

Основні наукові публікації: Электрохимическая защита железа в водах различного состава в присутствии ингибиторов // Научн. зап. ДГУ, Т. XXXIII, 1948 (у співавторстві); К вопросу о механизме пассивации стали в кислом растворе бихромата // Там же, Т. XLIX.

Резнік Веніамін Ілліч (Бенціон Єльїч), доцент, зав. кафедри аналітичної хімії (1945–1953), декан хімічного факультету (1947–1953). Народився у 1909 р. У передвоєнні роки працював асистентом на хімічному факультеті. Канд. хімічних наук (1939). З перших місяців Вітчизняної війни – в діючій армії, ст. технік-лейтенант, учасник оборони Сталінграда.

Автор 110 наукових публікацій, керував виконанням 12 кандидатських дисертацій. Основна сфера наукових інтересів – розробка методик фізико-хімічного аналізу, створення аналітичних приладів. Створив портативний титраційний фотоколориметр, розробив прості методики визначення марганцю, хрому та ін. металів шляхом фотоколориметричного титрування. Читав

загальний курс аналітичної хімії, спецкурси з фізико-хімічних методів аналізу. Протягом кількох років очолював обласну секцію аналітичної хімії ВХТ ім. Менделєєва.

Основні публікації: Фотоколориметрическое определение кремния, железа и меди в алюминиевых сплавах // Завод. лаб., 1938 (у співавторстві); Спектрофотометрическое исследование арсеновольфрамов в растворе // Журн. аналит. химии, 1971 (у співавторстві).

Скарре Оскар Карлович (1906–12.08.1968), доцент, завідувач кафедри фізичної хімії (1944–61). Народився в Катеринославі (Дніпропетровську) в сім'ї вчителів. Латиш. Закінчив гірничий інститут (1929), працював у доменному цеху металургійного заводу ім. Петровського (1929–1930). Закінчив аспірантуру ІФХ (1935), канд. хімічних наук (1936), доцент (1940). В 1935–1941 рр. працював ст. наук. співробітн. Інституту фізичної хімії. Один із найближчих співробітників акад. О. І. Бродського, брав участь у проведенні пріоритетних робіт з одержання важкоокисеної води, розробці методів розділення ізотопів, зокрема Урану, методом термодифузії. З 1944 р. працював у ДДУ, протягом 17 років очолював кафедру фізичної хімії.

Під його керівництвом розвивались дослідження методів одержання та використання стабільних ізотопів для вивчення механізмів хімічних реакцій. Вів дослідження в галузі радіаційної хімії та нетрадиційних методів фізико-хімічного аналізу. Автор близько 40 наукових праць. Був прекрасним лектором, читав курси фізичної хімії та будови речовини.

Основні наукові праці: Фракционирование изотопов кислорода перегонкой воды // Журн. физич. химии, 1937 (у співавторстві); Концентрирование тяжелого изотопа кислорода и изотопный анализ воды // Докл. АН СССР, 1938 (у співавторстві).

Терешкевич Маргарита Осипівна (30.08.1919–29.07.2002), доцент. Народилася в Сімферополі. В 1937–1946 рр. навчалась на хімічному факультеті ДДУ. В 1942 р. пішла добровольцем на фронт, була медсестрою 337 стрілецької дивізії; нагороджена орденом Червоної Зірки, кількома медалями. З 1946 р. працює на кафедрі фізичної хімії спочатку асистентом, а після захисту кандидатської дисертації (1952) – доцентом. В 1972–1978 рр. очолює кафедру хімії Дніпропетровського сільгоспінституту. З 1978 р. – на пенсії.

Наукові дослідження присвячені переважно вивченню властивостей розчинів, обмінних реакцій за допомогою ізотопів (на цю тему вона підготувала докторську дисертацію). Під її керівництвом на факультеті виконано 7 кандидатських дисертацій. Читала курс будови речовини, спецкурси з хімії ізотопів, хроматографії.

Основні публікації: Изотопный состав минеральных вод // Научн. записки ДГУ, 1948; О некоторых особенностях и свойствах концентрированных растворов электролитов // Ингибиторы коррозии и электроосаждения металлов, 1971 (у співавторстві).

Трофименко Віталій Володимирович, доцент, заслуж. викладач ДНУ (2003). Народився 9.01.1939 р. в Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетровський хіміко-технологічний інститут (1961), працював на кафедрі електрохімічних виробництв ДХТІ. Канд. хімічних наук (1970). З 1971 р. – на кафедрі фізичної хімії ДДУ, з 1972 р. – доцент.

Сфера наукових інтересів – вивчення початкових стадій електрокристалізації металів, розробка технологічних процесів цинкування та міднення. Автор близько 200 наукових публікацій, керував виконанням 6 кандидатських дисертацій. Читає курси “Фізична хімія”, “Електрохімічні системи”, спецкурс “Теоретичні основи електроосадження металів”.

Основні наукові праці: Реакции перехода при электролитическом образовании зародышей меди // Докл. АН СССР, 1977 (у співавторстві); Перенапряжение кристаллизации в процессах зарождения новой фазы // Изв. СО АН СССР. Сер. Химия, 1986 (у співавторстві).

Федаш Володимир Петрович, доцент, в.о. завідувача кафедри неорганічної хімії (1987–88), син П. М. Федаша. Народився 17.02.1938 р. в Дніпропетровську. Закінчив ДХТІ (1960), аспірантуру каф. неорганічної хімії ДДУ (1966). Канд. хімічних наук (1968). В 1966–1971 рр. – науковий співробітник НДС. На викладацькій роботі на факультеті з 1971 р. (з 1971 р. – доцент). В 1998-2010 рр. – на кафедрі хімтехнології ВМС.

Автор понад 80 наукових праць, 14 авторських свідоцтв на винаходи. Сфера наукових інтересів – природа корозійних процесів, захист металів від корозії. Читає курси загальної на неорганічної хімії, хімічної технології, матеріалознавства.

Основні публікації: Ингибирование коррозии стали в системе ДМФА+CCl₄ // Защита металлов, 1988 (у співавторстві); Ингибирование коррозии титана в серной и соляной кислотах // там же, 1984 (у співавторстві).

Федаш Петро Михайлович (9.01.1909–23.05.1995), доцент, декан хімічного факультету (1953–1954, 1963–1970). Народився в с. Дмухайлівці Магдалинівського району Дніпропетровської обл. Закінчив хімічний факультет ДДУ (1937), аспірантуру цього закладу (1940). Учасник Великої Вітчизняної війни: парторг партизанського загону (1941–1943), потім командир взводу діючої армії. З 1946 р. – ст. викладач, доцент кафедри технічної хімії, секретар парткому ДДУ (1954–1955). Канд. хімічних наук (1952).

Читав курси з прикладної електрохімії. Основна тематика наукових досліджень – анодна поведінка алюмінію в різних середовищах, процеси електрохімічного полірування металів.

Основні наукові праці: О природе акцептора при электрополировании меди // Укр. химич. журн., 1965; Изучение процесса анодирования алюминия в щелочном электролите // Сб. работ химич. ф-та, 1968.

Філіпова Ніна Стефанівна, доцент, зав. кафедрою фізичної хімії в 1937–1941 рр.

В 1930-ті роки працювала в університеті та Інституті фізичної хімії, канд. хімічних наук (1936). Наукові дослідження вела переважно в галузі вивчення властивостей розчинів, зокрема визначення рефракції розчинів електролітів, працювала під безпосереднім керівництвом акад. О. І. Бродського. Керувала виконанням кандидатських дисертацій на кафедрі.

Основні наукові праці: Интерферометрическое измерение показателя преломления разбавленных растворов // Журн. физич. химии, 1934 (у співавторстві); Рефракція розчинів сильних електролітів // Там же, 1936 (у співавторстві).

Хмеловська Світлана Олександрівна, доцент, відмінник освіти України (2004). Народилася 3.09.1938 р. в м. Бокситогорську Ленінградської обл., закінчила ДДУ (1963), канд. хімічних наук (1972). Автор близько 75 наукових публікацій, 2-х навчальних посібників.

Сфера наукових інтересів – нетрадиційні методи викладання хімії у вищій та середній школі, пошук ефективних інгібіторів корозії. Читає курси з методики викладання хімії, загальної хімії.

Обиралась депутатом Жовтневої районної ради м. Дніпропетровська.

Основні публікації: Нетрадиційний підхід до вивчення хімії елементів (навч. посіб., 1995, у співавторстві); Хімія елементів з основами загальної хімії (навч. посіб., 2004, у співавторстві).

Штамбург Василь Георгійович, ст. наук. співробітник кафедри органічної хімії, доктор хімічних наук (2007). Народився 25.07.1955 р. в Дніпропетровську, закінчив ДХТІ (1977), аспірантуру Інституту хімічної фізики АН СРСР (1981). У 1982 р. захистив кандидатську дисертацію. Працював у НДІ реактивів та особливо чистих речовин (ІРЕА, 1982–1991рр.), господарчій асоціації «Нерудбудкомплекс» (1991-1997 рр.), науково-виробничій фірмі «Екологічне бюро» (1997–1998 рр.) (всі – в Дніпропетровську). На кафедрі органічної хімії ДНУ в 1998–2007 рр.

Основні напрямки наукових досліджень в ДНУ – вивчення властивостей N-ацилокси-N-алкоксигемінальних систем та їх аналогів. Розробив методи синтезу трьох нових класів органічних сполук, зокрема нового різновиду сечовин, так званих «аномерних сечовин». Керував виконанням двох кандидатських дисертацій.

Основні наукові публікації: Synthesis, configurational stability and resolution of NN-Dialhoxyamines into antiopoctes // Ictrahedron, 1981 (у співавторстві); аxyloxy group exchange in N-acyloxy-N-alhoxyureas // Mendeleev Commun, 2004 (у співавторстві).

Юриліна Лідія Михайлівна, доцент, в.о. завідувача кафедри органічної хімії (1955–1957 рр.). Народилася 3.04.1909 р. на шахті № 6 (Будьонівка) в сім'ї шахтарів. Закінчила Уральський індустріальний інститут (1932), аспірантуру ДДУ (1945). На факультеті працювала у 1945–1966 рр., з 1948 р. – доцент, канд. хімічних наук (1947).

Основні наукові праці присвячені дослідженню сульфокислот ароматичного ряду, кінетики сульфування бензолу та фізіологічної активності фосфорорганічних сполук. За її участю отримані фосфоровмісні сполуки з нервово-паралітичної дії. Читала курс органічної хімії, спецкурси з хімії гетероциклічних та елементорганічних сполук. Брала участь у громадському житті, обиралась секретарем партбюро факультету (1950-ті рр.).

Основні публікації: Кинетика сульфирования бензола малыми количествами кислоты // Научн. зап. ДГУ. Т. XXXIII, 1948 (у співавторстві); Влияние растворителя на кинетику разложения перекисей // Там же (у співавторстві).

3.10. Випускники хімічного факультету

За понад 90 років університетом підготовано близько 6 тисяч спеціалістів-хіміків: наукових працівників, виробничників, вчителів. Серед випускників хімічного факультету – відомі вчені (чл.-кор. АН СРСР С. З. Рогінський, акад. АН УРСР В. А. Ройтер, акад. АН Молд.РСР О. С. Ляліков, професори, доктори наук О. С. Афанасьєв, Б. Я. Даїн, І. О. Неймарк, М. В. Поляков, М. Т. Русов, М. Я. Рубаник, В. Ф. Стефановський, С. М. Беленький, К. С. Ляліков, В. А. Юза, Г. М. Жаброва, Г. П. Корнійчук, В. П. Галушко, Л. С. Сердюк, О. Я. Мирошніченко, С. І. Крічмар, З. Ф. Соломко, В. А. Пучин, Д. Г. Биховський, Л. П. Циганок, А. Ф. Маслюк, В. І. Вершинін, Є. І. Капінус, В. П. Купрін, О. Федін, О. Сипягін, Ф. О. Чмиленко, В. Ф. Варгалюк, О. В. Штеменко, Н. І. Штеменко, В. І. Ткач, О. Б. Величенко, М. В. Ніколенко, Г. А. Кроїк, С. І. Оковитий, О. М. Бакланов, заслужений діяч науки і техніки УРСР І. А. Хрїзман), керівники великих промислових підприємств (І. Н. Восвілов, Б. П. Гнивуш, Н. А. Палагута, І. В. Танський, Г. М. Сокурєнко, С. С. Кошелюк, І. Е. Рилик), директори передових шкіл (А. Х. Ляшенко, В. А. Корецький, Л. Г. Каряка, О. В. Жадан, Н. А. Квятковська, В. М. Шамрай), громадські та господарські діячі (Г. І. Булавка, Н. Г. Донець, Г. М. Сокурєнко) тощо.

Наводимо дані про деяких випускників, які працюють (чи працювали) поза межами хімічного факультету.

Рогінський Симон Залманович (1900–1970), випускник КВІНО 1922 р., чл.-кор. АН СРСР, відомий фахівець з гетерогенного каталізу; очолював відділи інститутів фізичної хімії та хімічної фізики АН СРСР, заснував наукову школу з каталізу, лауреат Сталінської премії (1941).

Ляліков Костянтин Сергійович, випускник ІНО 1920-х р., доктор хім. наук, професор, працював зав. кафедрою хімії Кишинівського університету (Молдавія).

Беленький М. С., випускник 1920-х р., доктор хім. наук, зав. відділом Інституту хімії АН АзРСР (м. Баку).

Даїн Борис Якович, випускник 1920-х р., доктор хім. наук, працював зав. відділом фотохімії Інституту фізичної хімії (ІФХ) АН УРСР.

Поляков Михайло Володимирович, випускник 1920-х р., доктор хім. наук, автор теорії гомогенно-гетерогенного каталізу, працював зав. відділом ланцюгових реакцій ІФХ АН УРСР.

Неймарк Ізраїль Євсійович, випускник кінця 20-х рр., доктор хім. наук, один із провідних спеціалістів в галузі адсорбції, очолював групу вивчення адсорбційних процесів ІФХ АН УРСР.

Рубаник Михайло Якович, випускник поч. 30-х р., доктор хім. наук, очолював групу органічного каталізу ІФХ АН УРСР.

Ляліков Юрій Сергійович (1909–1976), випускник 1932 р., академік АН МолдРСР, професор Кишинівського ун-ту (з 1952 р.), відомий хімік-аналітик. Автор підручника «Фізико-хімічні методи аналізу», що витримав 5 видань.

Корнійчук Григорій Петрович (1913–1985), випускник 1936 р., доктор хім. наук, професор, працював зав. відділом гетерогенного каталізу ІФХ АН УРСР.

Сокуренко Григорій Михайлович, випускник 1941 р., громадський та господарський діяч, очолював лакофарбовий завод (м. Дніпропетровськ), Дніпропетровський міськвиконком, обирався депутатом Верховної Ради УРСР.

Гнивуш Б. П., випускник 1946 р., працював головним інженером хімічного комбінату (м. Шостка), Герой Соціалістичної праці.

Пучин В. А., випускник 1946 р., доктор хім. наук, професор, працював зав. кафедри органічної хімії політехнічного інституту (м. Львів).

Восвілов І. М., випускник 1948 р., заст. директора НДІ азотної промисловості (м. Дніпродзержинськ).

Танський Іван Васильович (1919), випускник 1948 р., канд. техн. наук, заслужений працівник промисловості УРСР, лауреат Державної премії СРСР (1978), працював головним інженером Придніпровського хімзаводу.

Крічмар С. І., випускник 1951 р., доктор техн. наук, професор, працював зав. кафедрою інституту легкої промисловості (м. Херсон), зав. відділом НДІ азотної промисловості (м. Дніпродзержинськ).

Биховський Д. Г., випускник 1951 р., доктор хім. наук, працював у ВНДЕІО (м. Ленінград).

Гіренко В., випускник 1952 р., кап. I рангу, зав. каф. хімії Вищого військово-морського училища (м. Баку).

Мирошниченко Олег Якович, випускник 1953 р. доктор хім. наук, професор ДМетАУ.

Скродська (Рогозна) Тамара Степанівна, випускниця 1957 р., канд. хім. наук. Понад 30 р. (з 1965 р.) працювала начальником ЦЗЛ Дніпропетровського лакофарбового заводу. Лауреат премії Ради Міністрів СРСР.

Штеменко Валентина Андріївна, випускниця 1962 р., заслужений вчитель України, відмінник освіти УРСР. Працювала вчителем Солонянської СШ (Дніпропетровська обл.).

Кроїк Ганна Аркадіївна, випускниця 1964 р., канд. хімічн. наук., доктор геол.-мінер. наук; головний наук. співробітник НДІ геології, проф. кафедри безпеки життєдіяльності ДНУ.

Маслюк Анатолій Федорович, випускник 1965 р., доктор хім. наук, зав. відділом олігомерів інституту хімії ВМС АН УРСР.

Вершинін В'ячеслав Ісакович, випускник 1969 р., доктор хім. наук, професор, зав. кафедрою хімії нафти та аналітичної хімії Омського університету, працював проректором цього закладу.

Федін Олександр Васильович, випускник 1969 р., доктор хім. наук, професор ряду вузів Дніпропетровська.

Іванова (Балицька) Ольга, випускниця 1971 р., директор видавництва «Освіта» (м. Київ).

Капінус Євген Іванович, випускник 1971 р., доктор хім. наук, с.н.с. ІФХ АН України, відомий спеціаліст у галузі фотохімії.

Купрін Віталій Павлович, випускник 1971 р., доктор хім. наук, професор кафедри фізичної хімії Українського державного хіміко-технологічного університету (УДХТУ) (м. Дніпропетровськ).

Ляшенко Андрій Хомич, випускник 1971 р., директор Дніпровської СШ Верхньодніпровського району, заслужений учитель України (2009), відмінник освіти УРСР (1989), лауреат обласної педагогічної премії (1994), конкурсу «Світоч Придніпров'я» в номінації «Кращий діяч освіти» (2005), нагороджений медаллю В. Сухомлинського (2007).

Саврасова (Конюхова) Людмила Олександрівна, випускниця 1971 р. начальник ЦЗЛ хімкомбінату (м. Армянськ Кримської АО).

Корецький Віталій Афанасійович, випускник 1973 р., відмінник освіти України, тривалий час працював директором СШ № 106 м. Дніпропетровська.

Новченкова (Кириченко) Катерина Дмитрівна, випускниця 1974 р., заслужений учитель України, заст. начальн. управління освіти (м. Хмельницький)

Каряка Леонід Григорович, випускник 1975 р., відмінник освіти України, директор СШ № 6 (м. Нікополь).

Штеменко (Соломко) Наталія Іванівна, випускниця 1976 р., доктор хім. наук, професор, зав. кафедри біохімії та біофізики ДНУ.

Штеменко Олександр Васильович, випускник 1976 р., доктор хім. наук, професор, зав. кафедри неорганічної хімії УДХТУ.

Булавка (Гайсюк) Галина Іллівна, випускниця 1977 р., громадський діяч; працювала керівником апарату, заступником голови Дніпропетровської облдержадміністрації, головою Дніпропетровської обласної Ради; депутат Дніпропетровської обласної Ради кількох скликань.

Литвин Володимир Михайлович, випускник 1977 р. директор ВАТ «Запоріжсталь» з маркетингу та зовнішньоекономічної діяльності.

Щербаков Володимир Миколайович, випускник 1978 р., працював директором СШ № 32 (м. Запоріжжя).

Донець Наталія Григорівна, випускниця 1979 р., народний депутат України (кінець 1990-х рр.).

Гуртовий Анатолій Сергійович, випускник 1980 р., директор СШ № 17 (м. Нікополь).

Жадан (Узлюк) Олена Вікторівна, випускниця 1980 р., працювала директором СШ № 24 (м. Дніпродзержинськ).

Пугачов Сергій Дмитрович, випускник 1980 р., начальник виробничого відділу АТ “Укртатнафта” (м. Кременчук).

Рилик Ігор Едуардович, випускник 1981 р., працював директором Губинихського цукрового заводу.

Кошелюк Сергій Степанович, випускник 1981 р., заст. голови правління з виробництва АТ “Укртатнафта” (м. Кременчук).

Бакланов Олександр Миколайович, випускник 1982 р., доктор хім. наук, професор, зав. кафедрою загальнонаукових дисциплін Української інженерно-педагогічної академії (м. Артемівск).

Шермет Тетяна Михайлівна, випускниця 1982 р., заслужений вчитель України (2008), вчитель Олександріївської СШ Дніпропетровського району (Дніпропетровська обл.).

Величенко Олександр Борисович, випускник 1983 р., доктор хім. наук, професор кафедри фізичної хімії УДХТУ.

Ніколенко Микола Васильович, випускник 1983 р., доктор хім. наук, професор, зав. кафедри загальної хімтехнології УДХТУ.

Квятковська Наталія Анатоліївна, випускниця 1983 р., відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України, директор СШ № 23 (м. Дніпропетровськ).

Походенко Олег Володимирович, випускник 1984 р., канд. хім. наук, працював головою правління ВАТ «Перечинський лісохімічний комбінат».

Лісниченко Світлана Михайлівна, випускниця 1985 р., головний інженер хімкомбінату (м. Чернівці).

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Алхімов М. Г. Комсомол університету: роки, події, спогади // За передову науку. – 1988 – 17 жовтня.
2. Андреасов Л. М. Жизнь и деятельность Г. Е. Тимофеева // Из истории отечественной химии. – Харьков, 1952. – С. 160–170.
3. Бельгард А. Л. У истоков Днепропетровского государственного университета. – Д., 1980. – 50 с.
4. Бобровський А., Гвоздик І. Нас водила молодість // За передову науку. – 1988. – 5 листопада.
5. Бринза О. П. Науково-дослідна робота на хімічному факультеті // Там же. – 1959. – 9 та 16 січня.
6. Бродский А. И. Лев Владимирович Писаржевский // Люди русской науки. Т. 1. – М.: Физматгиздат, 1961. – С. 574–581.
7. Варгалюк В. Ф. І дим багаття // За передову науку. – 1988. – 13 червня.
8. Варгалюк В. Ф. Технологія харчування. Нова спеціальність на хімічному факультеті // Дніпропетр. університет. – 2005. – 24 червня.
9. Варгалюк В. Ф. Фармацевтична хімія заявляє про себе // Там же. – 2007. – 31 жовтня.
10. Ветров І. Ю. В лісах під Новомосковськом. – Д.: Промінь, 1963.
11. Глушко Л. П. Для господарства і медицини // Дніпропетр. університет. – 1991. – 27 грудня.
12. Головка М. З історії комсомолу університету // За передову науку. – 1958. – 10 жовтня.
13. Греков В. А. Мы, гороховцы // Неман. – 1968, № 4. – С. 131–169.
14. Гречановський В. Ф. Навічно залишились молодими // За передову науку. – 1980. – 6 травня.
15. Гусинская С. А. В лаборатории Писаржевского // Химия и жизнь. – 1974, № 12. – С. 70–76.
16. Журавель В. Школа самостійності // За передову науку. – 1967. – 4 жовтня.
17. За більшовицькі наукові кадри. – 1935. – 22 травня.
18. За передову науку. – 1958. – 31 грудня.
19. Там же. – 1961. – 11 квітня.
20. Там же. – 1963. – 22 січня.
21. Там же. – 1963. – 14 травня.
22. Там же. – 1964. – 19 травня.
23. Там же. – 1977. – 7 травня.
24. Там же. – 1977. – 12 грудня.
25. Завгородня Е. Ф. Воспоминания о химическом факультете 50-х годов (власний архів авторів).
26. Зюзин А. С., Зайдлер А. М. Кацнельсон И. Е. От Эльбруса до пика Коммунизма. – К.: Здоров'я. – 1971. – 128 с.

27. Історія Дніпропетровського національного університету / Гол. редкол. М. В. Поляков. – Д.: Вид-во Дніпропетр. ун-ту. – 2003. – 232 с.
28. Історія Днепропетровского университета / В. С. Савчук, С. М. Поляков, Ю. А. Лопатин и др. – Д.: Изд-во ДГУ. – 1993. – 240 с.
29. Капустинский А. Ф. Дмитрий Петрович Коновалов // Люди русской науки. Т. 1. – М.: Физматиздат, 1961 – С. 504–508.
30. Кас'ян Л. Шлях до науки // Ранок. – 1976, № 4. – С. 10–11.
31. Коваленко В. На березі Самари // За передову науку. – 1981. – 27 червня.
32. Коваленко В. С. Химия в Днепропетровском университете: становление и развитие основных научных направлений // Нариси з історії природозн. і техніки. – 2005, Вип. 45. – С. 67–73.
33. Коваленко В. С. Чмиленко Ф. А. Основные вехи становления и развития химического факультета ДГУ // Вісник Дніпропетр. ун-ту, сер. Хімія. – 1998, Вип. 3. – С. 3–20.
34. Кондратюк Н. Талановиті – всі // Дніпропетр. університет. – 2006. – 15 червня.
35. Левицкий Р. Отважный танкист // Знамя Родины. – 1944. – 16 мая; Дніпропетр. ун-т. – 2000. – травень.
36. Лошкарев Ю. М. Работы Днепропетровского университета в области технологии электроосаждения металлов // Гальванотехника и обработка поверхности. – 1993. – Т. 2, № 3. – С. 36–39.
37. Масальський В. Підсумки науково-дослідної роботи на кафедрі технічної хімії // За передову науку. – 1954. – 31 грудня.
38. Михайлов В. В. Краткий очерк жизни и трудов Д. П. Коновалова // Успехи химии. – 1954. – Т. 23, № 4. – С. 510–523.
39. Мнускін В. Наш Бідstrup // За передову науку. – 1967. – 12 квітня.
40. Наринський В. Гренада-68 // Прапор юності. – 1968. – 8 серпня.
41. Науково-дослідна робота на хімічному факультеті // За передову науку. – 1957. – 6 листопада.
42. Научная работа химического факультета. – Д., МИ ДНУ, КП 179, арх. 269.
43. Нікольський С. М. У ті далекі роки // За передову науку. – 1987. – 23 березня.
44. Основные научные направления в ДГУ. 1918–1967 гг. – Д., МИ ДНУ, КП 170, арх. 268.
45. Походенко В. Д. Александр Ильич Бродский. – К.: Наукова думка. – 1968. – 68 с.
46. Развитие аналитической химии на Украине / под ред. А.Т. Пилипенко. – К.: Наук. думка. – 1982. – 368 с.
47. Развитие неорганической химии на Украине / Под ред. А. В. Городысского. – К.: Наук. думка. – 1987. – 224 с.

48. Развитие органической химии на Украине / Под ред. А. В. Кирсанова. – К.: Наук. думка, 1979.
49. Развитие физической химии на Украине / Под ред. В. Д. Походенко. – К.: Наук. думка, 1989. – 264 с.
50. Рейнгард І. О. Старі і бувші корпуси університету // За передову науку. – 1988. – 5 та 19 вересня.
51. Рейнгард І. Професори університету // Дніпропетр. університет. – 1993. – 10 березня.
52. Рейнгард І. Декани університету // Там же. – 1993. – 27 квітня.
53. Розенберг М. А. 40 лет ДГУ // Д.: МИ ДНУ, КП 165, арх. 273.
54. Слава отважным, презрение трусам // Комсомольская правда. – 1935. – 3 ноября.
55. Соловьев Ю. Н., Кипнис А. А. Дмитрий Петрович Коновалов. – М.: Наука, 1964.
56. Стрелков Н. И. Коршун Юрий Васильевич // Тр. Харьк. политехн. ин-та. Сер. химико-технологич. – 1952. – Вып. 1, Т. 1. – С. 159–169.
57. Терешкевич М.О. Воспоминания о химическом факультете. Послевоенные годы. (особистий архів авторів).
58. Терешкевич М. О. Невтомний пропагандист // За передову науку. – 1967. – 12 квітня.
59. Тридцать лет химическому факультету / М. А. Розенберг, Ф. И. Березовская, О. К. Скарре и др. // Материалы к истории ДГУ. – Д.: МИ ДНУ, КП 3428, арх. 270.
60. Турченко Я. И. Основные пути развития общей, неорганической и физической химии на Украине. – К.: Из-во КГУ, 1957. – 434 с.
61. Федаш П. М. Ударный фронт – борьба за знания // За передову науку. – 1978. – 20 березня.
62. Химический факультет- школа академика Л. В. Писаржевского. – МИ ДГУ, КП 3432, арх. 274.
63. Хмеловская С. А. Воспоминания о факультете 50–60-х гг. (особистий архів авторів).
64. Юдасіна О. Г. 3 покоління переможців // За передову науку. – 1979. – 25 червня.
65. Яцимирський К. Б. Кострова О. А. Лев Володимирович Писаржевський. – К.: Наук. думка, 1979. – 77 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Монографії та підручники, видані викладачами хімічного факультету

1. Писаржевский Л. В. Учебник химии. – О., 1918.
2. Писаржевский Л. В. Основы неорганической химии. – Х.: Екатеринослав, 1922.
3. Писаржевский Л. В., Розенберг М. А. Электрон в химии растворов и электрохимии. – К, 1923.
4. Коновалов Д. П. Материалы и процессы химической технологии. – Л. – М., 1924–25 (2 тома).
5. Бродский А. И. Химическое равновесие и растворитель. – Б.м., 1925.
6. Писаржевский Л. В. Введение в химию на основе строения атома и электронно-ионного строения молекул. – О., 1926; 1928.
7. Розенберг М. А. Лекции по неорганической химии. – Д., 1926.
8. Бродский А. И. Физическая химия. – Д., 1927 – 29 (2 тома).
9. Писаржевский Л. В. Курс лекций по неорганической химии. – Д., 1927.
10. Розенберг М. А. Хімія. – Д., 1928.
11. Розенберг М. А. Практикум по курсу загальної хімії. – Д., 1929.
12. Писаржевський Л. В. Від атома до електрона. – Х., 1929.
13. Писаржевський Л. В. Электрон в электрохимии. – Д., 1929.
14. Писаржевський Л. В. Вступ до хімії на основі будови атома та електронно-іонної будови молекул. – Х., 1930.
15. Писаржевский Л. В. До питання про механізм каталітичних явищ. – Х., 1930.
16. Писаржевский Л. В., Розенберг М. А. Неорганическая химия. – Д., 1930.
17. Писаржевский Л. В. Избранные труды. – К., 1936.
18. Давыдов А. Л. Фотоэлектрический колориметр и его применение в химическом анализе. – Д., 1941.
19. Давыдов А. Л., Вайсберг З. М. Фотоэлектрические методы анализа черных, цветных металлов и руд. – Изд. АН УССР, 1943.
20. Писаржевский Л. В. Электрон в химии. Избр. труды. – К., 1956.
21. Малиновский М. С. Окиси олефинов и их производные. – М., 1961. (переиздана в США, 1965).
22. Дрюк В. Г., Малиновский М. С. Курс органической химии. – К., 1987.
23. Дрюк В. Г. Сучасні уявлення про механізми епоксидування олефінів. – Д., 1988.
24. Лошкарев Ю. М., Коваленко В. С. Электролитическое цинкование. – Д., 1994.
25. Чмиленко Ф. А., Винниченко Н. Г., Чмиленко Т. С. Подготовка к экзамену по химии с контролем на ЭВМ. – М., 1994.

26. Корнілов М. Ю., Чмиленко Ф. О. та ін. Хімія. Завдання та тести. Ч. 1 і Ч. 2. – К., 1993.
27. Ткач В. І. Гетерополіаніони, як аналітичні реагенти на азотвміщуючі органічні речовини. – Д., 1995.
28. Хмеловська С. О., Варгалюк В. Ф., Стець Н. В. Нетрадиційний підхід до вивчення хімії елементів. – Д., 1995.
29. Чмиленко Ф. А., Бакланов А. Н., Безкровный Г. М. Анализ поваренной соли и рассолов. – Д., 1995.
30. Касьян Л. Н., Сеферова М. Ф., Оковитый С. И. Алициклические эпоксидные соединения. – Д., 1996.
31. Цыганок Л. П., Вишникін А. Б. Особенности реакций образования и восстановления ГПК элементов подгруппы галлия. – Д., 1996.
32. Чмиленко Ф. О., Винниченко І. Г., Чмиленко Т. С. Збірник конкурсних задач з хімії. – Тернопіль, 1996.
33. Зегжда Г. Д. От аминокислот до иммунопептидов в комплексах платины. – Д., 1997.
34. Хімія: Завдання і тести / Під ред. М. Ю. Корнілова / Резнікова Г. Г. Чмиленко Ф. О., Чмиленко Т. С. та ін. – К., 2000.
35. Чмиленко Ф. А., Бакланов А. Н. Ультразвук в аналитической химии. Теория и практика. – Д., 2001.
36. Використання гетерополіаніонів структури Кеггіна в аналізі органічних та неорганічних сполук / В. І. Ткач, Н. І. Карандеева, Л. П. Цыганок, А. Б. Вишнікін. – Д., 2002.
37. Чмиленко Ф. О., Деркач Т. М. Методи атомної спектроскопії: атомно-абсорбційний спектральний аналіз. – Д., 2002.
38. Касьян Л. И., Касьян А. О., Оковитый С. И. Алициклические эпоксидные соединения. Реакционная способность. – Д., 2003.
39. Касьян Л. И., Сеферова М. Ф., Оковитый С. И. Алициклические эпоксидные соединения. Методы синтеза. – Д., 2003.
40. Штеменко Н. І., Соломко З. П., Авраменко В. І. Органічна хімія і основи статичної біохімії. – Д., 2003.
41. Резнікова Г. Г., Борщевич Л. В., Шевченко Л. В., Цокур Н. І. Методика розв'язування задач з хімії. Навч. посібн. – Д., 2004.
42. Хмеловська С. О., Варгалюк В. Ф., Хмеловська Н. А., Стець Н. В. Хімія елементів з основами загальної хімії. – Д., 2004.
43. Чмиленко Ф. О., Коробова І. В., Сидорова Л. П. Сучасна аналітична хімія. – Д., 2004.
44. Чмиленко Ф. О., Смітюк Н. М. Аналітична хімія ґрунтів. – Д., 2005.
45. Чмиленко Ф. О., Сидорова Л. П. Контроль якості харчових продуктів. – Д., 2006.
46. Чмиленко Ф. О., Чмиленко Т. С., Сапа Ю. С., Саєвич О. В. Хімічні елементи та речовини в організмі людини в нормі та при патології. – Д., 2006.

47. Чмиленко Ф. О., Бразалук О. З., Хмельникова Л. І. Медична та біоорганічна хімія. – Д., 2007.
48. Коробов В. И., Очков В. Ф. Химическая кинетика: введение с Matchad/Maple/MCS. – М., 2009.
49. Чмиленко Ф. О., Бакланов О. М. Використання ультразвукового випромінювання у хімічному аналізі. Монографія. – Горлівка, 2009.
50. Коваленко В. С., Ляшенко А. Х. Хімія. Підручник для 8 класу загальноосвітньої школи. – Полтава, 2009.
51. Деркач Т. М. Інформаційні технології у викладанні хімічних дисциплін. Навч. посібник. – Д., 2009.
52. Касьян Л. И., Касьян А. О., Оковитый С. И., Тарабара И.Н. Амины с каркасными фрагментами и их производные. – Д., 2009.
53. Чмиленко Ф. О., Сидорова Л. П., Чмиленко Т. С., Худякова С. М. Сучасна аналітична хімія. Збірник задач і вправ. – Д., 2009.
54. Коцюмбас І. Я., Величенко О. Б., Дмитрікова Л. В. Перспективи застосування гіпохлоритів у ветеринарній медицині. – Львів, 2009.
55. Чмиленко Ф. О., Коробова І. В. Сучасна аналітична хімія: електроаналітичні методи. – Д., 2010.

Додаток 2

Публікації про співробітників і студентів хімфаку

Наукові статті, книги, монографії.

- Лев Володимирович Писаржевський (1874-1938). Матеріали про життя і творчість. – К., Вид. АН УРСР, 1940.
- Даин Б. Я. Писаржевский Л. В. – пионер электронной химии // Успехи химии. – 1948, № 17. – С. 501–506.
- Розенберг М. А. Лев Владимирович Писаржевский // Там же. – С. 500–501.
- Ройтер В. А. Идеи Л. В. Писаржевского в области катализа // Там же. – С. 512–517.
- В. Ф. Стефановский // Научн. зап. ДГУ. – 1948. Т. 33. – С. 3–8.
- Анатолий Михайлович Занько (некролог) // Журн. аналит. хим. – 1950. – Т. 15, № 2.
- Розенберг М. А. Научное творчество Л. В. Писаржевского // XX лет Института физической химии им. Л. В. Писаржевского. – К.: Изд. АН УССР, 1950. – С. 7–39.
- Андреасов Л. М. Жизнь и деятельность Г. Е. Тимофеева // Из истории отечественной химии. – Х., 1952. – С. 160–170.
- Стрелков И. И. Коршун Юрий Васильевич // Тр. Харьк. политехн. ин-та, сер. хим.-технолог. – 1952. – Вып. I, Т. 1. – С. 159–169.

- Михайлов В. В. Краткий очерк жизни и трудов Д. П. Коновалова // Усп.хим. – 1954. – Т. 23, № 4. – С. 510–523.
- А. И. Бродский – специалист в области физической химии // Укр. хим. журн. – 1955. – Т. 21, Вып.4.
- Бродский Александр Ильич // Биографич. словарь деятелей естествознания и техники. Т. 1. – М., БСЭ, 1958. – С. 110.
- Коновалов Дмитрий Петрович // Там же. – С. 438–439.
- Писаржевский Лев Владимирович // Там же. – Т. 2. – 1959. – С. 129.
- Капустинский А. Ф. Дмитрий Петрович Коновалов // Люди русской науки, Т. 1. – М.: Физматиздат, 1961. – С. 504–508.
- Бродский А. И. Лев Владимирович Писаржевский // Там же. – С. 574–581.
- Соловьев Ю. И., Кипнис А. А. Дмитрий Петрович Коновалов. – М.: Наука, 1964.
- Грагеров Н. П., Рекашева А. Ф., Луненок-Бурмакина В. А. Александр Ильич Бродский. – К.: Наук. думка, 1965.
- Мальвина Ассировна Розенберг (некролог) // Укр. химич. журн. – 1966, Т. 32. – Вып. 4.
- Самсонов Г. В., Капинус Н. А. Лев Владимирович Писаржевский // Природа. – 1974. – № 3. – С. 35–41.
- Яцимирський К. Б. Лев Володимирович Писаржевський // Нариси з історії природозн. і техніки. – 1975, Вип. 21. – С. 3–8.
- Делімарський Ю. К. Праці Л. В.Писаржевського в галузі електрохімії // Там же. – С. 8–13.
- Яцимирський К. Б., Кострова Р. А. Лев Володимирович Писаржевський. – К.: Наук. думка, 1979.
- Походенко В. Д. Александр Ильич Бродский. – К.: Наук. думка, 1988.
- Бродский Александр Ильич // В. А. Волков, Е. В. Вонский, Г. И. Кузнецова. Выдающиеся химики мира. – М.: Высш. шк., 1991. – С. 71–72.
- Коновалов Дмитрий Петрович // Там же. – С. 218.
- Писаржевский Лев Владимирович // Там же. – С. 347–348.
- Рейтер Владимир Андреевич // Там же. – С. 382–383.
- Лошкарёв Ю. М. // Бібліографія вчених ДДУ. Природничі науки. – Д.: ДДУ, 1993.
- Лошкарёв Ю. М. // Акад.наук вищої шк. України. Персон. склад. – К., 1997.
- Чмиленко Ф. О., Циганок Л. П. Пам'яті вчителя до 90-річчя проф. В. Т. Чуйка. // Вісник Дніпроп. ун-ту, сер. Хімія, Вип. 4. – 2000. – С. 108.
- Пам'яті учителя Соломко З. Ф. // Там же. – Вип.. 6. – 2001.– С. 141.
- Малиновский Михаил Сергеевич // Там же. – Вып. 7. – 2002. – С. 3.
- Чмиленко Ф. О. // Акад. наук вищої шк. України. Персон. склад. – К., 2005.
- До ювілею Ф. О. Чмиленка // Методы и объекты химического анализа. – Т. 3. – № 1. – 2008. – С. 117–118.
- Чмиленко Ф. О., Циганок Л. П. Пам'яті професора Чуйка В. Т.//Методы и объекты химического анализа. – 2010, Т.5, №2. – С.101-102.

Нариси, газетні публікації

- Левицкий Р. Отважный танкист (студ. Ф. Підпригора) // Знамя Родины. – 1944. – 16.05.
- Глікман Т. С. Наукова діяльність Л. В. Писаржевського // Наука і життя. – 1953. – № 5. – С. 31–35.
- Білецький Ф. Одна з кращих (доц. Л.М. Юриліна) // За передову науку. – 1955. – 10.03.
- Березовська Фанні Ізраїлівна // Там же, – 1955. - 18.11.
- Юдасіна О. Один з багатьох (ас. Д.Г. Юрко) // Там же. – 1959. – 6.11.
- Ветров И. Ю. В лесах под Новомосковском (партиз. отряд Шахновича, ас. П. М. Федаш). – Д., 1963.
- Ашкинази М.С., Гликман Т.С. Талант, смелость (акад. Л.В. Писаржевський) // Правда. – 1964.– 13.02.
- Сотнікова В. Коли закоханий в науку (ас. В. Федаш) // За перед. науку. – 1965. – 10.11.
- Селезньов В. Звичайна дівчина (студ. Г. Овчаренко) // Там же. – 1966. – 23.03.
- Сотнікова В. Олена Сергіївна (ст. викл. О. С. Ринська) // Там же. – 1966. – 10 березня.
- Мнускін В. Наш Бідструп (студ. А. Письменний) // Там же. – 1967. – 12.04.
- Сотнікова В. Такій можна позаздрити (студ. Г. Овчаренко) // Там же. – 1967. – 12.04.
- Терешкевич М. Й. Невтомний пропагандист (проф. В. П. Галушко) // Там же. – 1967. – 12.04.
- Сотнікова В. Життя для науки (проф. М. С. Малиновський) // Там же. – 1969. – 26.05.
- Овчаренко Г. Успіхів тобі, Світлано (ас. С. А. Волкова) // Там же. – 1969. – 30.08.
- Журавель В. Одна з шести тисяч (студ. В. Буглакова) // Там же. – 1969. – 27.10.
- Шингарев Г. Человек, который видел электроны (акад. Л. В. Писаржевський) // Химия и жизнь. – 1974. – № 3. – С. 17–19.
- Ликов В. Незабутній «вогник» (доц. З. П. Соломко) // За передову науку. – 1975. – 3.03.
- Зайцева Т. Захоплення Наташі Степанової // Там же. – 1978. – 23.10.
- Родак Ю.П. Її люблять студенти (доц. К.Ф. Завгородня) // Там же. – 1979. – 5.03.
- Шубіна І. Радість вічного руху (студ. І. Жиганова) // Там же. – 1979. – 9.04.
- Бакланов О. Приклад в усьому (студ. Л. Вергун) // Там же. – 1979. – 17.12.
- Володимир Петрович Гамазов // Там же. – 1985. – 18.11.
- Турботи кожного дня (доц. Л. П. Циганок) // Там же. – 1986. – 17.03.
- Лобчук О. Відважний танкіст (студ. Ф. Підпригора) // Там же. – 1986. – 1.09, 8.09.
- Самойленко І. Головна риса – надійність (студ. І. Кривошеєва) // Там же. – 1987. – 7.03.

Трескунова А. Знайомтесь: Ірина Самойленко // Там же. – 1987. – 23.03.

Петренко Ю. Особистим прикладом (проф. Ю.М. Лошкар'юв) // Там же. – 1987. – 28.12.

Єгорова С. Якщо дорогі ідеали... (студ. Г. Левашова) // Там же. – 1987. – 2.03.

Бобровський А., Гвоздик І. Нас водила молодість (доц. О. К.Чернова) // Там же. – 1989. – 5.11.

Учитель, поспитай ученика (проф. Ю. М. Лошкарев) // Дн. вечерн. – 1989.– 10.10.

Лошкар'юв Юрій Михайлович // Дніпроп. ун-т. – 1998. – Вересень.

Разумный А. Сможе ли днепропетровский студент объяснить природу НЛО (студ. А. Болотин) // Дн. вечерн. – 2001. – 31.01.

Наш професор – наш ідеал науковця (проф. Л. П. Циганок) // Зоря. – 2001. – 10.04.

Иванова М. Науки юношей питают (студ. А. Болотин) // Наше місто. – 2001. – 9.06.

Варгалюк В. Михайло Сергійович Малиновський // Дніпр. ун-т. – 2002. – 22.10.

Коробов В. І. Педагог за покликанням (доц. В. С. Коваленко) // Там же. – 2003. – 25.03.

Беспалов М. Характер справжнього хіміка (доц. О. Ф. Курочкін) // Ми – з класичного університету. – Д.: Вид-во ДНУ, 2003. – С. 52–53.

Гранін В. Справа всього життя (проф. Ф. О. Чмиленко) // Там же. – С. 103–105.

Шевченко Л. Думки про роботу куратора (доц. В.С. Коваленко) // З любов'ю в серці – Д.: Вид-во ДНУ, 2005. – С. 19–21.

Коваленко В. Максим із хімічного (студ. М. Шелупенко) // Дніпр. ун-т. – 2005. – 7.12.

Журавель Є. Олександр Жураковський завжди досягає мети // Там же. – 2007. – 16.01.

Варгалюк В. Ганна Гриньова – талановита людина // Там же. – 2007. – 25.04.

Борщевич Л. Продовжується династія хіміків (студ. О. Бондаренко) // Там же. – 2007. – 14.11.

Бондаренко О. Ольга Касьян любить хімію (студ. О. Касьян) // Там же. – 2008. – 11.06.

Забеліна А. Розвиватися й далі (доц. А. В. Шевченко) // Лек-з класичного університету. 2-е вид. – Д.: Вид-во ДНУ, 2008. – С.141-142.

Шевченко Т. Бродський Олександр Ілліч // Славетне сузір'я окрилених університетам. – Д.:Вид-во ДНУ, 2008. – С. 32-35.

Білецька В. Коновалов Дмитро Петрович // Там же, С. 139-142.

Ворушко Т. Писаржевський Лев Володимирович // Там же, С. 234-237.

Датченко Ю. Соломко Зінаїда Пилипівна // Там же, С. 294-298

Воєводіна О. Спорягін Едуард Олексійович // Там же, С. 307-309.

Романова О. Фінкельштейн Володимир Соломонович // Там же, С. 344-348.

Марфобудінова М. Чмиленко Федір Олександрович // Там же, С. 356-359.